

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет дизайну

Кафедра мистецтва та дизайну костюма

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Проектування колекції одягу для польових робіт археологів з
елементами трансформації

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 022 Дизайн

Освітня програма Дизайн одягу

Виконала: студентка групи МгДо-23

Скічко Д.О.

Науковий керівник д. мист., проф. Чупріна Н.В.

Рецензент д.філ., доц. Герасименко О.Д.

Київ 2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет дизайну
Кафедра мистецтва та дизайну костюма
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 022 Дизайн
Освітня програма Дизайн одягу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри МДК

д.мист., проф. Наталія ЧУПРИНА

“ ____ ” _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Скічко Діані Олегівні

1. Тема кваліфікаційної роботи Проектування колекції одягу для польових робіт археологів з елементами трансформації

Науковий керівник роботи Чуприна Наталія Владиславівна, д.мист., проф. затверджені наказом КНУТД від «03» вересня 2024 р. № 188-уч

2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: наукові публікації та джерела за темою дослідження дизайн-проектування одягу в контексті трансформативних властивостей формоутворення одягу спеціального призначення

3 Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): Вступ, Розділ 1. Дослідницький, Розділ 2. Науковий, Розділ 3. Проектно-композиційний, Розділ 4. Проектно-конструкторський, Загальні висновки, Список використаних джерел, Додатки

4. Дата видачі завдання серпень 2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	серпень 2024	
2	Розділ 1. Дослідницький	вересень 2024	
3	Розділ 2. Науковий	вересень 2024	
4	Розділ 3. Проектно-композиційний	жовтень 2024	
5	Розділ 4. Проектно-конструкторський	жовтень 2024	
6	Загальні висновки	жовтень 2024	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи (чистовий варіант)	листопад 2024	
8	Подача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для відгуку	листопад 2024	
9	Подача кваліфікаційної роботи для рецензування (за 14 днів до захисту)	листопад 2024	
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність ознак плагіату та текстових співпадінь (за 10 днів до захисту)	листопад 2024	
11	Подання кваліфікаційної роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	листопад 2024	

З завданням ознайомлений:

Студент _____ Діана СКІЧКО

Науковий керівник _____ Наталія ЧУПРІНА

АНОТАЦІЯ

Скічко Д.О. Проєктування колекції одягу для польових робіт археологів з елементами трансформації. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 022 Дизайн – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

Поява сучасного спеціального одягу збігається з розвитком індустріалізації та науково-технічного прогресу. Ці процеси породили велику кількість різноманітних професій, представники яких потребують одягу та спорядження з високим рівнем захисту. Сьогодні археологія визнана однією з рідкісних професій. Підготовка вузькопрофільних фахівців потребує значних затрат часу та зусиль, тому археологія – наука, яка потребує популяризації, захисту та створення позитивного іміджу в суспільстві. Всі археологи, які беруть участь у спілкуванні з широким загалом, потребують більшої уваги до розкриття сутності, актуальності та специфіки професії. Серед загальнонаукових методів в дослідженні застосовуються принципи об'єктивності, історичності, синтезу, опису, аналізу, дедукції та ін. До спеціальних методів належать засоби, необхідні для аналізу структури костюма та його складових, технологій, матеріалів тощо. Структурний аналіз дав змогу дослідити композиційно-конструктивну основу традиційного українського одягу та художньо-декоративного оздоблення як системи взаємопов'язаних елементів. Літературно-аналітичним та тематико-проблемним методами визначено, систематизовано та узагальнено інформацію щодо вимог до створення спеціального одягу для археологів. Практичне значення роботи полягає в розробці гардеробу, який відповідає специфіці польових та камеральних археологів, але також має елементи, що слугують презентації української культури та історії через елементи автентичного костюма. Визначено своєчасність і необхідність розробки спеціального одягу, створеного відповідно до потреб археологів як вузькопрофільної категорії фахівців. Розглянуто питання визначення функціонально-практичних характеристик та художньо-естетичних властивостей польового одягу для потреб археологів. Проведено морфологічний аналіз сучасного спортивного одягу за окремими групами. Результатом морфологічного аналізу виділених груп спортивного одягу є узагальнення та систематизація типових структурних елементів. Удосконалено існуючий дизайн і зроблено акцент на цільовий функціонал для використання одягу польовими археологами.

Ключові слова: *спеціальний одяг, конструктивні властивості, дизайн одягу, спортивний одяг, сучасні технології.*

SUMMARY

Skichko D.O. Designing a collection of clothes for field work of archaeologists with elements of transformation. – The manuscript.

Master's degree project in specialty 022 Design – Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2024.

The emergence of modern special clothing coincides with the development of industrialization and scientific and technological progress. These processes have given rise to a large number of different professions, whose representatives need to have clothing and equipment with high levels of protection. Archeology is currently recognized as one of the rare professions. The training of narrowly specialized specialists requires a significant amount of time and effort, therefore archeology is a science that needs popularization, protection and creation of a positive image in society. All archaeologists who participate in communication with the general public need more attention to reveal the essence, relevance and specificity of the profession. Among general scientific methods, the principles of objectivity, historicity, synthesis, description, analysis, deduction, etc. are applied. Special methods include tools necessary to analyze the structure of the suit and its components, technologies, materials, etc. The structural analysis made it possible to study the compositional and constructive basis of traditional Ukrainian clothing and artistic and decorative decoration as a system of interconnected elements. Literary-analytical and thematic-problematic methods were used to define, systematize and generalize information regarding the requirements for creating special clothing for archaeologists. The practical significance of the work lies in the development of a wardrobe that meets the specific needs of field and chamber archaeologists, but also has elements that serve as a presentation of Ukrainian culture and history through authentic costume elements. The timeliness and necessity of developing special clothing, created according to the needs of archaeologists as a narrow-profile category of specialists, was determined. The issue of determining the functional and practical characteristics and artistic and aesthetic properties of field clothing for the needs of archaeologists is considered. A morphological analysis of modern sportswear by certain groups was carried out. The result of the morphological analysis of selected groups of sportswear is the generalization and systematization of typical structural divisions. The existing design has been improved and emphasis has been placed on targeted functionality - for the use of clothing by field archaeologists.

Keywords: *special clothing, design properties, fashion design, clothing design, sportswear, modern technologies.*

ЗМІСТ

Вступ	7
Розділ 1. Аналітичний	12
1.1. Аналіз попередніх досліджень за темою дизайн-проектування	12
1.2. Польова археологія та специфіка праці польового археолога	17
1.3 Вимоги до одягу польового археолога	22
1.4. Результати опитування спільноти археологів Reddit	26
Висновки до розділу 1	33
Розділ 2. Науковий	35
2.1. Методи дослідження	36
2.2. Технології та інновації у матеріалах та дизайні спортивного одягу	37
2.3. Морфологічний аналіз сучасного спортивного одягу	42
Висновки до розділу 2	51
Розділ 3 Проектно-композиційний	52
3.1. Розробка авторського патерну вишивки на основі вивчення семантики орнаментальних комплексів кераміки трипільської культури	52
3.2. Визначення типу та образу споживача колекції	59
3.3. Призначення колекції	59
3.4. Вибір методу розробки моделей колекції	63
3.5. Композиційна побудова та формоутворення колекції	63
3.6. Характеристика блоків колекції	65
Висновки до розділу 3	67
Розділ 4 Конструкторський	69
4.1. Вибір моделей для проектування	69

4.2. Технічний опис моделей та вихідні дані для проєктування	72
4.3. Вибір матеріалів для виготовлення моделей колекції	75
4.4. Розробка конструкції моделей колекції	83
Висновки до розділу 4	86
Загальні висновки	87
Список використаних джерел	89
Додаток А	96
Додаток Б	110
Додаток В	121
Додаток Г	122
Додаток Д	123
Додаток Е	124
Додаток Ж	131

ВСТУП

Україна володіє унікальною історичною спадщиною, особливе місце серед якої займають пам'ятки археології. Адже саме вони можуть розповісти про побут і традиції наших предків, що, безумовно, сприяє самоідентифікації нації та забезпечує сталий суспільний розвиток нинішнього та майбутнього поколінь. Варто звернути увагу на те, що українська земля, за дослідженнями науковців у галузі археології, є однією з найбагатших на археологічні пам'ятки серед країн Європи.

Археолог досліджує та реконструює попередні культури, історію та навіть події з минулого на основі археологічних, історичних та інших джерел; займається пошуком, дослідженням, документуванням, інформуванням наукового світу та наданням широкій аудиторії матеріальних архітектурних решток минулого, які створені попередніми поколіннями людей. Такі фахівці вивчають історію різних цивілізацій за залишками їхньої життєдіяльності. Археологи займаються пошуком артефактів за допомогою розкопок на суші, під водою, реконструюють предмети минулого з використанням матеріалів та технологій, типових для досліджуваної доби. Значну частину робочого часу вони проводять у експедиціях, займаючись дослідженнями та розкопками.

Сьогодні професія археолога вважається рідкісною та, на жаль, не забезпеченою фаховим спеціальним одягом. Прикро, адже працівники певних професій, відповідно до чинного законодавства, мають бути забезпечені спеціальним одягом, взуттям, як засобами індивідуального захисту. Проте, сучасна легка промисловість зосереджена, в основному, на розробці та виготовленні спеціального одягу для робочих фахів. Але професії, що поєднують у собі інтелектуальне та фізичне навантаження залишилися без спеціальних розробок одягу.

Актуальність дослідження. Археологія є наукою, що потребує популяризації, захисту та створення позитивного іміджу у суспільстві. Дрескод археологів у полі відіграє важливу роль у сприянні взаємодії з колегами.

Поїздки на місця розкопок є не просто незалежною науковою діяльністю, спрямованою на отримання даних, а натомість створюють простір для формування зв'язків та обміну інформацією з археологічною громадою. Польовий одяг археолога має бути не просто практичним; він також має відображати популярні медіа-зображення археологічної польової роботи та відігравати важливу роль у професійних відмінностях. Всі археологи, які беруть участь у комунікації із широким загалом, потребують більшої уваги для розкриття суті, актуальності та специфіки фаху.

Привернути увагу суспільства можна саме через одяг, адже це один із перших і найбільш стійких маркерів створення іміджу у суспільстві. Таким же маркером ідентифікації є і орнамент, який є в достатку в українській культурі. Одним із найстарших та семантично навантажених можна вважати орнамент трипільської кераміки, широковідомий у всьому світі.

Саме тому дизайн-проектування спеціального сучасного польового одягу для археологів, що включав би в себе елементи стилізованих орнаментальних комплексів трипільської культури та відповідав би сучасним вимогам захисту та безпеки, є актуальним і для фахівців, і для представників інших галузей, що пов'язані із значними фізичними навантаженнями та мають місію популяризації української культурної спадщини.

Мета даної роботи полягає у розробці дизайн-проекту, який забезпечить археологів спеціальним одягом. Таких розробок нині не існує не тільки в Україні, але й у інших європейських країнах. Сьогодні підвищилася роль та вага археологічної роботи як одного з факторів збереження українського автентичного минулого та формування сучасної української самосвідомості.

Для цього було вирішено такі **завдання**:

- проаналізовано візуальний матеріал з тематики сучасного спортивного одягу;
- створено та опубліковано опитування археологічної спільноти з теми професійного польового одягу (одержано позитивні відгуки та результати);

- виконано морфологічний аналіз певних груп сучасного спортивного одягу, виокремлено популярні його конструктивні рішення;
- розглянуто сучасні інноваційні технології, що застосовують у компресійному одязі та категорії одягу outdoor;
- проаналізовано сучасні здобутки у сфері розробок спеціального одягу та засобів індивідуального захисту;
- виокремлено необхідні для археологічного фаху фактори, що дозволяють створити польовий одяг із відповідними безпековими та естетичними вимогами;
- розглянуто семантику керамічного орнаменту трипільської кераміки та на його основі розроблено авторський патерн вишивки для його подальшої інтеграції в дизайн спеціального сучасного одягу;
- спроектовано колекцію одягу, що поєднує у собі вимоги безпеки, комфорту та авторські орнаментальні елементи;

Об'єктом дослідження є дизайн-проектування спеціального одягу для фахівців специфічного профілю, що потребує врахування різноманітних етичних, естетичних та практичних критеріїв. **Предметом дослідження** є розробка комплексу елементів спеціального польового одягу для археолога на основі опитування фахової аудиторії та морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу що включають як авторську та оздобу, так і сучасні матеріали, фурнітуру й відповідні безпековим вимогам елементи.

Методи дослідження дібрано відповідно до поставленої мети та завдань. Використано загальнонаукові та спеціальні методи. Серед загальнонаукових методів застосовано принципи об'єктивності, історичності, синтезу, опису, аналізу, дедукції тощо. Спеціальні методи включають у себе інструментарій, необхідний для аналізу структури трипільського орнаменту та його складових, сучасних технологій, матеріалів тощо.

При роботі з візуальними матеріалами з композиційно-художніх особливостей орнаменту Трипільля застосовано структурний та предметно-аналітичний методи. При аналізі вигляду спортивного одягу використовувався

морфологічний метод. Синхронно на цьому етапі застосовувалися типологічний метод та метод візуального спостереження. Мистецтвознавчий та стилістичний методи використовувалися у процесі аналізу конкретних зразків спортивного одягу. Для визначення, систематизації та узагальнення інформації щодо вимог до створення спеціального одягу для археологів використано літературно-аналітичний та тематично-проблемний методи.

Наукова новизна дослідження полягає, у розробці унікальної колекції спеціального вузькопрофільного польового одягу для представників археологічного фаху у комплексі: від білизни та базових елементів до робочого (базового) та верхнього одягу з урахуванням смакових уподобань споживача та відповідних без пекових нормативних вимог до робочого одягу. Обгрунтовано, що спеціального одягу для археологів в достатньому ступені не розроблено нині ні в Україні, ні за її межами, проте такий процес можливий завдяки комплексу вимог і рекомендацій, сформованих трудовим законодавством України.

Наукову новизну дослідження склав і комплексний морфологічний аналіз обраних груп сучасного спортивного одягу. Особливий інтерес представляють ілюстративні масиви даних, що класифіковано у таблиці, які можуть бути використані зацікавленими дослідниками для подальших вивчень спортивного одягу.

Практичне значення роботи полягає у розробці колекції спеціального одягу, що забезпечує специфічні потреби польових археологів, але має також елементи, що слугують презентації української культури та історії через орнаментальні елементи. Вона матиме попит не тільки у фахівців одного напрямку, але й серед різних верств населення, що потребують комфортного одягу, який відповідає не швидкоплинним трендам, а екологічній та патріотичній потребі у глибинному змісті повсякдення, вираженні особистості та її позиції через базовий, комфортний одяг.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні результати дослідження було оприлюднено та обговорено на міжнародних науково-практичних конференціях: IV Всеукраїнська науково-практична конференція

«Стан і перспективи розвитку хімічної, харчової та парфумерно-косметичної галузей промисловості» (Херсон, ХНТУ, 21 травня 2021р.), III Всеукраїнська конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості», конкурс стартапів (Київ, КНУТД, 17 листопада 2022р.), The V-th International Symposium «Creativity. Technology. Marketing» (Кишинів, ТУМ, 31 березня 2023р.), VI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну» (Київ, КНУТД, 25 квітня, 2024р.). Результати роботи було представлено в програмі II Міжнародного конкурсу наукових робіт здобувачів вищої освіти з напрямку «Art and Design» (2024 р.), де посіла III місце.

За результатами дослідження подано до публікації статтю «Дизан та формоутворення одягу для польових археологічних робіт» у редакцію наукового збірника «Актуальні проблеми гуманітарних наук» (авт. Скічко Д.О., Чупріна Н.В., Давиденко І.В.) Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка (№ 80, 2024р.).

Дизайн-проекти моделей одягу були представлені в програмі Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2022, 2023 рр.), Міжнародного конкурсу одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я Каштан» (Київ, КНУТД, 2021, 2022рр.). У 2023 р., в рамках програми XXIV Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» колекція посіла II місце в номінації спеціального одягу. Дизайн-проекти моделей одягу також були впроваджені у виробництво компанії I-CHEFF, українського бренду професійного одягу та текстилю у сфері HoRECa.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи складає 141 сторінку; обсяг основної частини роботи – 95 сторінок; додатки складають 46 сторінки

РОЗДІЛ 1

АНАЛІТИЧНИЙ

Спеціальний одяг є важливою складовою не тільки моди та промисловості, але й самого ходу еволюції суспільства. Саме тому його вивчення та аналіз дають можливість створити нові розробки, що будуть відповідати конкретній професії та розвитку суспільства, в рамках якої відбувається діяльність фахівців.

Якщо певні типи виробничого одягу вже розроблені та певною мірою досліджені істориками моди та антропологами, то спеціальний одяг вузькопрофільних фахівців потребує як глибшої розробки, так і більш уважного дослідження для розуміння його місця у сучасному суспільстві, промисловості, формуванні трендів тощо.

Археологія як наука, що досліджує минуле, та як фах, пов'язаний із здобуттям матеріальних відомостей про нього, є нерозривними за своїми сферами діяльності, які, проте, відрізняються за самим характером робочого процесу та потреб, які він ставить перед спеціалістами. Проте, їх об'єднує одна мета – зберігати, досліджувати та популяризувати історію. Тому і дизайн спеціального одягу для археологів має підкреслювати єдність їх місії, зберігаючи необхідні функціональні відмінності.

1.1. Аналіз попередніх досліджень за темою дизайн-проектування

Тема спеціального та робочого одягу не є популярною, тому розкрита досить мало. А тема спеціального одягу для польової археології – не розкрита зовсім у офіційних чи книжкових виданнях.

Таким чином, спецодяг та навіщо він потрібен у своїй електронній статті розглядає Волошин П. [16]. Автор описує вимоги до спеціального одягу та його особливості та переваги. Розробку конструкції та технології виготовлення універсального спецодягу запропонувала Цесельська Н. [34].

Наукові основи створення термозахисного спеціального одягу описано у монографіях та підручнику Колосніченко М. та Процик К. [33]. Еволюцію спортивного одягу висвітлили у своїх статтях Литвинець А. [37], Лукашук В. тощо [36].

Науковий підхід до вирішення проблем дизайну у сучасному одязі детально розглядає у своїй праці Гардабхадзе І. [18]. Новітні технології, матеріали та дизайн в легкій промисловості та сервісі, удосконалення методології естетичної оцінки якості в проєктуванні костюма обґрунтували у своїх дослідженнях Тимочко К. та Кулешова С. [21].

У даному дослідженні увагу частково приділено орнаменту Трипільської культури. У науковій літературі можна чітко простежити процес формування двох основних напрямів вивчення трипільського орнаменту. Перший з них стосується змістового значення зображень та використовується у спробах реконструкції світосприйняття та релігійних уявлень носіїв культури. Другий напрям пропонує різні варіанти класифікаційних побудов орнаментальних схем з метою визначення питань хронології, розповсюдження культури та навіть етнічної структури її носіїв, спираючись при цьому на те, що всі особливості кераміки певних територій розповсюдження археологічних культур знаходяться у певному зв'язку з етнокультурними виробничими традиціями населення. Для даного дослідження інтерес становить другий напрям, який висвітлено у наукових працях та статтях Відейко М. [14], Ткачука Т. [63,64], Палагути І. [55], Яковшевої Я. [65].

Вимоги щодо забезпечення безпеки робіт при проведенні польових досліджень розглянуто фахівцями компанії «Nova Ecologia» [23] та в Законі України «Про охорону археологічної спадщини» [24, 57], в Інструкції з охорони праці для керівника шкільного музею, в Наказі про затвердження Правил охорони праці для працівників музеїв та в навчальному посібнику для студентів історичних факультетів Комарніцького О. [35].

Широко розкрита тема археології та методики проведення археологічних розкопок та розвідок. Автори ретельно розглянули специфіку, методику

розкопок, спорядження. Але, нажаль, тема одягу для археологів зовсім не згадується в їх роботах. Дуже цікавий погляд на польову археологію у іноземних авторів Crawford O. G. S. [71], Leroi-Gourhan A. [77], Woolley C. L. [91], та Wheeler R. E. M [90]. Очевидно, що ці видання досить старі – всі до 1956 року, але вони і досі є в списках літератури для студентів-археологів. На основі цього можна зробити висновки, що методи дослідження та викладена теорія археології не зазнала фундаментальних змін.

Археологічна теорія розкрита і в українських виданнях. Наприклад, Супруненко О. у своєму дослідженні «Археологія в діяльності першого приватного музею України» [61] висвітлює археологічну діяльність Лубенського музею, що успішно діяв у 1874-1906 рр. в с. Круглику під Лубнами. Цей перший в Україні історико-краєзнавчий музей з яскраво вираженими рисами археологічного збірального став осередком вивчення Дніпровського лісостепового Лівобережжя. Монографія розкриває життєвий і творчий шлях лубенських подвижників на терені музейництва й археології.

У курсі лекцій під редакцією Залізняка Л. «Археологія України» [25] викладено основи сучасної археологічної науки, означено поняття головних археологічних явищ й окреслено найважливіші наукові проблеми української археології. Показано розвиток матеріальної культури України від часу появи першої людини до доби формування перших державних утворень.

У підручнику Винокура І. «Археологія України» [15] вміщено дані про безцінні археологічні скарби України, наведено загальновизнані погляди вчених на походження, генетичну спорідненість, взаємовплив археологічних культур, що були поширені на території нашої країни протягом тисячоліть – від епохи палеоліту до пізнього середньовіччя. Окремий розділ присвячено пам'яткам часів козацтва.

У монографії Яненко А. «Історія музейної археології УРСР» [66] розглянуто історію музейної археології УРСР 1919-34 рр. як історію польових археологічних досліджень за участі співробітників музеїв і як невід'ємну та суттєву частину становлення і розвитку вітчизняних археологічних знань. На

основі введення до наукового обігу маловідомих документів уперше узагальнено і проаналізовано інформацію про експедиційну археологічну діяльність музеїв УРСР. З'ясовано місце і роль музейних інституцій, які проводили археологічні експедиційні дослідження, зроблено огляд організаційних і науково-методичних засад їхньої діяльності; визначено консолідаційні й науково-консультативні центри музейних археологічних досліджень республіканського і регіонального рівнів та принципи взаємодії з науковими товариствами і краєзнавчими осередками, запропоновано періодизацію розвитку музейної археології УРСР, вперше каталогізовано і систематизовано відомості про польові дослідження музейних інституцій України.

У тематичній збірці «Історія археології: особистості та школи (до 160-річчя В. В. Хвойки)» [30], представлені статті українських та зарубіжних вчених, в яких проаналізовано внесок цього дослідника у вітчизняну археологію та музеєзнавство та дається цілком об'єктивна оцінка результатів його діяльності. Наступні розділи містять публікації, присвячені історіографії археології, яка нині сформувалася як самостійна галузь знання. У збірці порушено проблеми теорії та методології досліджень різних етапах розвитку археологічної науки, проблеми структури археологічних установ, піддані аналізу різні концептуальні підходи, історіографічні схеми тощо. буд. У низці робіт також поставлено питання професійної етики археолога у світі. Значна частина статей ґрунтується на розробці архівних матеріалів. Вони присвячені аналізу наукової спадщини вчених XIX – першої пол. XX ст. та уточнення їх біографічних даних.

Серед багатого розмаїття літератури на тему теорії археології та методології розкопок, можна зробити висновок, що тема розробки вбрання для польових археологічних робіт майже зовсім не розкрита. Вочевидь, науковці вважають, що тема одягу не є важливою, що є дуже дивним, адже комфортні умови праці можуть забезпечити ліпші результати досліджень, або, навіть

прискорити розкопки. Маючи комфортний одяг, археологу не знадобиться припиняти роботу через несприятливі погодні умови.

На жаль, тема польового одягу не розкрита і в програмі археологічної практики Полтавського державного педагогічного університету ім.. В. Г. Короленка. Хоча, автори зазначають, що археологічна практика обов'язково повинна мати характер польової експедиційної роботи. У цьому полягає її велике організуюче і навчальне значення. Вона допомагає студентові не лише засвоїти основи наукових методів польових археологічних досліджень, а також пізнати дух експедиційної праці, сприяє згуртуванню дружного, робочого студентського колективу [41]. В обох випадках практика передбачає виїзд на місце дослідження та проживання у польових умовах, зазначено у програмі, але інформації щодо того, що брати із собою в поле – немає. Як немає і інформації за даною тематикою на сайті Інституту археології (Національна академія наук України) [58].

Натомість, на офіційному сайті американського археологічного центру у Кенмпсвіллі, Іллінойс, є рекомендації щодо того, як студентам одягатися на польові роботи та що із собою брати [28].

Відповідно, велике практичне значення має питання: де початківцю-археологу отримати пораду, як одягатися на польові роботи? Звісно, від колег та співробітників, а також від студентів старших курсів. Сьогодні будь-який запит можна задати в пошуковій системі Google та отримати відповідь. Дуже популярною стала тема спільнот за певними інтересами. Такі спільноти існують в соцмережах Instagram, Facebook, Tumblr, Twitter, Tik-Tok та Reddit. Найбільша професійна спільнота археологів існує на сайті Reddit, який поєднує в собі риси соціальної мережі та форуму, на якому зареєстровані користувачі можуть розміщувати посилання на будь-яку інформацію, що сподобається в інтернеті та обговорювати її. Reddit підтримує систему голосування за повідомлення, що сподобалися – найбільш популярні з них опиняються на великій сторінці сайту. Reddit – один з найпопулярніших сайтів у світі – двадцяте місце за відвідуваністю за даними SimilarWeb.

На форумі вже існують теми з обговорення за темою даного дослідження. Спеціалісти вже активно дискутують на такі теми:

- Як одягатися на польові роботи? [44, 45, 46, 48, 51,]
- Яке спорядження краще взяти на розкопки? [50, 54]
- Які зручні штани для розкопок купити та де? [47]
- Які аксесуари є необхідними в полі? [53]
- Що потрібно взяти на польові розкопки новачку? [49, 52]

Але теми обговорення, які вже існують, не відповідають на всі питання, які стосуються розробки повноцінного комплекту вбрання з підвищеними функціональними якостями. Тож, було прийняте рішення створити власне спеціалізоване опитування на форумі Reddit [3]. Автором було складено анкету із семи питань, які становлять інтерес з точки зору дизайну, ергономіки та професійного досвіду археологів. На опитування активно відгукнулися практикуючі археологи з усіх куточків світу. Вони радо поділилися своїм досвідом роботи в різних погодних умовах та дали цінні поради щодо дизайну та особистих вподобань. Як виявилось, багато хто з них виготовляє аксесуари для роботи власноруч, а також самостійно модифікує одяг, адже купити те, що їм потрібно, не можуть. Це ще раз доводить, що тема даного дослідження є актуальною.

1.2. Польова археологія та специфіка праці польового археолога

Археологія вивчає історію суспільства за матеріальними останками життя і діяльності людей – матеріальним пам'ятникам. Вона досліджує як окремі стародавні предмети (артефакти), так і комплекси, що відкриваються завдяки археологічним розкопкам. На основі археологічних досліджень відтворюється історія епох, які мало або зовсім не висвітлені писемними джерелами. Послідовність робіт полягає в попередньому аналізі місцевості, розкопках, класифікації, датуванню та інтерпретації знахідок [2, с. 12].

Археологічні дослідження в Україні проводять такі наукові установи: Одеська комісія краєзнавства, Одеське археологічне товариство, Інститут суспільних наук, археологічні музеї (Київський, Харківський, Львівський, Дніпропетровський, Чернігівський, Одеський, Уманський, Житомирський, Ізюмський та багато ін.), заклади вищої освіти (Харківський, Одеський університети та ін.) та наукові товариства. У співробітництві з українськими археологами в дослідженнях в Україні беруть участь археологи з інших країн [15, с. 27].

Нині археологія має міцний методологічний фундамент для глибокого вивчення історії суспільства на основі пам'яток матеріальної культури. Від 1991 року Україна припинила фінансування експедиційної діяльності своїх археологів. Попри це, кількість експедицій збільшилася. Їх джерелом головним чином є три фактори:

- розкопки, які передують будівництву;
- студентська археологічна практика;
- спільні проєкти за фінансування іноземців [29].

Одним із основних методів археологічних досліджень є так звана польова археологія. Польова археологія практикується шляхом відновлення та аналізу людської матеріальної культури шляхом огляду та розкопок. Польова археологія майже завжди включає лабораторну складову, де відбувається первинне документування, аналіз та вивчення матеріальної культури. У деяких проєктах консервація артефактів і об'єктів також практикується на місцях [29, 41].

Археологія як наука, що досліджує минуле та як фах, пов'язаний із здобуттям матеріальних відомостей про нього є нерозривними за своїми сферами діяльності, які, проте, відрізняються за самим характером робочого процесу та потреб, які він ставить перед фахівцями [25, с. 31]. Проте, їх об'єднує одна мета – зберігати, досліджувати та популяризувати історію. Тому і дизайн спеціального одягу для археологів має підкреслювати єдність їх місії, зберігаючи необхідні функціональні відмінності.

Основна складова специфічного одягу для археологів – практична, тому що він має, у першу чергу відповідати вимогам зручності та безпеки на робочому місці. Варто розглянути детальніше специфіку діяльності археологів, щоб на її основі зробити висновки про основні запити спеціалістів. Це дозволить розробити оптимальний крій, дібрати максимально відповідні тканини та фурнітуру. Таким чином, буде досягнуто мету – створити практичний одяг із особливим значенням.

Польові дослідження проводяться для потреб фундаментальної науки або при загрозі руйнації пам'ятки (об'єкта) археології внаслідок дії природних чи антропогенних чинників, а також при розгляді проєктів землеустрою, передуючи їх погодженню органами охорони культурної спадщини або комісіями з розгляду питань, пов'язаних з погодженням документації із землеустрою [41, 48]. Всім польовим археологічним дослідженням обов'язково передуює ознайомлення з літературними, архівними та музейними матеріалами, що стосуються пам'яток і територій (акваторій), на яких планується проведення досліджень [41].

В археології першим кроком у проведенні польових досліджень є обстеження місцевості, яка має потенціал для виявлення поверхневих артефактів або культурного сміття. Визначення місця розкопок, яке слід починати із вивчення архівних матеріалів і літератури, що стосується обраного для дослідження району. Особливу увагу під час організації маршрутної розвідки необхідно приділити топографічним картам, без яких кваліфікована розвідка просто неможлива, вони можуть стати основою для археологічних розкопок ділянки [90, 92]. Огляд місцевості можна проводити, просто пройшовши по полю, або вони можуть включати використання різних технологій, таких як безпілотники або Google Планета Земля, для пошуку незвичайної топографії та потенційних структур, які було б важко побачити з землі. Культурні артефакти, які знайдені, можуть стати основою для археологічних розкопок ділянки [71].

Найбільш відповідальним і важливим етапом археологічного дослідження є розкопки. Методика археологічних розкопок суттєво відрізняється в залежності від історичної епохи, до якої належить археологічний об'єкт. Ці роботи проводяться спеціалістами – фахівцями, що мають досвід роботи з конкретними археологічними пам'ятками. Найбільш важливим етапом розкопок є вивчення стратиграфії пам'ятки, що передбачає дослідження археологічних комплексів за окремими нашаруваннями і горизонтами. Це вимагає не лише специфічних знань щодо проведення самих земляних робіт, а й вміння документально фіксувати отримані результати, та особливого таланту «читання» землі під час розчистки зруйнованих об'єктів. Це має особливо велике значення для польової методики археології. Для неї є характерним дослідження пам'ятки на заданій площі за чітко обумовленими стратиграфічними зрізами, з постійною фіксацією знахідок і лінз об'єктів на планах в двомірному і трьохмірному просторі. В процесі такого дослідження виявлені об'єкти розкопуються до дна пошарово разом з оточуючим їх культурним шаром. Лінзу об'єкта потім в лабораторних умовах можна повністю відновити на кресленику, співставляючи окремі плани за горизонтами [77].

Також існує ще одна методика, де прийнято проводити розчистку об'єкту з моменту виявлення його котловану на древній поверхні до дна. Ця методика має ту безперечну перевагу, що вона дозволяє залишати не зруйнованими котловани, спущені в культурний шар, хоч треба відмітити, що вміння простежити їх в темному культурному шарі вимагає неабиякого досвіду. Якщо археолог припустився помилки при «читанні» об'єкту, її досить важко виявити в лабораторних умовах [77, 59, 60].

Дослідження культурного шару – надзвичайно відповідальний момент археологічного вивчення пам'яток, з огляду фактично повного знищення об'єкту під час розкопок. Саме тому при веденні наукового щоденника для дослідника не повинно існувати незначних дрібниць. Сучасний археолог під час розкопок, крім речових знахідок, має збирати велику кількість зразків:

землі, вугілля, пилку, обвуглені залишки рослинної їжі і окремих зернівок, кістки тварин. Ці матеріали використовуються фахівцями суміжних дисциплін, без яких інформація про життя стародавнього населення буде неповною. Для проведення повноцінного археологічного дослідження у штаті експедиції повинен бути палеоботанік, палеозоолог, при необхідності – геолог і географ-ландшафтознавець [31, 41, 59].

Вже в польових умовах археолог проводить часткову реставрацію знахідок, їх очищення і закріплення. Проте справжня реставрація матеріалу можлива лише в спеціальних лабораторіях наукових і реставраційних закладів.

Окремою галуззю археології стала антропологія, що вивчає морфологію древньої людини, її походження, еволюцію за матеріалами могильників. Вивчення антропологічного складу стародавнього населення України допомагає відтворити складні етнокультурні процеси, що відбувались на її території впродовж тисячоліть [41]. При підготовці майданчика до розкопок археологи поділять всю ділянку на квадратні ділянки за допомогою системи сітки, яка передбачає зчеплення виміряних квадратів по поверхні ділянки.

Земляні роботи – процес повільний. Археологи працюють за допомогою кельм і навіть зубних щіток, щоб акуратно видалити землю з навколо крихкої кістки та інших артефактів. Для проведення досліджень пилку можуть бути зібрані зразки ґрунту. Екофакти – об'єкти природного походження, такі як насіння, оболонки або кістки тварин – знайдені на місці можуть бути розглянуті іншими фахівцями, такими як зооархеологи, які вивчають останки тварин, або археоботаніками, які спеціалізуються на аналізі квіткових (рослинних) залишків з інтересу до історичних взаємин між рослинами і людьми з плином часу [59]. Ретельне і правильне документування є життєво важливим. Ця інформація стає частиною археологічних записів та довідників та сприяє майбутнім дослідженням та аналізу [27].

1.3 Вимоги до одягу польового археолога

Спеціальний одяг є важливою складовою не тільки моди та промисловості, але й самого ходу еволюції суспільства. Саме тому його вивчення та аналіз дають можливість створити нові розробки, що будуть відповідати конкретній професії та суспільству, в рамках якої відбувається діяльність фахівців.

Археологія є професією, що поєднує фізичну активність у несприятливих умовах та інтелектуальну роботу. Наразі не існує достатньої кількості брендів, що створюють спеціалізований одяг саме для археологів. Натомість фахівці користуються комбінаціями різних предметів одягу, взуття та аксесуарів, що можуть частково закрити їх потреби.

Одяг для польових археологів має ряд вимог, чітко визначених документами та нормативами з охорони праці. Їх тези важливо враховувати. У першу чергу інструкції з охорони праці археолога звертають увагу на небезпечні та шкідливі фактори, до яких відносять можливі враження струмом від дизель-генераторів та іншої техніки, а також ймовірні травми та перевантаження при роботах із завантаження техніки та у процесі копання землі [57, 35, 32, 23].

Крім того, часто небезпечними для праці археологів є метеорологічні умови, у яких проводяться дослідження. Археологічні дослідження, уроріз із уявленнями широкого загалу, проводять не тільки влітку при оптимальних погодних умовах, а майже протягом цілого року: від танення ґрунту навесні до перших морозів восени. Тому не виключені і стихійні лиха: буревії, зливи, шквальний вітер, снігопад, град тощо. Влітку небезпечним для здоров'я та життя фактором є тривалий вплив прямих сонячних променів та висока температура навколишнього середовища [23].

Часто археологи ведуть розвідки та дослідницькі роботи у відкритому полі, що небезпечно під час гроз, коли підвищується ймовірність враження блискавкою. До того ж, більшість археологічних пам'яток знаходиться поза

межами сучасних населених пунктів, що підвищує необхідність гарного екіпірування для уникнення ряду травм та хвороб, які потребують негайного звернення до закладів охорони здоров'я [58].

Отже, основними рекомендаціями до одягу польового археолога є:

- наявність гардеробу для літнього сезону та демісезону з елементами зимового одягу. Щоб сумістити всі елементи та врахувати екологічність і ергономічність дизайну, потрібно використовувати принцип багат шаровості;
- закрите взуття з підошвою, що убезпечить від ураження струмом та носками, що захищені від ударів;
- обов'язкова наявність ряду аксесуарів: бафи, хустки, рукавички, бандани, панамы та кепки тощо. Вони дозволять убезпечити здоров'я та створити зручний комплект, вдало доповнивши основні елементи одягу;
- комбінування різних тканин та елементів крою для досягнення максимальної зручності та безпеки під час роботи. Одяг має відповідати фізичним навантаженням і погодним умовам [22].

Створюючи колекцію одягу, варто розраховувати на достаток клієнтів. Кожен науковий здобуток є професійним зростанням, відтак впливаючи не тільки на авторитет конкретного фахівця, але й на його статок. Тому можна зробити висновок: що більше здобутків має археолог, то вища його спроможність купувати дорогі, брендові речі. Проте більшість сучасних науковців знаходяться у проміжку між бакалавром та доктором історичних (філософських) наук. Тому їх спроможність купувати речі обмежена або ціною, або доцільністю відносно якості. Наприклад: за рівнем зарплатні магістр не може придбати багато речей одразу, але може вкласти гроші в базові потреби за умови, що цей одяг матиме високі показники стійкості до зношування, комфорту. Не останню роль грає дизайн, який буде «поза часом».

Саме тому створення міцного, продуманого за дизайном одягу, який розраховано на потреби археологів, а не інших представників фізичної праці,

є актуальним тільки за умови, коли ці предмети будуть розроблені для гарного поєднання один з одним навіть рандомним чином [22].

Створюючи образ сучасного археолога на основі оновленого спеціального гардеробу, важливо не забувати головні завдання цієї розробки. Адже не одяг формує авторитет професіонала, а його діяльність, у тому числі й етика. Кодекс етики професійного археолога забороняє йому будь-яку діяльність, що пов'язана із незаконним дослідженням пам'яток минулого та може компрометувати всю галузь науки. Саме тому, добираючи елементи спеціального одягу для археологів, потрібно позбавитися більшості елементів, що можуть асоціюватися із іншими професіями.

Аналізуючи потреби потенційного споживача, варто зазначити, що шлях отримання археологічного фаху починається з першого курсу закладів вищої освіти, що мають акредитацію до підготовки відповідних професій. Крім того, завдяки мережі закладів, причетних до діяльності Малої Академії Наук та професійних гуртків для школярів, подеколи елементи професійної підготовки археологи починають впроваджувати ще під час отримання середньої шкільної освіти. Тому варто так продумати дизайн спеціального одягу, щоб він був не тільки унісексуальним за стилем, але й позбавленим вікових дискримінативних деталей [16].

Проблемою практикуючого археолога також є обмежений простір під час мандрівок. Неможливо забезпечити себе всім необхідним для польового сезону і вмістити це в наплічник чи намет. Тому колекція одягу має не тільки забезпечити базові потреби археолога та вдало репрезентувати його роботу громаді, але й мати компактність, ергономічність. Вибір легких матеріалів та концепція взаємної поєднуваності дозволять забезпечити професіонала естетичним, практичним одягом, який не займатиме багато простору, але дасть можливість виглядати презентабельно і отримувати комфорт в роботі [23, 22].

Створюючи колекцію, що зробить акцент на трансформативних функціях та можливостях одягу, важливо надати їй практичності в питанні догляду. Кожен предмет одягу має бути якомога більш легким, простим у догляді. Тому

вставки, які більш за все контактують із навколишнім середовищем та забруднюються, мають бути виконані із легких матеріалів, що швидко сохнуть. Таким чином, як камеральний, так і польовий археолог зможе не тільки презентабельно виглядати, але й забезпечити необхідний та фіксований у інструкціях з охорони праці рівень санітарної гігієни [24].

Окремо варто висвітлити потреби археологів у специфічних аксесуарах. Їх можна умовно поділити на дві групи:

- елементи одягу;
- аксесуари для професійного начиння.

Серед елементів одягу є сектор обов'язкових для використання всіма професійними археологами та особами, які проходять археологічну практику для отримання відповідного фаху. Це елементи захисту від негативного впливу навколишнього середовища:

- головні убори, хустки, шарфи.
- засоби індивідуального захисту: рукавички, маски тощо.

Головні убори варіюються за погодними умовами. Їх основна задача – захист від впливу сонячного проміння, вітру, пилу, низької температури та осадів. Тому вони мають поєднувати кілька функцій: зручність, водовідштовхуючі властивості, повітропроникну поверхню. Також головні убори мають не заважати працювати із оптичними приладами: у такому випадку, панамі та хустки мають перевагу над кашкетами, у яких козирок може заважати і не дає захисту шиї та вух від сонячного проміння [44-54].

Зимові головні убори мають добре утримувати тепло та відводити вологу. Тому, якщо літні панамі та хустки можна зробити з льону, ситця, домотканих та інших тканин, доповненими водонепроникними елементами, то шапки, шарфи і снуді для холодної пори року мають задовольняти інші вимоги. Зокрема, для їх створення виправдано використати спеціальні мембранні тканини та фліс, щоб захистити здоров'я працівників. [44, 46, 49].

Засоби індивідуального захисту від шкідливих речовин та несприятливих умов навколишнього середовища потрібно виготовляти, у

першу чергу за стандартами, встановленими відповідними нормативними документами. Тому їх стилістика повністю підкорена утилітарним функціям і не має змінюватися на користь естетичних функцій [22].

1.4. Результати опитування спільноти археологів Reddit

Для того, щоб краще зрозуміти реальні потреби фахівців, було проведено опитування серед представників спільноти археологів на форумі Reddit, що нараховує 3800 археологів з усього світу та об'єднує професіоналів незалежно від їх наукових інтересів та типу діяльності – камеральних та польових археологів, реставраторів, керамістів, реконструкторів тощо. Члени спільноти мають різний вік, стать, працюють у різних куточках світу, де відрізняється клімат та специфіка нерухомих пам'яток, які безпосередньо визначають тип робочої активності в польовий сезон.

Саме тому опитування серед членів спільноти Reddit дає змогу оцінити різні потреби фахівців, щоб на їх базі створити такий одяг, що врахує специфічні виклики професійної діяльності та особисті побажання.

Оскільки Reddit – американська платформа спілкування фахівців, отже і мова була використана англійська. Отримані відповіді було перекладено та опрацьовано в ході дослідження. Таким чином, було створено опитування, що включає такі питання:

1. Який тип штанів є превалентним? Яка роль еластичної стрічки на талії?
2. Які застібки краще використовувати: металеві чи пластикові?
3. Який тип тканин є бажаним: синтетика чи натуральні тканини?
4. Яка довжина штанів, сорочки на куртки є найзручнішою?
5. Де краще використати подвійні деталі? Якщо подвійні деталі зробити мобільними та мати можливість замінити їх, чи є в цьому сенс?
6. Які кольори з вашого досвіду краще використати?
7. Скільки, які кишені та де ви би хотіли бачити в професійному одязі?
8. Чи є потреба в окремих аксесуарах з кишенями типу фартуха? [3]

Дане опитування було радо сприйнято археологічною спільнотою та дозволило отримати дуже корисні відгуки. Деякі результати виявилися неочікуваними.

Так, доствідчений археорог Коул Крабс пише, що має думки, з якими інші археологи можуть не погодитися, але це важливо в професійній сфері:

«Я багато працюю з не археологами, і для багатьох із них імідж є дуже важливим. Археологи часто випромінюють багато стереотипних вібрацій археологів (більше зображень у пошуковому запиті Google за запитом «Археолог»):

1. Пухнастий светр/джермпер академіків,
2. Британський імперіалістичний колір хакі 1800/1900-х років,
3. Індіана Джонс,
4. Непідготовлений учень у поході в джинсах і футболці з улюбленою групою.
5. Загублений будівельник у поході (і 4, і 5 мають багато неонових жилетів/курток підвищеної видимості)» [3].

«Мені неприємно це говорити, наголосив Коул, але це часто виглядає непрофесійно, і багато будівельних і девелоперських компаній сприймають нас набагато менш серйозно, тому що ми не схожі на науковців і професіоналів, якими ми є. Просто подивіться епізод Time Team (<https://www.youtube.com/watch?v=Qzba8ZrKQA8>), і ви отримаєте картину... Я не зовсім пропоную уніформу, але щось, що виглядає більш професійно, ніж носіння спортивного одягу/одягу для походів або звичайних джинсів і футболки. Чесно кажучи, я не знаю, що було б ідеальним, але будь-що, що відходить від поточних тенденцій, було б гарним і значно полегшувало б життя при спробах залучити не археологічні групи. Використайте менше хакі і нудних кольорів. Зазвичай ми дуже життєрадісні та веселі люди, які загалом добре розуміються на моді поза розкопками, але ми завжди одягаємося в землясті тони. Те, що ми копаємося в землі, не означає, що ми повинні і виглядати так» [3].

Так, було отримано такі відповіді на перше питання «Який тип штанів є превалентним? Яка роль еластичної стрічки на талії?». Всі спеціалісти радили, щоб штани були вільними крою та по можливості на розмір більше, щоб вільно рухатись [47].

«Еластична стрічка – це добре, якщо вона не дає моїм сідницям звисати, коли я присідаю» – пише Коул Крабс, досвідчений археолог, що працював на розкопках у Греції, Великобританії та у США.

«Мені дуже приємно прочитати це запитання, оскільки я, жінка, яка займається археологією, і я практично не можу знайти польовий одяг (особливо штани), який би мені підходив. Є кілька варіантів для чоловіків у «садовому центрі», але якщо ви жінка, то вважайте, що удача посміхнулась вам, якщо ви знайдете щось на спеціалізованих веб-сайтах робочого спорядження» [22].

«Гумка обов'язкова на талії, оскільки я хочу, щоб мої штани залишалися на моїй талії, коли я ходжу чи відпочиваю, але я також хочу, щоб мені було зручно, коли я копаю на колінах. Щодо решти одягу, найкраще закритий одяг. Він захищає від вітру, дощу та піску» – відповіла Джина Сандерс, археолог, що працює на розкопках у Великобританії [3].

«Виберіть, довгі штани, наприклад, штани для хайкінгу. Ви ніколи не знаєте, коли поблизу є отруйний плющ. Джинси, напевно, не дуже гарна ідея, і коли вони намокають (наприклад, від поту чи легкого дощу, або під час ранкової прогулянки полем із високою травою), в них вам буде дуже незручно, оскільки вони зменшуються. Також джинси легко рвуться, коли з'являється дірка» – наголошує Джон Сміт, археолог, що працює в США [48].

«Для польових робіт я рекомендую міцні, робочі штани із наколінниками» – пише Ліза Гомез, археологиня, яка щойно повернулася із розкопок у Африці. «Також рекомендую туристичні штани. Вони легкі та швидко сохнуть, а також мають багато кишень. Плюс присутня еластична стрічка та є можливість фіксувати штани на талії за допомогою додаткового шнура, що є в поясі. Додам, що окрім штанів, нам можуть знадобитися легінси

– в залежності від погодних умов – вони можуть бути бавовняними чи вовняними. Якось я працювала у Великій Британії взимку та одягала по 5 легінсів та 2 термальних штанів водночас. Було трохи важко рухатись та то було варто зробити. Адже якщо мені ставало досить спекотно – я знімала один шар одягу» [50].

На друге питання «Які застібки краще використовувати: металеві чи пластикові?» більшість спеціалістів відповіли, що віддають перевагу металевим застібкам блискавкам, а от вся інша фурнітура – краще б була пластиковою, щоб не нагрівалася від сонця та була легкою [3].

На третє питання «Який тип тканин є бажаним: синтетика чи натуральні тканини?» надано неоднозначні відповіді. Наприклад, жінки в основному віддають перевагу сорочкам із натуральних тканин, а от чоловіки – сорочкам чи футболкам із тонких синтетичних тканин, що відводять вологу від тіла. Археолог Коул Крабс прокоментував це питання так: «Те, що найдовше залишається чистим і найлегше миється. Коли я був у Греції, я щодня носив одну й ту саму спортивну футболку, що відводить піт (важливо: дихаюча та стійка до поту/відведення поту тканина), оскільки у нас не було зручного доступу до пральної машини, і більшість із нас не фанати ручного прання кожні пару днів» [3, 51].

І в цьому є сенс, адже польові роботи часто називають «археологічний фітнес», а у користувачів спортивного одягу також є дві категорії споживачів: ті, які віддають перевагу одягу із натуральних тканин і ті, які віддають перевагу одягові із синтетичних тканин.

Щодо сировинного складу штанів, курток, жилетів – всі однозначно вибрали синтетичні та мембранні тканини – адже вони легкі та швидко сохнуть, що дуже важливо в польових умовах. Часто археологи не мають змоги прати речі в готелі чи в місті, адже приходить жити в наметі в таборі за кілька метрів від робочого місця і прати речі вручну в струмку чи в іншій водоймі [49, 51, 52].

Білизну для роботи також вибирають спортивну, а отже – синтетичну, як раз через властивість відводити піт від тіла. Спандекс та нейлон допомагає зменшити натирання та не стає таким неприємним після довгих польових днів у спеку [22].

На наступне питання «Яка довжина штанів, сорочки на куртки є найзручнішою?» отримали такі відповіді:

«Головне, придбайте легкі сорочки та штани з довгим рукавом, вони захистять як від сонця, так і від жуків і рослин, які люблять кусати» – пише археолог Брен Максвел, що працює на розкопках у Місісіппі.

Жінки також віддають перевагу довгому одягу – сорочкам чи штанам. Дуже важливо захистити шкіру від сонячних променів (навіть, якщо використовувати крем із SPF), а також від піску чи бруду, плюс ніхто не хоче голими колінами вpirатися в наколінник (у вигляді спеціальної м'якої дощечки) [3].

Щодо довжини куртки чи дощовика – якнайдовше для дощовика та до середини стегна для куртки – всі наголосили, що не хочуть, щоб оголявся поперек коли вони копають та розчищають.

На питання «Де краще використати подвійні деталі? Якщо подвійні деталі зробити мобільними та мати можливість замінити їх, чи є в цьому сенс?» Джина Сандерс відповіла: «гарна ідея із заміною, але для коліна здебільшого корисно мати можливість вставити додатковий наколінник, коли це необхідно (наприклад, при роботі на скелях)» [22, 3]. Отже, можна зробити висновок, що корисним буде накладна кишеня певної форми, для того, щоб умістити в собі додатковий наколінник. Крім того, така накладна кишеня вже може слугувати подвійною деталлю, хоч і не з'ємною.

Археолог Гарет Грехем висловив свою думку з цього приводу: «особисто я вважаю, що коліна є найважливішою частиною, ми працюємо в основному з додатковими наколінниками. Що насправді мене дратує, так це те, що мої штани цілий день дряпають коліно. Зробіть жорсткий матеріал ззовні та м'який зсередини – і буде добре».

Маємо розгорнуту відповідь і від Коула Крабса: «Підкладка для ліктів і колін є важливою, якщо її можна легко зняти і не втратити, а також мати гнучкий/дихаючий матеріал з внутрішньої частини ліктя та підколінною западиною. Тож там було б добре мати тонший матеріал, який не збивається, коли ви присідаєте. Те ж саме з ліктями та плечима, щоб він, матеріал, не збивався в пахвовій/передпахвовій западині» [22, 3, 45, 51]

Самі неочікувані відповіді було отримано на питання «Які кольори з вашого досвіду краще використати?» Майже всі відповіли, що не хочуть, або по мінімуму хотіли б бачити на собі хакі. Також було сказано, що це дуже стереотипно так сприймати археологія і що якщо вони проводять більшість своєї професійної діяльності, копаючись у землі та багні, то вони не зобов'язані і виглядати так. Тож, було запропоновано такі варіанти: пастельні тони (рожеві, сірі, голубі), винні відтінки (бургунді, марсала), відтінки синього та сірого, можливо піщані або охристі кольори [3].

На наступне питання «Скільки, які кишені та де ви би хотіли бачити в професійному одязі? Чи є потреба в окремих аксесуарах з кишенями типу фартуха?» також було отримано досить неочікувані відповіді.

«Я ненавиджу, як виглядають штани карго. Мені потрібна функціональність і кишені, але я не хочу їх бачити. Хочу запропонувати аксесуар, який вміщує все, що потрібно в легкому доступі. Можливо, щось на зразок великої модульної кишені на стегнах з меншими кишенями та петлями, які можна регулювати для кельм, GPS/GIS-пристроїв, телефонів, планшетів, ручок, ножів тощо» [3] – запропонував Коул Крабз.

«Кишені – це завжди чудово, більшість людей, яких я знаю, мають додатковий мішечок на поясі для речей, які їм потрібні. Я зазвичай використовую більші кишені збоку колін для таких речей, як зберігання мого телефону або сумок для знахідок, дрібних інструментів» [51] – відповів Гарет Грехем. «Кишені – це чудово, але я думаю, що мені найбільше хотілося б відвести місце для кельми та олівця» – думки Джини Сандерс [22] .

Розгорнуту відповідь надав археолог із США, Джон Такер: «...я б сказав, що аксесуари є обов'язковими для будь-якої експедиції. Зазвичай я одягаю все, що завгодно (залежить від погоди), але приділяю увагу саме аксесуарам. Усе моє спорядження та інструменти для копання і для делікатної роботи є в моєму наборі в рулоні та відрі для більших інструментів. Мій згорнутий набір інструментів діє як сумка для сміття та кріпиться на стегні до більшого зручного ремня з різними кишнями. Цей аксесуар зробив я сам, власноруч із натуральної шкіри. Також дуже важливим є освітлення – для огляду мілких тріщин. Отже, в мене є каска із ліхтариком, яку я ношу. Також в мене обов'язково є маленька ручка, яку я тримаю в нагрудній кишені. Я бачу, що багато копачів просто одягнені в комбінезони та будь-що з жилетами. Якщо ви шукаєте натхнення для моди, то я знав одного професора, який носив одяг бренду Banana Republic на кожному місці, де він коли-небудь працював. Він був втіленням того, про що ви думаєте, коли уявляєте археолога» [3].

Так, можна зробити висновки, що розмір кишень потрібно зробити таким, щоб вміщувались пристрої, розташування кишень не має значення. А от що актуально для археологів – це з'йомний аксесуар, де вони можуть розмістити все необхідне у вільному доступі. Також особливу увагу при проектуванні функціонального одягу для археологів, своєрідної уніформи, варто приділити нагрудним кишням чи маленьким кишням для олівців чи ручок.

Додатковим питанням було: можливо, ви можете щось порадити про що ми не подумали, а для вас, як для професіоналів, це важливо? Було отримано поради щодо головного убору – дихаючого, але з широкими полями, щоб закривав обличчя та шию. Також були зазначені рукавички із сенсорними кінцями для пальців – щоб мати швидкий доступ до телефону та цупке взуття. Багато наголосів було на якісних вовняних шкарпетках та легінсах – щоб ноги залишались сухими та в теплі [3].

Було дано безліч рекомендацій не робити одяг дорогим, адже ймовірно, його потрібно буде змінювати кожен сезон бо, по-перше – він стане таким брудним, що його неможливо буде випрати і він втратить свій вигляд, по-друге

– скоріш за все, одяг порветься, зітреться і його неможливо буде ремонтувати. Також зауваження стосувались розширення розміру петельок для поясу на брюках чи шортах, необхідності розробити захисні головні убори, які не заважатимуть працювати з оптичною технікою та актуальності розробки білизни, що не створюватиме дискомфорту під час довгого робочого дня [51, 52, 53].

Також слід враховувати вже існуючі побажання та рекомендації археологів щодо професійного одягу. Так, на офіційному сайті американського археологічного центру у Кенмпсвіллі, Іллінойс, є рекомендації щодо того, як студентам одягатися на польові роботи та що із собою брати. Вони наголошують, що археологія – брудна та пітна робота і що польовий одяг перш за все має бути зручними та довгим, тобто це довгі штани та сорочка з довгими рукавами для захисту від сонця вдень і для збереження тепла вранці. Також асоціація наголошує, що потрібно обов’язково взяти з собою на розкопки дощовик та дві пари взуття [28].

Вважаємо, що отриманий матеріал є дуже цінним, так як в офіційних джерелах майже немає інформації, який має бути польовий одяг археолога.

Висновки до розділу 1

При дослідженні літературних джерел виявлено прогалини в даній сфері досліджень та проєктування – одягу для польових археологічних робіт. Існує багато інформації щодо методики археологічних розкопок, інструментарію, археологічної теорії, але, нажаль, з приводу спеціального одягу у офіційних виданнях – практично немає інформації. Отже, в ході дослідження було створено та проведено опитування для спільноти археологів на американському сайті Reddit, на яке активно відгукнулися фахівці зі всього світу.

Основними рекомендаціями за результатами опитування до одягу польового археолога в роботі визначено:

- принцип багат шаровості та наявність всесезонного гардеробу;
- ергономічність крою;
- наявність аксесуарів: бафи, шапки, рукавички, панамы та кепки для убезпечення здоров'я та окремі кишені-пояси для зберігання інструментів;
- компактність;
- розмаїття кольорів від пастельних тонів до яскравих відтінків
- наявність нагрудної кишені та кишень для необхідних пристроїв, таких як GPS, ліхтарик;
- наявність еластичної стрічки на довгих штаних та вільний крій нижніх елементів комплекту;
- використання легких синтетичних та мембранних матеріалів, що швидко сохнуть;
- використання натуральних матеріалів для сорочок, лонгслівів;
- наявність специфічної натільної білизни, що наближена до спортивної.
- наявність засобів індивідуального захисту: рукавички, окуляри, маски тощо.

Наразі археологи використовують в основному спортивний одяг для польової праці, але він не повністю відповідає потребам фахівців. Спеціальний одяг має відповідати потребам та вимогам професії археолога.

Результати опитування можна використати для проєктування практичного одягу, який буде користуватися попитом не тільки серед професійних археологів, але й серед представників інших фахів та видів фізичної активності.

РОЗДІЛ 2

НАУКОВИЙ

На основі опитування практикуючих археологів, для подальшого вивчення та аналізу було обрано спортивний одяг для хайкінгу, компресійний та термоодяг, а також спортивну білизну. Саме такий спектр одягу є самим наближеним до того, що насправді використовують спеціалісти під час польових робіт.

Спортивний одяг – це загальне поняття, що стосується широкого спектру виробів. За функціональністю спортивний одяг характеризується двома основними показниками: перший – це одяг, призначений для занять спортом та професійної діяльності. Другий – це одяг спортивного стилю, призначений для повсякденних занять або активного відпочинку, що використовується аматорами для фізкультури, тренувань, фітнесу тощо [36].

Використання цілеспрямованої проєктної діяльності дозволяє розглядати спортивний одяг, як збалансовану систему, де всі елементи підкорюються дизайн-концепції, функціям та соціальної ролі об'єкта [9].

Сьогодні вимоги до спортивного одягу є не лише гігієнічними, функціональними, ергономічними, естетичними, але і технологічними. Існують певні види технічних інновацій (цифровізація, впровадження систем «розумний одяг» та програми «комп'ютерний тренер»), які впливають на розвиток функціонально-ергономічних аспектів у дизайні спортивного одягу [72]. Завдяки технічному прогресу, виробництво спортивного одягу можна порівняти чи не із виробництвом автомобіля – настільки зазнали розвитку технології. Повністю безшовний одяг, технології спікання та зварювання швів, мембранні покриття, капсули із загоювальним чи зволожуючим лосьйоном у тканинах, антибактеріальні просочування – це вже не майбутнє, це відбувається зараз [37].

Основним напрямом у розвитку спортивного одягу є ергодизайн. Сутність ергодизайну в цій галузі можна зрозуміти подвійно: з позиції емоційно-ергономічних вимог та з позиції інноваційних технологій. Ці області

взаємопов'язані. Так, у широкому розумінні дизайн спортивного одягу, з одного боку, реалізується через сучасні технології, як природний результат науково-технічної, дослідницької діяльності, а з іншого боку, завжди здійснюється за напрямом функціональних вимог до виробів. Наприклад, інновації в матеріалознавстві, виробничих процесах, у соціально-економічних відносинах та у способі життя людей стають важливішими детермінантами сучасних напрямів в ергодизайні спортивного одягу [72, 73].

2.1. Методи дослідження

Методологічну основу дослідження склали: загальнотеоретичний, мультифакторний, порівняльний, художньо-стилістичний та образно-метафоричний підходи. При аналізі вигляду спортивного одягу використовувався морфологічний метод. Синхронно на цьому етапі застосовувалися типологічний метод та метод візуального спостереження. Мистецтвознавчий та стилістичний методи використовувалися у процесі аналізу конкретних зразків спортивного одягу. Дослідження спирається на наукові визначення семіотичних особливостей спортивного одягу, на відбір, узагальнення та оцінку найбільш характерних прикладів виробів. Збір інформації для визначення характерних рис спортивних брендів реалізовувався рандомним методом. При розгляді стилістичних трендів спортивного одягу та визначенні його типологічних особливостей використовувалися індуктивний та дедуктивний методологічні підходи для створення майбутніх виробів.

Так, було зроблено акцент саме на морфологічному аналізі спортивного одягу, що полягає в членуванні об'єкту дослідження на окремі компоненти з яких вибирають основні характеристики (лінії), які далі збирають разом. Центральним завданням морфологічного дослідження стає наочна демонстрація найбільш функціональних та популярних членувань сучасного спортивного одягу.

2.2. Технології та інновації у матеріалах та дизайні спортивного одягу

Матеріали та дизайн спортивного одягу постійно змінюються та вдосконалюються. З одного боку – технології та інновації роблять спортивний одяг більш привабливими, з іншого – допомагають споживачам підвищувати продуктивність, комфорт та безпеку.

За останні кілька десятиліть індустрія спортивного одягу зазнала значних змін завдяки інтеграції технологій у кожен її аспект. Технології відіграють вирішальну роль у підтримці конкурентоспроможності та постачанні високоякісних продуктів клієнтам у всьому світі: від дослідження та розробки спортивного одягу до виробництва та розповсюдження [72].

Для дослідження було рандомно обрано спортивний одяг відомих брендів: Adidas, Nike, Under Armour, Puma, 2XU, SKINS, SAXX, Moncler, ARC`TERYX, Obermeyer, Fjallreven, The North Face, Burton, Helly Hansen, Jack Wolfskin, Marmot, Northland, Columbia, Burton, Superdry.

В ході роботи визначено основні новітні технології, які використовують обрані бренди спортивного одягу.

Технологія COOLadapt, створена компанією Puma, – це спеціальний адаптивний матеріал, що забезпечує відведення вологи, не перешкоджає повітрообміну, охолоджує тіло при підвищенні його температури [67].

DryCELL – ще одна технологія компанії Puma, створена для інтенсивних занять спортом і тренувань. Вона втілена у матеріалі, який забезпечує сухість шкіри та відчуття комфорту завдяки максимальному відведенню вологи [84].

Dri-FIT – технологія від Nike, що забезпечує відведення вологи, її рівномірне розподілення по поверхні тканини, створюючи тим самим систему охолодження тіла [80].

Thermal Plus – технологія, розроблена компанією Mizuno, для тренувань у холодну погоду. Тканина, у якій вона втілена, захищає від вітру, сприяє підвищенню температури тіла разом із забезпеченням оптимальної вентиляції.

Air Flow Fabric (технологічна розробка компанії Adidas). Структура матеріалу Air Flow сприяє циркуляції повітря і зберігає шкіру сухою [67].

Breathability. «Дихаючі» тканини дозволяють поту у вигляді водяної пари випаровуватися через тканину. Здатність пропускати водяну пару дуже важливі для комфортабельності одягу і допомагають контролювати температуру тіла.

CLIMA – концептуальна розробка Adidas в області виробництва функціональних тканин для спортивного одягу. Тканини серії CLIMA підтримують комфортну температуру тіла під час фізичних навантажень, забезпечуючи людині оптимальний мікроклімат.

ClimaLite – легка, м'яка, дихаюча тканина, яка поглинає надлишок вологи і виводить їх назовні, зберігаючи шкіру сухою [73].

ClimaLite Cotton – легка, м'яка, дихаюча тканина, яка поглинає надлишок вологи і виводить їх назовні, залишаючи шкіру сухою. Дана технологія застосовується в моделях, де у відсотковому співвідношенні більше бавовни.

ClimaCool – забезпечує видалення вологи з поверхні шкіри і вентиляцію за рахунок використання високофункціональних дихаючих матеріалів, які вбирають піт і виводять його на поверхню тканини для подальшого випаровування. Вентиляція відбувається за рахунок сітчастих вставок в критичних зонах для підтримки оптимальної температури тіла.

ClimaWarm – забезпечує теплоізоляцію, тобто зберігає природне тепло тіла в холодну погоду і створює комфортні умови для занять спортом на відкритому повітрі [80].

ClimaWarm Windpro – зберігає тепло і захищає від вітру.

ClimaProof – функціональні тканини з додаванням синтетичної мембрани, яка запобігає проникненню вологи і холодного повітря ззовні, і в той же час наділена відмінними дихаючими властивостями [72].

ClimaProof Wind – легка і дихаюча тканина з сімейства Clima, яка чудово захищає від вітру і не пропускає воду.

Покриття Coating – це синтетична плівка (наприклад, з поліуретану або акрилу), що покриває один бік тканини для додання їй вітро- і водонепроникних властивостей. Ця плівка може бути прозорою або матовою, може містити або не містити мікроотвори – пори. Тканини з подібними гідрофільними покриттями невіддільні від вітру і дощу та наділені «дихаючими» властивостями [70].

Сосопа – це активоване вугілля, отримане з кокосової шкарлупи. Активоване вугілля є найефективнішим, що поглинає запахи засобом досі відомим людині. Крім того, технологія Сосопа допомагає ефективно виводити вологу з поверхні шкіри і захищає від УФ-променів.

Dynamic Layering Concept (Концепція динамічних шарів) – це інноваційні технології, які шар за шаром, забезпечують збереження енергії (APPPrecision), комфорт (ClimaCool) і зовнішній захист (Fibre Protection). Концепція динамічних шарів забезпечує досягнення максимальних спортивних результатів при різних умовах [72].

Durable Water Repellency (DWR) – довговічні водовідштовхувальні просочення Durable Water Repellency (DWR) є гідрофобними покриттями, нанесеними на тканину з метою забезпечити її водостійкість. Основний принцип дії полягає в тому, що вода при попаданні на тканину збирається в краплі і стікає, а не вбирається. Речі, виготовлені із застосуванням DWR, захищають від снігу і дощу, швидше сохнуть.

Eclon – це поліамідне волокно, що виготовляється компанією Eclat. Ця дихаюча тканина за тактильними відчуттями нагадує бавовну і дуже приємна до тіла.

Еластан – це штучне волокно, що забезпечує еластичність і свободу рухів. Використовується в поєднанні з натуральними і синтетичними волокнами у виробках облягаючого крою.

ETA Proof – це найнадійніша, натуральна, дихаюча тканина для будь-яких погодних умов [68-70].

Flatlock Seams – технологія зшивання встик країв тканини. Робить шви плоскими, завдяки чому одяг менше дратує шкіру [73].

Membrane – тонкий прошарок з поліуретану, що забезпечує відмінні дихаючі властивості тканини і робить її особливо стійкою до несприятливих погодних умов. Мембрана може розташовуватися в швах, забезпечуючи їх герметичність, або наноситися безпосередньо між шарами тканини.

Технологія Gore-Tex – система дихаючої тканини з трьох шарів: зовнішня тканина, мембрана та підкладка (внутрішня тканина). Мембрана Gore-Tex виготовляється з фторопласту (тефлону). Мембрана забезпечує стійкість матеріалу до зносу та його водонепроникність. Це дуже тонка фторопластова плівка, яка має величезну кількість дрібних отворів, близько декількох мільярдів пір на сантиметр квадратний. Gore-Tex розроблена як дуже легка тканина, яка відштовхує рідку воду при цьому водяна пара може проходити наскрізь. Такі властивості дозволяють використовувати тканину за будь-якої погоди.

Концепція Comfort Mapping (Комфорт Меппінг) – основна ідея концепції полягає в тому, що тіло людини розглядається як карта з різними кліматичними зонами. Наприклад, в області попереку і на плечах використовується утеплений матеріал GORE-TEX®, а в інших може бути використаний більш дихаючий і еластичний матеріал GORE-TEX®. За рахунок комбінації шарів з різними рівнями повітропроникності і утеплення досягається максимальний рівень комфорту [67].

Технологія Columbia OMNI-HEAT Thermal Reflective дозволяє регулювати температуру тіла за допомогою матеріалу з точковою матрицею на основі шару, який має властивість вбирати вологу. Цей матеріал відбиває та зберігає тепло тіла, при цьому виводячи вологу назовні.

Технологія OMNI-HEAT Thermal Insulation зберігає тепло за вищими показниками, ніж аналогічні розробки у сфері. Високі показники забезпечуються фірмовою системою ізоляції, яка створена на 50% із перероблених матеріалів [70].

Graduated Compression – технологія розподілу тиску означає різну щільність тканини в різних зонах одягу у відповідності з анатомічною будовою тіла. Це посилює мікроциркуляцію крові в м'язовій тканині, підвищуючи швидкість її насичення киснем. Також збільшується швидкість циркуляції венозної крові і лімфи, і продукти життєдіяльності швидше виводяться з організму. Використання технології розподілу тиску знижує втрати енергії при вібрації м'язів.

IBQ HIGH ABRASION FABRIC – одяг, виготовлений з цього матеріалу, забезпечить тривалий захист від гострих об'єктів і каменів, що особливо важливо для людей, що віддають перевагу екстремальному відпочинку і спорту [88].

IllumiNITE – технологія нанесення на тканину світловідбивних елементів. Завдяки цим елементам на тканині людину добре видно вночі і в сутінках. При звичайному освітленні IllumiNITE не видно. Коли на тканину потрапляє світло, вона відображає його. Illumi NITE не впливає на інші якості тканини, такі, як повітропроникність або водонепроникність.

Load Spring – унікальна технологія, яка, завдяки спеціальним тканинам і їх розташуванню, полегшує вагу рюкзака або сумки [79].

Тканини Polartec Classic наділені прекрасними тепловими властивостями без зайвої ваги. При цьому вони швидше сохнуть, не вбирають вологу, дуже довговічні і легко стираються. Двостороння поверхня тканини складається з кількох повітряних кишень, які затримують повітря з обох боків, зберігаючи тепло тіла. Усіма цими властивостями тканини зобов'язані використанню поліестрового волокна і спеціального плетіння тканини [68, 69].

Ripstop – нова технологія, яка переводить вже існуючу технологію Load Spring на більш високий рівень. Технологія Progressive Shock Control створює буфер між плечима і сумкою або рюкзаком, рівномірно розподіляючи навантаження по всій спині, тим самим полегшуючи їх вагу.

Seam Sealed – технологія герметизації швів полягає в тому, що на шви за допомогою тиску і нагрівання накладається міцна клейка стрічка з

поліуретану, яка закриває край і отвір стібка, що робить виріб водонепроникним.

SOFTSHELL – основні характеристики одягу, створеної з використанням технології SOFTSHELL – це еластичність, хороші дихаючі властивості, міцність, комфорт [74-76].

Нове волокно TENCEL®, створене на основі останніх досягнень мембранних технологій і молекулярної інженерії: воно абсолютно екологічне нешкідливе і натуральне за своїм походженням. TENCEL® є більш міцним, ніж інші штучні і натуральні волокна.

USL (Ultrasonic Line Bonding) – технологія ультразвукової обробки швів. Метод обробки швів з використанням технології ультразвуку для того, щоб приховати шви на одязі; всі шви повністю закриті спеціальною стрічкою. В екіпіровці з даною технологією (USL) на відміну від стандартних моделей, відсутні як припуск на шви, так і плоскі шви. Така технологія дозволяє повністю уникати натирання.

2.3. Морфологічний аналіз сучасного спортивного одягу

Для проведення передпроектних робіт було виділено три види технологічного одягу: компресійний, вологовідвідний, термоактивний.

Компресійний технологічний одяг охоплює спеціальні види одягу, розроблені з використанням компресійних матеріалів, які забезпечують певні властивості та переваги для занять фізичною активністю. З самого терміну очевидно, що основна властивість компресійного одягу – це створення тиску на шкіру та м'язи, з метою покращення кровообігу та зменшення вібрації м'язів. Використання компресійного одягу зменшує м'язову втоми, покращує продуктивність, знижує ризик травм, прискорює відновлення [9, 37].

Вологовідвідний одяг – це спеціальний тип спортивного одягу, розроблений для того, щоб ефективно управляти вологою (потом і парою) під час фізичних навантажень. Цей одяг виготовляється із спеціальних матеріалів,

які здатні швидко вбирати вологу з поверхні шкіри та відводити її назовні, де вона може легко випаровуватися.

Основна властивість вологовідвідного одягу – це терморегуляція. Швидке видалення поту допомагає запобігти перегріву організму та зменшити ризик теплового удару під час інтенсивних фізичних робіт [37].

Термоактивний (терморегулюючий) одяг, також відомий як термобілизна, є спеціальним видом спортивного одягу, який спеціально розроблений для підвищення ефективності на вулиці в холодну погоду. Основна ідея цього одягу – підтримувати комфортне тепло та вологість у різних видах активності [72].

Для морфологічного дослідження рандомно було обрано спортивний одяг таких відомих брендів:

- спортивного одягу та білизни: Adidas, Nike, Under Armour, Puma, 2XU, SKINS, SAXX [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]
- одягу для хайкінгу (категорії outdoor): Moncler, ARC`TERYX, Obermeyer, Fjallreven, The North Face, Burton, Helly Hansen, Jack Wolfskin, Marmot, Northland, Columbia, Burton, Superdry [79, 68, 82, 75, 87, 69, 74, 76, 78, 81, 70].

З метою проведення морфологічного аналізу, елементи спортивного одягу за зовнішніми ознаками та за призначенням, було організовано у певні групи, релевантні для дослідження.

Таким чином, спортивний одяг було розділено на такі групи:

- жіночий верхній одяг для хайкінгу / чоловічий верхній одяг для хайкінгу;
- жіночі штани для хайкінгу / чоловічі штани для хайкінгу;
- жіночий компресійний одяг та термобілизна / чоловічий компресійний одяг та термобілизна;
- жіноча спортивна білизна / чоловіча спортивна білизна.

Масиви фото даних було організовано у таблиці, що склала базу даних для проведення морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу

(додаток А). Методом візуального аналізу, дедукції, типології, порівняння та візуального спостереження було виокремлено та проаналізовано морфологію окремих елементів спортивного одягу [18].

За даними морфологічного аналізу жіночої спортивної білизни, було виділено п'ять основних форм трусиків та шортів високої та середньої посадки з високими, середніми на низькими «ніжками» та закритою спинкою (рис 2.1).

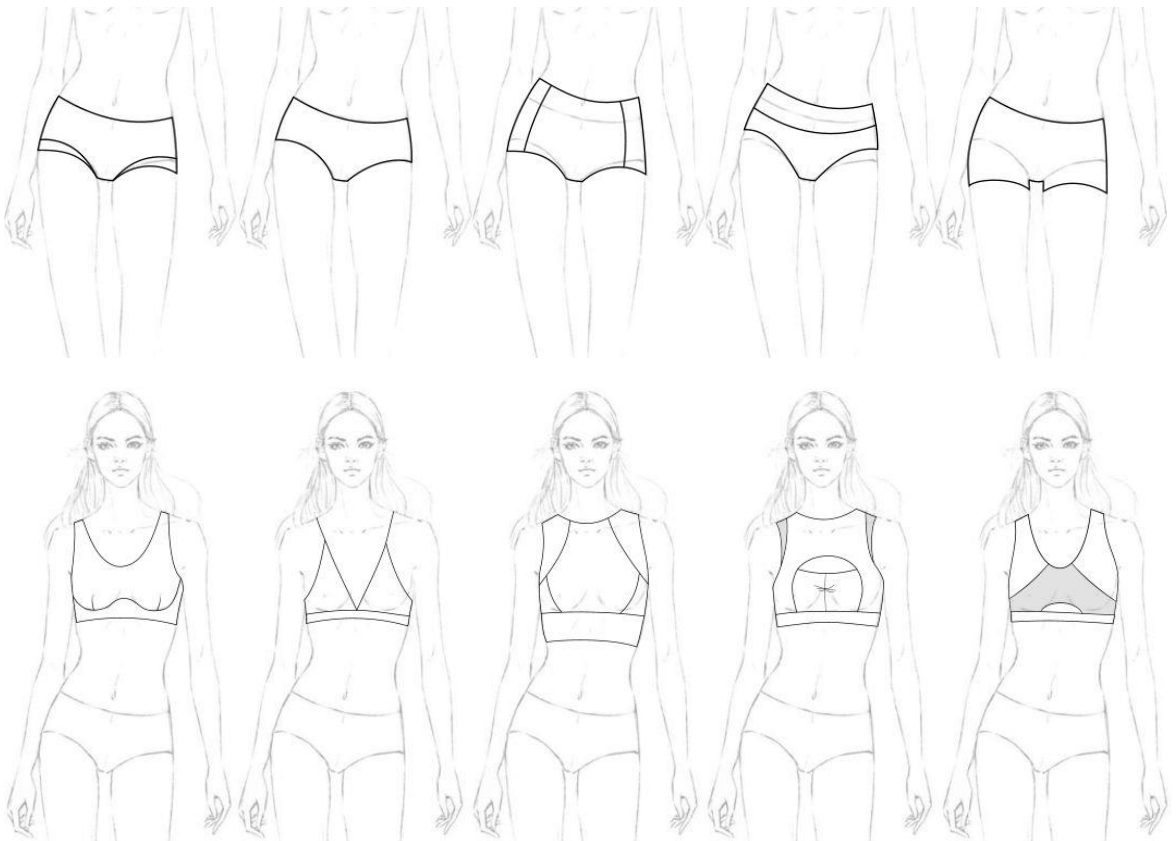

Рис. 2.1 Морфологічний аналіз жіночої спортивної білизни

Аналіз спортивних бра показав, що довжина варіюється від короткої (до рівня під грудьми) до довгої (майже до талії). Оформлення горловини та декольте: можливі варіації класичних трикутників, майкового декольте різної форми – округлої та більш квадратної, закрита горловина (по лінії основи шиї). Щодо оформлення пілочок: лінія під грудьми – відрізна пряма або фігурна анатомічної форми. Формоутворення: нагрудні виточки, рельєфи, що проходять по центру грудей, збірка по центру. Оформлення пройми: тонкі

бретелі або класична пройма із завищеним (зрізаним) плечем (рис 2.1). Оформлення спинки спортивних жіночих бра також варіативне. Візуально спинка може бути відкрита із тонкими чи широкими хрестоподібними бретелями, закрита або у формі борцової майки. Закриті спинки оформлені рельєфами пластичних форм, також можливі фігурні вирізи для підвищеної вентиляції (рис 2.1).

У чоловічій спортивній білизні (рис.2.2) можна виділити три основні форми: класичні плавки, середні шорти, довгі шорти (велосипедки). Посадка на талії, або на 5-6 см нижче, пояс на гумці. Присутні як класичні для чоловічої білизни рельєфи, так і рельєфи, більш типові для велосипедної форми, ластовиці. Це обумовлено тим, що спортивна чоловіча білизна може бути компресійною і для створення цього ефекту потрібно ввести ергономічні рельєфи, які бачимо на рис 2.2.

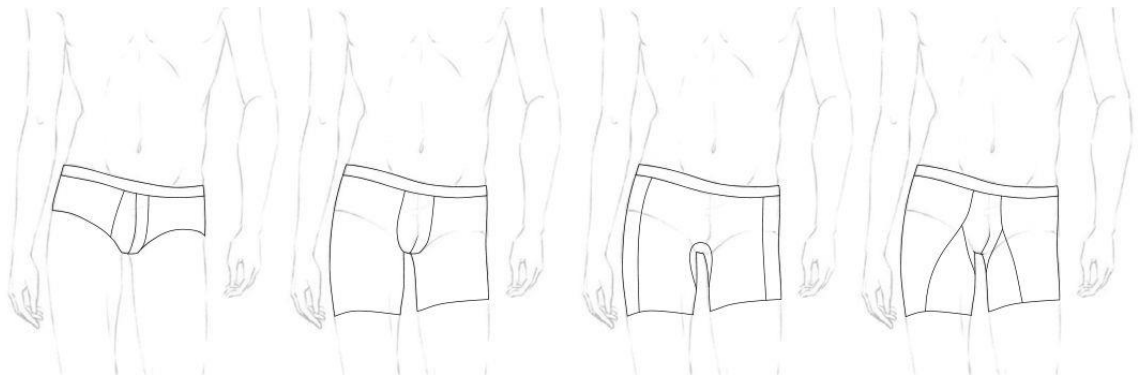

Рис 2.2. Морфологічний аналіз спортивної чоловічої білизни

Морфологічний аналіз жіночого та чоловічого компресійного одягу та термобілизни виявив, що силует плечового одягу в основному прилеглий, із довжиною до середини стегон та довгими рукавами. Покрій рукава в основному реглан та його варіації, вшивний. Поясний одяг прилеглого та щільно прилеглого силуету, із високою посадкою на талії та довжиною до щиколотки. Оформлення верху жіночого та чоловічого поясного одягу із відрізним широким чи вузьким поясом, або поясом-гумкою, обшивкою. Рельєфи поздовжні, геометричної та пластичної форми. Можливі вставні деталі під колінами, на литках, із сітки чи легшої тканини для вентиляції,

охолодження чи спрощення рухів у термобілизні (рис 2.3.). Вставки із більш пружної тканини розташовані у верхній частині поясних виробів; часто у боковій частині розташована кишеня для мобільного пристрою.

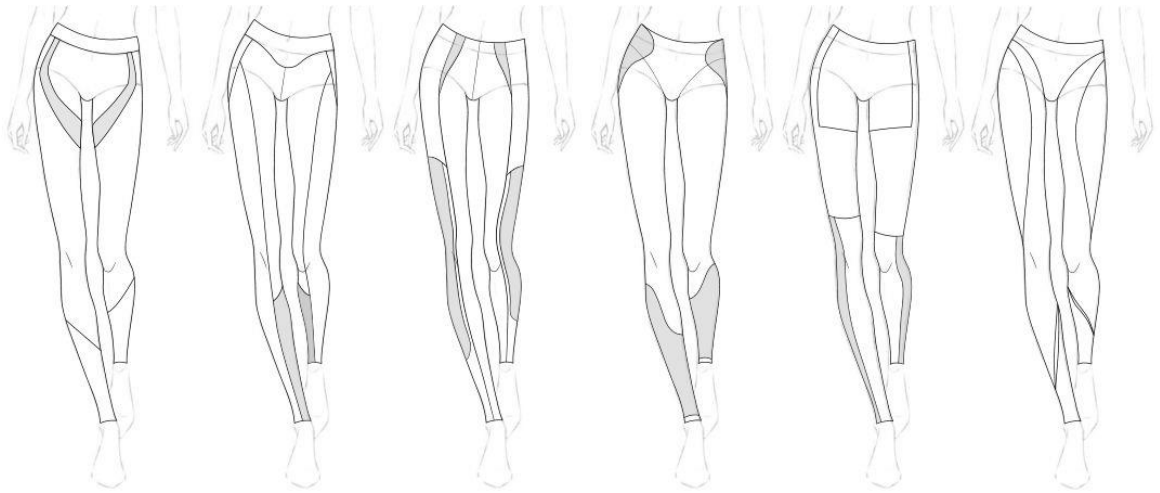

Рис 2.3. морфологічний аналіз жіночого компресійного поясного одягу

Жіночий та чоловічий плечовий компресійний термоодяг (рис.2.4) з рукавами покрою реглан та його похідних: реглан-погон, напівреглан, реглан-кокетка. Також існують варіанти класичного вшивного покрою. Рукава цільні або з повздовжніми рельєфами та ластовицями. Пілочки з повздовжніми ергономічними рельєфами, з рельєфами з пройм, з кокетками, або відрізнi під грудьми. Горловина висока кругла, оформлена трикотажною обшивкою або коміром-стійкою відрізною, комбінованою, або цілнокроєною з пілочкою та рукавами.

На базі морфологічного аналізу жіночого поясного одягу для хайкінгу (штанів), зроблено висновки, що основними є три силуети: широкий, помірний та малопомірний, що продемонстровано на рис.2.5. Оформлення верху або поясом на еластичній стрічці, або частково на повністю. Лінія сидіння класична або занижена (чим ширше брюки тим нижча лінія сидіння). Передні половинки з кишенями з відрізним бочком або з прорізними. Великі накладні кишені з клапанами або без них розташовані на бокових швах. Їх кількість варіюється від двох до чотирьох. Передні половинки зі складами на рівні колін та із застібками-блискавками вище колін (є змога відстібнути штанину). Задні

половинки із кокетками та накладними або прорізними кишенями. Низ прямий або на еластичній стрічці.

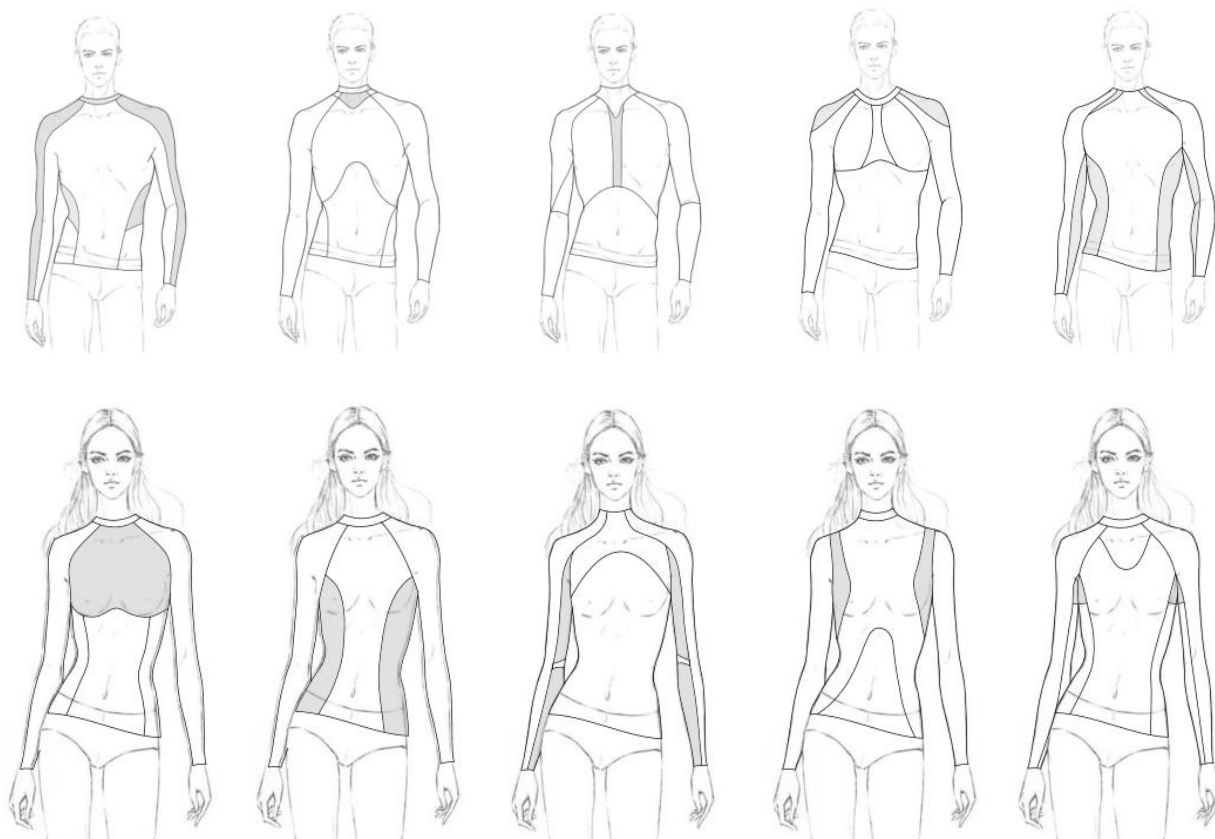

Рис. 2.4. Компресійний чоловічий та жіночий плечовий термоодяг

Чоловічий поясний одяг для хайкінгу (рис. 2.6.) двох силуетів: широкого та помірного. Верх оформлено поясом на частковій гумці, можливі регулятори ширини у вигляді патів із застібкою-велкроу або кнопками. Передні половинки із кишенями з відрізним бочком різної форми або із кишенями на застібці-блискавці. Передні половинки із виточками на колінах або із вставками на колінах із складками, з повздовжніми та фігурними рельєфами. Було виявлено, що часто використовують посилюючі вставки на колінах, шагових швах в області литок та на задніх половинках в області сидіння. Кишені на бокових швах накладні або із застібками-блискавками. Задні половинки з кокетками та кишенями, з відрізними деталями під колінами. Низ штанів прямий, на гумці або із патами, що регулюють ширину низу.

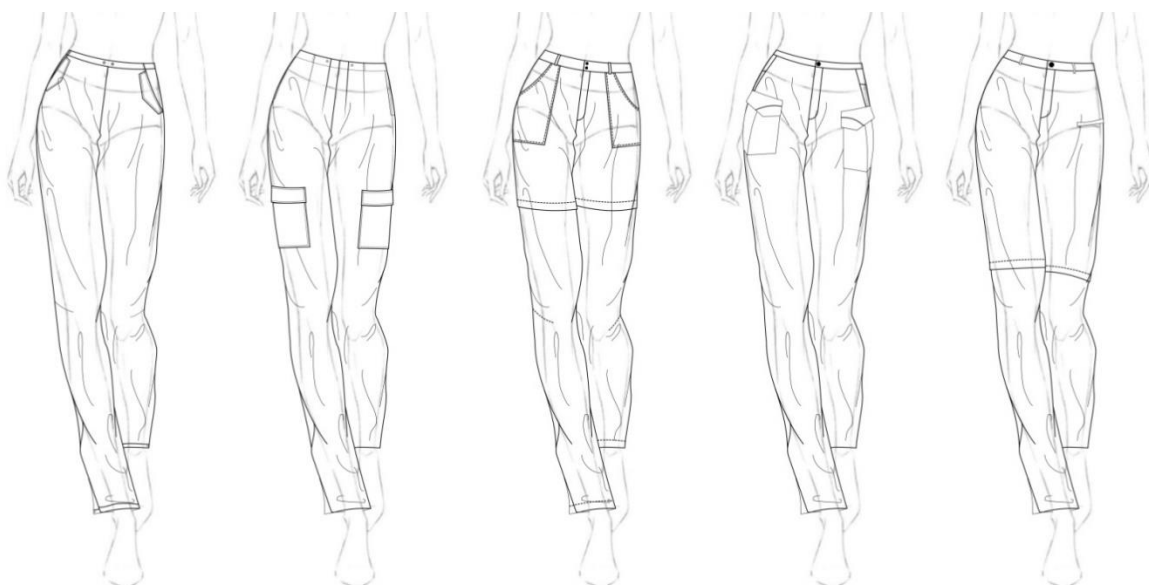

Рис.2.5. Жіночий поясний одяг для хайкінгу

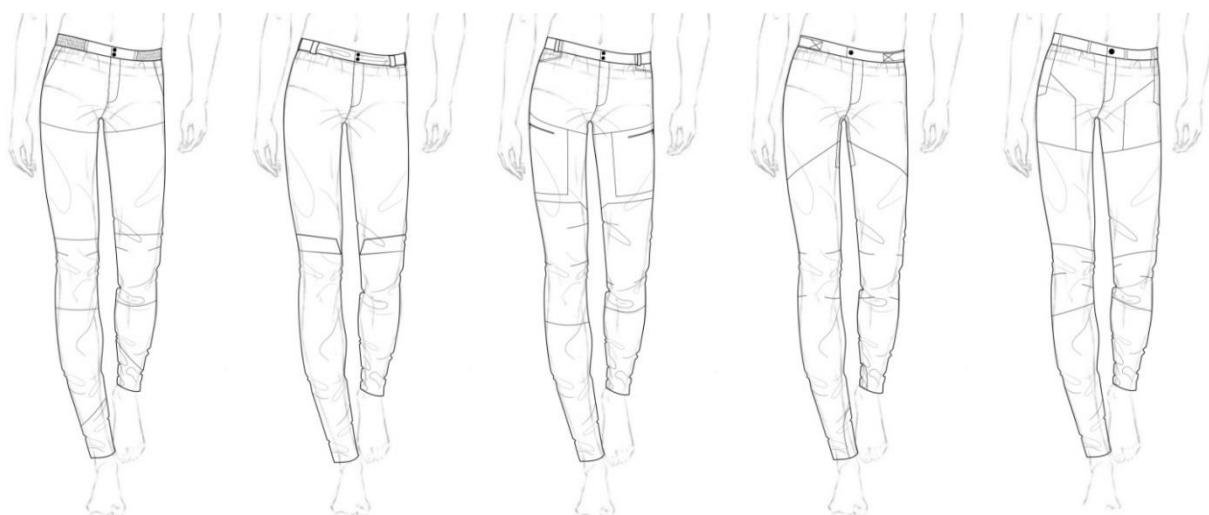

Рис.2.6. Чоловічий поясний одяг для хайкінгу

Жіночий і чоловічий плечовий верхній одяг для хайкінгу прямого силуету, та з куліскою на талії (у жіночому), що регулює ступінь прилеглості.

Жіночі спортивні куртки довжиною до середини стегон або нижче, верх горловини оформлено широким коміром-стійкою або капюшоном із цільнокрійною стійкою. Пілочки із відкритою застібкою-блискавкою чи закритою із планкою, з кокетками та відлітними кокетками, з прорізними діагональними кишенями на блискавці чи великими об'ємними накладними кишенями із клапанами із нагрудними кишенями (рис. 2.7.). Спинка цільна, з

середнім швом або з кокетками (і відлітними в тому числі). Покрій рукава вшивний або сорочковий з опущеною лінією плеча. Низ рукава прямий, на резинці або з регулюючою патою. Низ куртки прямий.

Рис. 2.7. Жіночі спортивні куртки [68, 69, 70, 74-79, 81]

Чоловічі спортивні куртки довжиною до середини стегон, верх горловини оформлено широким коміром-стійкою із регуляторами ширини на резинці або капюшоном із цільнокрійною стійкою. Пілочки із відкритою застібкою-блискавкою чи закритою із планкою (прямою чи фігурною), з кокетками, з прорізними діагональними та вертикальними кишенями на блискавці чи великими об'ємними накладними кишенями із клапанами із нагрудними кишенями. Спинка цільна, з середнім швом або з кокетками (і відлітними в тому числі). Покрій рукава реглан, вшивний, комбінований або сорочковий з опущеною лінією плеча. Рукава чисті або з повздовжніми рельєфами та кишенями. Низ рукава прямий, на резинці або з регулюючою патою. Низ куртки прямий чи з регулятором-резинкою (Рис. 2.8).

Рис. 2.8. Чоловічі
спортивні куртки
[68, 69, 70, 74-79, 81]

Зараз для польових робіт археологи в основному використовують спортивний одяг, але він не повністю покриває потреби фахівців. Систематизація спортивного одягу за призначенням і функціями, морфологічний аналіз окремих його елементів, огляди є тією основою, яка дозволяє зробити висновок, що археологам потрібен одяг, який був би розроблений саме для них, саме для польових робіт.

З метою підвищення естетичної досконалості виробів відповідно до вподобань опитаних фахівців розширено кольорову палітру та введено елементи орнаменту, запозичені з трипільської культури. Крім того, одяг професіоналів, які представляють збереження та популяризацію української історії, має відповідати просвітницькому та естетично-культурному призначенню. Важливо надати йому автентичних рис, які не лише створюватимуть правильні асоціації в суспільстві, а й сприятимуть популяризації, збереженню та переосмисленню української багатовікової історії.

Висновки до розділу 2

Результатом морфологічного аналізу обраних груп спортивного одягу є узагальнення та систематизація типових конструктивних членувань в кожній групі. Така демонстрація дозволяє більш чітко побачити, яких конструктивних ліній та елементів достатньо для одягу польового археолога, а яких не вистачає. Наприклад, при опитуванні фахівці зробили наголос на нагрудній кишені та на її важливості, на кишенях для різного роду мобільної техніки, GPS, ліхтариків ітд – отже, в розробці представлено лакуни в цьому напрямі. Теж саме стосується і штанів: силуети задовольняють потреби споживачів, а от наповнення – ні. Існує необхідність додати посилені двійні частини на коліна, додати кишень, змінити матеріал. Також слід опрацювати напрям спортивної білизни для археологів.

Художній рівень об'ємно-просторової структури польового археологічного одягу складається з низки суттєвих композиційних властивостей, головні з яких – цілісність та пропорційна впорядкованість. Додавання естетичних якостей спортивному одягові багато в чому визначаються досконалістю функціональних характеристик та балансом факторів системи «одяг – людина – середовище». Спеціальний одяг має відповідати потребам та вимогам професії археолога. Їх зафіксовано документами та інструкціями і на законодавчому рівні. Високі показники безпеки, захисту та комфорту – основа дизайну одягу для польових археологічних робіт.

РОЗДІЛ 3

ПРОЄКТНО-КОМПОЗИЦІЙНИЙ

Археологія як наука, що досліджує минуле та як фах, пов'язаний із здобуттям матеріальних відомостей про нього, є нерозривними за своїми сферами діяльності, які, проте, відрізняються за самим характером робочого процесу та потреб, які він ставить перед спеціалістами. Проте їх об'єднує одна мета – зберігати, досліджувати та популяризувати історію. Тому і дизайн спеціального одягу для археологів має підкреслювати єдність їх місії, зберігаючи необхідні функціональні відмінності.

3.1. Розробка авторського патерну вишивки на основі вивчення семантики орнаментальних комплексів кераміки трипільської культури

Для підсилення естетики виробів колекції, в ході створення проєктного образу було вирішено використати великий масив графічних елементів, що поєднуються в сучасності у якості загального уявлення про минуле України. Наприклад, високу естетичну і сакральну цінність мають візерунки трипільської кераміки. Популяризація архаїки дуже корисна в одязі, який репрезентує професії, напряду пов'язані із вивченням різних археологічних культур. До того ж, давні люди чудово розуміли процес поєднання утилітарних та сакральних функцій одягу і побутових предметів, тому візерунки є простими для втілення без втрати естетичних принад [13].

Трипільська культура існувала одночасно з Месопотамською та Давньоєгипетською (між 5500 і 2750 рр. до н. е.) і була поширена територією правобережної України, Молдови, східної Румунії та Угорщини. Як і всі стародавні народи, трипільці залишили по собі багато загадок, а чудова трипільська кераміка стала справжньою візитною карткою цієї стародавньої культури. Орнамент на посуді та глиняна пластика слугують основним

матеріалом для вивчення у розшифруванні духовного життя трипільців [64, с. 18].

Дослідження орнаменталістики кераміки – її композиційних побудов, техніки та технологій, що становлять орнамент елементів та мотивів, – має важливе значення як у контексті етнокультурних реконструкцій, так і вивчення закономірностей розвитку декоративно-ужиткового мистецтва в цілому. Саме орнамент формує закінчений образ виробу, який тією чи іншою мірою послідовно відтворюється у певному етнічному та культурному середовищі. Відповідно до його насиченості та ретельності виконання орнамент визначає місце виробу в предметно-просторовому середовищі і, відповідно, статус його власника в системі соціальної ієрархії. В архаїчних товариствах та чи інша форма орнаменту стає ключовим елементом художнього стилю, що «маркує» певну групу людей, позначаючи її групову, етнічну ідентичність [55, с. 150].

Але в межах структурно-семіотичного підходу орнамент сприймається як знакова система, протописемність, де кожен елемент чи мотив повинен мати певне значення. Дослідження семантики орнаментів, їх інтерпретація є найпривабливішим із усіх аспектів їх вивчення і водночас найуразливішим для критики. Основними положеннями, на яких базується семантичний напрям вивчення орнаменту, є визнання можливості смислового його прочитання, а також встановлення відповідностей між абстрактно-геометричними формами орнаменталістики та реалістичним зображенням предметів [64, с. 35].

При розгляді орнаменту, як предмету дослідження, звертає на себе увагу та обставина, що орнамент має дуже багато різних визначень. Можливо тому, що емпіричний етап вивчення орнаменту дуже складний: побудовано багато гіпотез, висловлено велику кількість думок та припущень. Користуючись різними матеріалами та дивлячись на нього під різними кутами зору, дослідники трипільського орнаменту сформували різні думки щодо його природи, ролі та значення у суспільстві. У дослідженні орнаментів важливу роль відіграє не тільки використовуваний при їх побудові набір елементів та мотивів, а й способи їх організації у просторі орнаментального поля згідно з

певними правилами. Це використання тих чи інших видів симетрії або побудови шляхом десиметризації, а також дотримання ієрархії домінанти та додаткових елементів певної послідовності їх нанесення [65].

Цілісність сприйняття орнаменту не виключає і те, що його абстрактні фігури могли трактуватися виконавцями за принципом вільних асоціацій, вказуючи на якийсь міф, ситуацію, дію чи предмет. Про подібні значення орнаментів можна тільки здогадуватися, тим більше, що саме вони є найбільш рухливими і легко змінюються. Наприклад, «змійні» мотиви трипільських орнаментів (рис. 3.1), в яких цілком чітко вгадуються постаті двох змій. Значення цього орнаменту цілком могло бути пов'язане з самоідентифікацією носіїв культури, а сам орнамент бути знаком, що вказує на текст, але не розкриває його значення [63]. Але такі орнаменти характерні лише для раннього періоду розвитку культури. Подальша їхня видозміна на основі оборотності вже на початку розвиненого етапу призводить до того, що як орнамент сприймаються вже не фігури, а тло, на що вказують і відтворення спіралей в іншій техніці носіями іншої керамічної традиції.

Рис. 3.1. Змійні мотиви в орнаментальних комплексах трипільської кераміки.

Музей «Древня Аратта», Київ, 5400-2700 рр.до н. е.

Деякі вчені відзначають, що зміст трипільського орнаменту можна зрозуміти лише шляхом вивчення світобачення землеробсько-скотарських трипільських племен, яке відобразилося на культово-обрядових уявленнях в антропоморфній пластиці і у семантиці орнаменту [14, с. 65]. Складні та стійкі орнаментальні побудови трипільських посудин та пластики являють собою давню релігійну символіку солярно-космічного культу. Дослідники приділяють велику увагу спіральному орнаменту (рис 3.2).

Рис. 3.2. Приклади спірального та зооморфного орнаментальних мотивів трипільсько-кукутенської кераміки. Експозиція національного музею історії України 03.01.2016р.

З одного боку, трипільський спіральний орнамент чіткий за своєю будовою, може розглядатися як суто декоративний, а з іншого – спіраль, як елемент орнаменту, видається надзвичайно привабливою дослідникам, які цікавляться інтерпретацією. Відоме трактування його Богаєвським Б., як зображення мушлі [65, с. 105].

Існує теорія, що спіральний орнамент можна трактувати як «обертання», процес прядіння: коло у центрі спіралі – це кругла бобина, на яку намотуються нитки пряжі. Як і кола, спіралі пов'язуються з небесними тілами: закручені за годинниковою стрілкою, вони символізують рух сонця; проти годинникової – місяця [65, с. 103].

Популярною є думка, що за символами-знаками трипільців, стоять їхні духовність та світогляд, святощі і тотеми. Крім того, символи трипільців перегукуються із традиціями українського народного мистецтва. Значна частина українських культів, вірувань, має витоки десь у мезоліті-неоліті, а чи

й палеоліті, отже, пройшла і трипільський період української минувшини [63, с. 440].

Дослідники вважають, що в дивовижних і досконалих трипільських орнаментах відображено сам Всесвіт, адже багато орнаментальних мотивів походять з космологічного світогляду трипільців. Насамперед, у трипільському орнаменті чітко виражені чотири сторони світу (багато композицій складаються з чотирьох частин), використовуються хрестоподібні знаки, а відома «спіраль, що біжить», швидше за все, символізує час.

У трипільців, як і в інших стародавніх народів, існував поділ світу на три частини вертикально. Цей поділ відображено на багатьох посудинах: небу відповідають знаки води та дощу, повітря – астральні знаки, сонце та місяць; землі – рослини тощо. Крім того, у трипільському орнаменті закріплено постійний рух небесних світил та циклічність [64, с. 48].

Також у трипільських орнаментах виражені уявлення про природні явища, зміну дня та ночі, пори року; часто на посудинах зображені посіви, тварини та рослини. Особливе місце у орнаменті займає зображення змії. Можливо, це зображення небесного змія як символ надприродної сили, або ж змія як захисника.

Проаналізувавши все вище зазначене, для надання автентичної естетики колекції, автором було вирішено ввести оздоблювальні елементи – патерни комп'ютерної вишивки, розроблені на основі орнаменту трипільської культури (рис 3.3). По-перше, створюючи потрібні акценти на одязі археолога, вишивка може бути використана не тільки як суто декоративний елемент, але й як практично-ціннісна частина одягу. По-друге, вишивка дає можливість естетично вирішити ряд практичних вимог, висунутих інструкціями та рекомендаціями щодо охорони праці та здоров'я фахівців. Основні кольори одягу, що «зливаються» з навколишнім середовищем, можуть бути доповнені яскравими вишитими акцентами не тільки для декору, але й у якості попереджувальних знаків. Зокрема, використовуючи традиційні візерунки, можна використовувати сучасні матеріали, що відзеркалюють світло. Це

необхідно для всіх, хто працює поряд із важкою технікою. Це буде і сучасним рішенням, зробленим з турботою про фахівців, і дозволить відтворити та успішно інтегрувати у сучасну моду дійсно автентичні елементи на всіх рівнях. Таке поєднання автентичного та сучасного підкреслює професіоналізм археологів та їх місію.

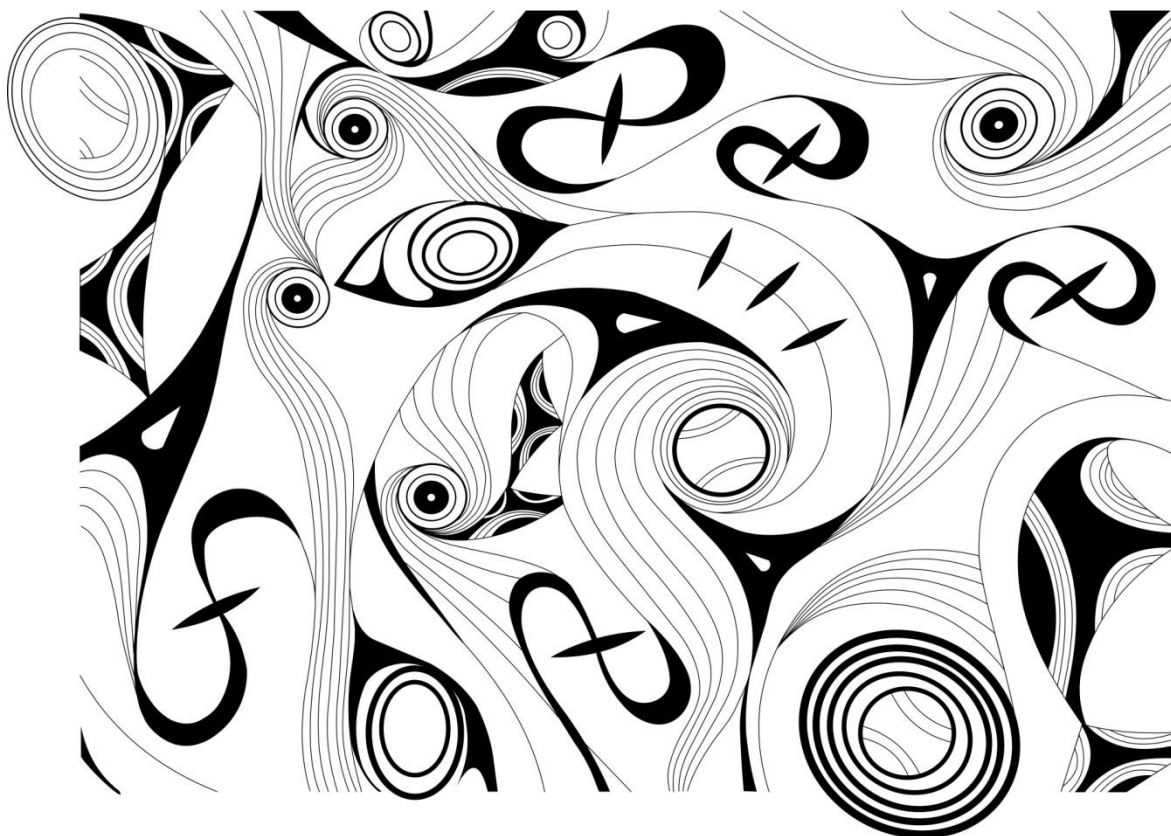

Рис. 3.3. Патерн орнаменту, розробленого на основі орнаменту кераміки трипільської культури

Добираючи візерунки для основного одягу та супутніх елементів різноманітного призначення, потрібно враховувати можливість поєднання елементів гардеробу для археологів у довільному порядку (комплектна організація одягу). Тому декор має бути виконаним у гармонійній кольоровій гамі, що одночасно контрастуватиме з основними відтінками гардеробу та поєднуватиметься між собою. [56, с. 33].

Створюючи колекцію, що акцентується на трансформативних функціях та властивостях одягу, важливо надати їй практичності в питанні експлуатації. Кожен предмет одягу має бути якомога більш легким, простим у догляді. Тому

вставки, які більш за все контактують із навколишнім середовищем та забруднюються, мають бути виконані із легких матеріалів, що швидко сохнуть. Таким чином, польовий археолог зможе не тільки презентабельно виглядати, але й забезпечити необхідний та фіксований у інструкціях з охорони праці рівень санітарної гігієни [33, С. 52].

Для того, щоб зробити одяг більш практичним, археологи використовують кольори коричнево-чорної гами, які гарно приховують прості забруднення від пилу, ґрунту тощо. Але опитування спеціалістів дало неочікувані результати щодо традиційної колірної гами. Археологи наголосили на необхідності колірного розмаїття і небажанні виглядати як працівники-будівельники чи садівники, тому необхідно задовільнити потреби споживачів у цьому питанні, додавши відтінки бургунді, сині, охри, яскраві зелені [3].

Наразі комбінування кольорів у спеціальному одязі слугує кільком суто утилітарним його функціям:

- прикриття зон з ризиком підвищеного забруднення: коліна, лікті, манжети, комірець, нагрудні кишені, облямівка прорізних кишень тощо;
- надання одягові яскравості, необхідної для помітності фахівців у робочому просторі для убезпечення від ризиків, викликаних працею із складними механізмами та транспортом [16].

Для успіху цієї колекції і серед фахівців-археологів, і серед інших соціальних груп, яку б професію, гендер чи вік вони не мали, потрібно використати в першу чергу спільні цінності. Це – турбота про навколишній соціо-культурний простір, взаємна підтримка, прагнення розвиватися у власному темпі, воля.

Одяг, що виконаний з урахуванням означених цінностей, буде не тільки максимально комфортним, але й отримає естетику поза зонами швидкої моди та скороминучих трендів, а це свідчитиме про можливість його використання у будь-яких умовах, із найрізноманітнішими доповненнями та комбінаціями інших елементів.

3.2. Визначення типу та образу споживача колекції

Опис характеристики споживача було здійснено за такими критеріями:

- *Соціально-демографічні.* Жінка/чоловік, віком від 20-ти до 45-ти років, середнього або вище середнього рівня достатку (800-1000 євро); будь-якої національності. За родом занять споживач – працюючий студент археологічного факультету, польовий археолог. Має вищу, або середньо-спеціальну освіту. Сфера використання запропонованого одягу вузька – проведення розкопок.
- *Психологічні.* Споживач веде динамічний, насичений, культурно активний спосіб життя, до інновацій та місцевого виробника ставиться позитивно, має активну життєву позицію. Внутрішньою мотивацією для покупки товару є, перш за все, зручність, безпека та відповідність вимогам праці археолога у польових умовах, естетичність. Для такого споживача основними цінностями є зручність, самореалізація, спілкування та статусність у суспільстві.
- *Географічні.* Діапазон поширення продукту – весь світ.
- *Зовнішні дані.* Фігура нормальної статури (розміри 44-48 для жінок та 48-56 для чоловіків), що обумовлено специфікою професії споживача. Адже археологія є професією, що поєднує фізичну активність у несприятливих умовах (різні погодні умови, навантаження тощо) та інтелектуальну роботу.

3.3. Призначення колекції

Колекція в художньому проектуванні одягу – це серія моделей різного призначення, які складають єдність: форми, базових конструкцій, образу, стильового рішення, авторської концепції, колористичного рішення та матеріалів, які застосовуються в колекції. За призначенням колекції одягу діляться на декілька типів: перспективні, авторські, спеціальні та промислові базові [21, с. 69].

Дана колекція спеціального одягу розроблена у системі «комплект» та відображає потреби певної професійної групи споживачів в одязі різного призначення. Тут враховано специфічні вимоги до праці польових археологів та збережено образ споживача, тобто колекція відповідає потребам зазначеної професії.

Комплект – це відкритий комплекс одягу із взаємозамінних елементів, для якого характерна багат шаровість при са мостійності кожного виробу. У комплекті можлива заміна окремих виробів іншими, аналогічними за призначенням, але без порушення його художньої цілісності. Комплект складається із одиничних виробів, які можуть змінювати своє призначення при варіантному поєднанні в різних комплектах. Зв'язок частин комплекту будується на використанні різних відношень та ритмічної організації елементів форми: силуету, ліній, кольору, оздоблення. Вироби в комплекті поєднуються за принципом пропорційного співвідношення та пластичного спряження форми [5, с. 49].

Спроектована колекція всесезонна, що обумовлено професійною сферою діяльності споживача – польового археолога.

Колекція складається з чотирьох блоків. **Перший блок** (рис.3.4), робочий польовий одяг для археологів, розроблено у системі розширений комплект – всі вироби можна комбінувати, адже вони розроблені в єдиній стилістиці та колірній палітрі, з дотриманням комплектної організації асортименту. Особливою цікавістю цього блокує те, що дані комплекти є парними та універсальними (унісекс) для працівників: чоловіка та жінки. Даний блок розроблено з урахуванням виконаного морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу, що відповідає специфічним вимогам польової праці археолога. Перший блок колекції призначено для роботи в ареалах з помірними чи високими температурними умовами (Італія, Іспанія, Мексика, Японія, країни Азії, тощо)

Рис. 3.4. Ескізи першого блоку колекції

Другий блок колекції розроблено в системі комплект, призначено для польових робіт в холодні сезони чи в ареалі (Англія, Нова Зеландія, Нідерланди, Північна Америка, Норвегія, Швеція, тощо). Такий одяг також можна вважати універсальним, без гендерної, вікової чи расової приналежності. Елементи в комплекті об'єднані за рахунок кольору, пластики ліній та оздоблювальних елементів – комп'ютерної вишивки (рис. 3.5). Саме в цьому блоці розширено звичну колірну палітру археологічного спеціального одягу за побажаннями спеціалістів із опитування спільноти Reddit – використано відтінки бургунді та синього.

Рис. 3.5. Ескізи другого блоку колекції

Третій блок колекції – компресійний чоловічий та жіночий одяг, термобілизна для польової археології, спроектовано у системі комплект, на основі морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу. Моделі виготовлено з тканин-компаньйонів, об'єднаних спільним кольором, конструктивними лініями, орнаментом (рис. 3.6.).

Рис. 3.6. Ескізи третього блоку колекції

Четвертий блок колекції – натільна спортивна жіноча та чоловіча білизна, розроблена за специфічними вимогами «археологічного фітнесу», морфологічного аналізу сучасної спортивної білизни та побажаннями спеціалістів (рис. 3.7.).

Рис. 3.7. Ескізи четвертого блоку колекції

3.4. Вибір методу розробки моделей колекції

Творчі методи проектування костюма виступають як набір певних дій, що вживаються дизайнерами для пошуку нових ідей і проектних рішень для створення колекції одягу, в даному випадку, було використано метод комбінаторики та трансформації.

Комбінаторика – прийоми знаходження різних поєднань, перестановок, розміщень даних елементів у певному порядку. Такими елементами в костюмі є кишені, пояси, різні види оздоблень. В розробці колекції застосовано формоутворення декількох рівнів: комбінування стандартних елементів з набору простих геометричних форм (кишень); комбінування різних видів декору на основі базової форми (машинної вишивки); трансформація одягу в процесі експлуатації; комбінування готового одягу або його елементів.

Метод трансформації – метод перетворення або зміни форми: довгий рукав стає коротким, чи взагалі – відстібається (рукави та елементи декору).

3.5. Композиційна побудова та формоутворення колекції

В дизайні одягу колекцією називають серію моделей, побудованих на основі єдиного образного або колірного вирішення, стилю, форми, базової конструкції.

Колекція розроблена в системі комплект, таким чином, спроектований одяг поєднується за призначенням, стилем та кольором. Вироби в комплекті поєднуються за принципом пропорційного співвідношення та пластичного спряження форми. Обрані речі складають комплекти, предмети одягу з яких можна поєднувати та комбінувати між собою. При поєднанні одиничних виробів в комплект, слід керуватися загальними законами побудови будь-якої просторової композиції (пропорційні співвідношення, ритм, симетрія), в результаті яких виникає гармонійна єдність [5, с. 57]. При створенні комплектів, доцільно відштовхуватись від особистих потреб і способу життя

потенційного споживача цільової групи споживачів (в даному випадку, професійної), що допомагає до мінімуму скоротити час на збори та вибір одягу польової праці та є вельми важливим для професійного археолога.

Композиційними засобами єдності речей у комплекті є поєднання певних елементів форми, наприклад, геометричного виду форми, силуету, кольору, фактури матеріалів, конструктивно-декоративних або декоративних ліній тощо [10, с. 114].

Основним композиційним принципом побудови структури даної колекції є спільність закономірностей композиційного розвитку костюма та колекції в цілому, яку визначає підпорядкованість всіх частин колекції, її блоків, а також підпорядкованість елементів в межах блоків, за наявності пропорційності та колористичної гармонії, що є однією з основних умов цілісного сприйняття.

Основними засобами об'єднання моделей в колекції є пропорційні відношення та ритміка первинних елементів силуетних форм та їх складових частин. Зв'язок силуетних форм утворюється на основі первинних композиційних елементів та їх властивостей, з використанням відношень між ними (пропорцій частин, різних видів ритміки, повторювань, симетрії, або врівноваженої асиметрії). Не все в колекції може бути пов'язане за допомогою первинних композиційних елементів, адже це може призвести до одноманітності, та не всі засоби зв'язку можна застосовувати в однаковій мірі, колекцію сучасного костюма доцільно проєктувати, використовуючи різні види зв'язків системи [43, с. 73].

Для визначення динаміки розвитку колекції, підсилення її головної ідеї та основної теми, застосовано один з найважливіших засобів організації композиції – ритм. Характер його застосування спричиняє різний ступінь динаміки в побудові частин колекції, а отже сприяє гармонійному цілісному її сприйняттю.

Основна форма-символ колекції – прямокутник, що можна прослідити у всіх блоках колекції. В декоративному вирішенні колекції відбувається така динаміка: від помірного орнаментального навантаження у першому та

другому блоці до відсутності декорування у третьому та четвертому блоці (білизни). Так само і в колірному рішенні колекції – від помірних відтінків охри та хакі на початку колекції до насичених кольорів бургунді та синього всередині колекції та спокійного чорного кольору вкінці. Тобто, представлено градацію від світлого до темного кольору.

Динаміку розвитку також можна прослідкувати і в силуеті комплектів.

У першому блоці силует вільний, основою є спортивний стиль з елементами стилістики сафарі, що можна прослідкувати у великих накладних чи з'ємних кишнях, простих кольорах, ступені об'ємності виробів, виборі матеріалів тощо. У другому блоці спостерігається перехід до більш вільного силуету спортивного стилю. У третьому блоці силует щільно прилеглий у випадку жіночого компресійного одягу і прилеглий у випадку чоловічого. Зберігається спортивний стиль. В четвертому блоці натільної чоловічої та жіночої білизни силует щільно прилеглий. Отже, можна прослідкувати динаміку на спад – від вільного до щільно прилеглого силуету.

3.6. Характеристика блоків колекції

Колекція одягу для археологів складається з чотирьох блоків. Вся колекція була розроблена, відштовхуючись від вимог до створення спеціального одягу для археологів. Такий одяг, у першу чергу, має відповідати вимогам зручності та безпеки на робочому місці. Часто небезпечними для праці археологів є метеорологічні умови, у яких проводяться дослідження. Отже, основними мотивом для розробки костюма є практичність, зручність та безпека. Художня система, в якій розроблена колекція спеціального одягу – комплект і всі блоки розроблені в цій системі.

Комплекти першого блоку колекції спроектовані у спортивному стилі із накладанням стилістики «сафарі», що є вираженим і у виборі кольору (охра, хакі, синій) і у накладних та зйомних елементах: кишнях, поясах для інструментів, тощо (рис. 3.4).

Асортиментний склад блоку – штани помірного та великого об'єму, високої посадки, подекуди на еластичній стрічці внизу (було проведено опитування та враховано побажання споживача); жилети, комбінезони, сорочки та куртки. Майже всі асортиментні групи мають ущільнення в зносостійких місцях та можливість їх заміни за потреби. Всі елементи застібок чи регулювання пластиків – що виявилось дуже важливими для опитуваних археологів. В рамках першого блоку можна перерозподілити комплекти, від чого композиційна цілісність блоку не постраждає. Комплекти першого блоку декоровано рефлекторною машинною вишивкою, патерн якої – авторська розробка.

Комплекти другого блоку – також для польової роботи археолога, але в холодних умовах. Асортимент складають куртки та штани, більш вільного силуету (рис. 3.5). В куртках активно використано рукав реглан, куліска на талії, присутні ущільнення в зносостійких місцях. Всі куртки та штани довгі, помірно орнаментовані рефлекторною машинною вишивкою.

Третій блок – компресійний чоловічий та жіночий одяг, термобілизна (рис. 3.6). В цьому блоці зроблено акцент на ергономічність крою виробів. Комплекти побудовані на принципі комбінаторики легких сіткових та щільних стрейчових матеріалів. Комплекти розроблено з урахуванням морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу. Силует виробів щільно прилеглий, для підвищення компресії м'язів, та прилеглий – для зручності. Одяг із третього блоку може бути використаним як перший шар одягу, натільний, (зверху може бути другий, наприклад, комплекти із другого блоку колекції) і як самобутній комплект. Асортиментну групу склали жіночі тайтси (лосини), футболки, лонгсліви, чоловічі тайтси та штани, а також, жіночий комбінезон.

Четвертий блок – натільна чоловіча та жіноча спортивна білизна (рис. 3.7), щільно прилеглого силуету. Асортиментну групу склали жіночі ліфи та труси, чоловічі шорти різної довжини. Жіночий поясний одяг високої посадки із вставками із сітчастої тканини, що обумовлено запитом спеціалістів. Форми – класичні, як чоловічі, так і жіночі. Ліфи – широкі, із широкими бретелями,

або майкової форми, щоб зменшити натирання під час активної польової праці. Чоловічі шорти короткі та середньої довжини, середньої посадки із сітчастими вставками для кращої вентиляції та водовідведення.

Висновки до розділу 3

При розгляді орнаменту трипільської культури, як одного з об'єкту досліджень, в роботі зроблено висновок, що він має дуже багато різних визначень. Можливо тому, що емпіричний етап вивчення орнаменту дуже складний, побудовано багато гіпотез, висловлено велику кількість думок та припущень. Користуючись різними дослідницькими матеріалами та аналізуючи нього під різними кутами зору, дослідники трипільського орнаменту мають різні думки щодо його природи, його ролі та значення у суспільстві. На основі різних семантичних інтерпретацій графічної складової трипільської спадщини, в роботі розроблено авторський патерн вишивки. Цей патерн використано у колекції спроектованого одягу для підсилення його художньо-композиційної цілісності та «професійного маркування» робочого одягу споживача.

В ході морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу було визначено та узагальнено базові геометричні символи основних силуетних форм, знайдено композиційне вирішення оптимальних варіантів конструктивних рішень. Було виконано практичні вимоги, висунуті інструкціями та рекомендаціями щодо охорони праці, здоров'я та безпеки польового археолога, а також взято до уваги результати опитування фахівців.

Так, у розробленій колекції, було використано конструктивні рішення, які продемонстровано на рис.2.1.–2.8., було вдосконалено існуючий дизайн та зроблено акцент на адресну функціональність – для використання одягу польовими археологами. Для підсилення естетичної досконалості виробів, була розширена колірна палітра за вподобаннями опитаних фахівців та введено елементи орнаменту, взяті з культури Трипілля. До того ж, одяг

професіоналів, що репрезентують збереження та популяризацію української історії, має відповідати просвітницькій та естетично-культурній місії. Йому важливо надати автентичних рис, що не тільки створять правильні асоціації у суспільстві, але й допоможуть популяризувати, зберегти і переосмислити українську багатовікову історію.

У розробленій колекції було використано сучасні науково обґрунтовані методики проектування костюма. Структуру колекції побудовано таким чином, що всі її елементи знаходяться у гармонійній взаємній підпорядкованості, її характер єдиний в кожному блоці, тобто розвивається за однаковими принципами, єдиними як для композиційної структури в межах кожного блоку, так і для композиційного зв'язку між блоками.

При розробці колекції використано одну форму-символ – прямокутник, що розвивається на єдиних естетичних композиційних засадах. Максимальну варіантність форми досягнуто за рахунок вільного заповнення базової структури мобільними елементами, що забезпечує естетичну якість композиційного рішення, технологічну доцільність, конструктивну довершеність, та функціональність колекції.

Дизайн-проекти п'яти моделей одягу були впроваджені у виробництво компанії I-CHEFF, українського бренду професійного одягу та текстилю у сфері HoRECa. Фото виконаних в матеріалі моделей – в додатках до магістерської роботи.

РОЗДІЛ 4

ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКИЙ

Для виготовлення в матеріалі було обрано чоловічі та жіночі моделі з першого блоку колекції, призначеного для роботи в ареалах з помірними чи високими температурними умовами (Україна, Італія, Іспанія, Мексика, Перу, Греція, тощо) та відповідає специфічним вимогам польової праці археолога.

4.1. Вибір моделей для проєктування

Вибір моделей одягу базується на необхідності повністю задовільнити споживача, на якого розрахований розроблені комплекти такої робочої форми. В кожній обраній моделі враховано стиль людини-археолога, що має велике бажання популяризувати етнічні мотиви, символіку або певні конструктивні елементи в одязі для створення індивідуальності та відображення інтересів у популяризації етнічної спадщини.

Перший робочий комплект одягу (рис. 4.1.), запропоновано в жіночому варіанті, складається з двокольорової сіро-пісочної широкої куртки довжиною нижче лінії стегон та з об'ємними кишенями з вишивкою, а також з широких штанів із цупкими вставками пісочного кольору вище коліна до низу, застібкою-блискавкою у шаговому шві, та з коротких рукавичок. Загалом комплект тяжіє до спортивного стилю, але елементи авторської вишивки на кишенях та спокійні базові брюки додають комплекту більш формального, професійного вигляду.

Другий комплект робочого одягу, запропоновано також в жіночому варіанті (рис. 4.1.), складається з сірої двобортної куртки помірного ступеня об'ємності, довжиною до лінії стегон, орнаментованою у верхній частині, а також з широких штанів із накладними кишенями у верхній ділянці та із кольоровими пісочними вставками у нижній задній частині.

Третій комплект археологічного польового одягу запропоновано у чоловічому варіанті (рис. 4.1.), складається із куртки та штанів помірного ступеня об'ємності. Сіра куртка довжиною до лінії стегон, з рукавами покрою реглан-кокетка, що декорована у верхній лівій частині та на комірці-стійці. Права нижня ділянка рукава теж оздоблена авторською вишивкою, а на лівому рукаві присутні накладні кишені для ручки, ліхтарика, GPS. Наголосимо увагу на передніх швах рукавів, у яких спроектовано вентиляційні отвори, оформлені сітчастою тканиною. Загалом куртка має досить формальний вигляд, що є запорукою презентабельного вигляду споживача, але водночас є дуже комфортною та мобільною, що задовольняє основну потребу археолога – це зручність у польовій праці. Штани сірого кольору із накладними ергономічними кишенями у верхній частині та з щільними колінними накладками кольору охри (піску).

Рис. 4.1. Ескізи обраних до виготовлення в матеріалі моделей

Четвертий комплект робочого польового одягу запропоновано у чоловічому варіанті пісочного кольору (рис. 4.1.), складається із куртки та штанів. Куртка легка, коротка (на 10 см нижче талії), помірного силуету, із супатною застібкою та сорочковим комірцем-стійкою. Особливістю куртки є вентиляційні отвори у передніх швах рукавів та функціональні петлі на відрізнному поясі пілочки – для ліхтариків, мілких пристроїв, інструментів. Куртка орнаментована у нижній лівій частині. Штани помірного силуету, із класичними бічними кишенями та ущільненими накладними кишенями сірого кольору збоку, вище колін. Загальне враження від моделі – формальне, класичне – що є одним із побажань опитуваних фахівців.

П'ятий комплект робочого одягу запропоновано у чоловічій моделі (рис. 4.1.), складається із сорочки з короткими рукавами та штанів. Сорочка сірого кольору, асиметрична, із застібкою типу «косуха» на праву сторону. Край лацкану орнаментовано авторською рефлекторною вишивкою. Для покращення вентиляції, на грудях присутні сітчасті отвори. Накладна кишеня для ручки та мілких пристроїв присутня на лівому рукаві. Штани вузькі, із класичними «джинсовими» кишенями з відрізним бочком, косими рельєфами (у підтримку до косої застібки куртки) та ущільненими бічними деталями-кишенями пісочного кольору у верхній частині брюк.

За результатами проєктування наголошено, що всі комплекти можуть носити як жінки, так і чоловіки, незалежно від вікової групи. Такий робочий одяг може бути базовим гардеробом для кожного археолога, тому що його було створено з урахуванням особливостей, які мають бути виконані при проєктуванні робочого одягу та смакових уподобань фахової цільової аудиторії.

4.2. Технічний опис моделей та вихідні дані для проєктування

4.2.1. Художньо-технічне оформлення та опис зовнішнього вигляду моделі 1 (чоловічої куртки)

В роботі розглянуто детально три одиниці одягу з обраних для проєктування п'яти комплектів. З третього комплекту для розробки конструкцію було обрано куртку. (рис. 4.2.).

Таблиця 4.1

Вихідні дані для отримання конструкції моделі 1

№	Найменування ознаки	Варіант ознаки
11	Асортимент (вид виробу)	Куртка
22	Статеві-вікова ознака	унісекс, молодшо-середня вік.група
33	Силует	Вільний
44	Покрій	Рукав вшивний, реглан-кокетка
55	Розмірно-повнотна ознака	Зріст – 170-176; Ос. – 96-106; От. – 64-82, ОгПІ – 84-100, ІІ повнота група
66	Прибавка Пг	20
77	Матеріал	100% ПЕ, фурнітура та резинка.

Рис. 4.2.

Технічний малюнок моделі 1

Куртка напівприлеглого силуету, із супатною центральною застібкою на блискавку та відрізним коміром-стійкою «мандаринського» типу. Рукава покрою реглан-кокетка, з передніми швами, у верхній ділянці яких розташовано вентиляційні отвори, із накладною кишенею у верхній частині лівого рукава. Права нижня частина рукава та ліва верхня частина кокетки орнаментовано патернами комп'ютерної вишивки. Пілочки із рельєфами, що виходять із кокетки, спинка – з кокеткою та рельєфами, що виходять із неї.

4.2.2. Художньо-технічне оформлення та опис зовнішнього вигляду моделі 2 (чоловічої куртки)

Таблиця 4.2

Вихідні дані для отримання конструкції моделі 2

№	Найменування ознаки	Варіант ознаки
1	Асортимент (вид виробу)	Куртка
2	Статеві-вікова ознака	унісекс, молодшо-середня вік.група
3	Силует	Вільний
4	Покрій	Рукав вшивний
5	Розмірно-повнотна ознака	Зріст – 170-176; Ос. – 96-106; От. – 64-82, ОгIII – 84-100, II повнота група
6	Прибавка Пг	20
7	Матеріал	100% ПЕ, фурнітура та резинка.

Рис. 4.3.

Технічний малюнок моделі 2

Сорочка напівприлеглого силуету, довжиною до лінії стегон. Пілочки із рельєфами з плечових швів, із нагрудними відрізними частинами та вентиляційними отворами в них. Застібка на кнопки по типу куртки «косухи». Ліва верхня частина лацкану орнаментована комп'ютерною вишивкою. Горловина оброблена обшивкою. Спинка із плечовими рельєфами. Рукава сорочкового типу, короткі, із накладною кишенею на лівому рукаві. Низ рукава та сорочки оброблено швом в підгинку з закритим зрізом.

4.2.3. Художньо-технічне оформлення та опис зовнішнього вигляду моделі 3 (чоловічих брюк)

Таблиця 4.3

Формування вихідних даних для отримання конструкції брюк

№	Найменування ознаки	Варіант ознаки
1	Асортимент (вид виробу)	Брюки
2	Статеві-вікова ознака	Унісекс, середня вік.група
3	Силует	Прямий
4	Покрій	Прямий
5	Розмірно-повнотна ознака	Зріст – 170–176; Ос. – 96-106; от. – 68-82, II повнота група
6	Матеріали	100% БВ. та 100% ПЕ

Рис. 4.4.

Технічний малюнок моделі 3

Штани помірного об'єму, довжиною до литок, середньої посадки, пояс на резинці із можливістю регуляції ширини шнуром. Передні половинки із класичними «джинсовими» кишенями з відрізним бочком, швами по лінії середини та діагональними рельєфами, у верхній частині яких розташовано ущільнюючі вставки та вентиляційні отвори. По низу діагональних рельєфів, у шаговому шві розташовано шлиці на кнопках, що регулюють ширину низу. Задні половинки брюк чисті, із накладними бічними кишенями у верхній частині стегна. Застібка брюк – гульфік. Всі шви оброблено оздоблювальною строчкою.

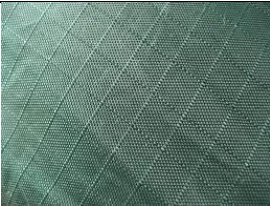
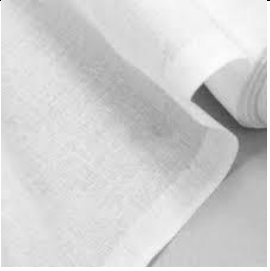
4.3. Вибір матеріалів для виготовлення моделей колекції

В рамках дизайн-проектування колекції фахового одягу було проведено соціальний експеримент-опитування споживачів археологічної спільноти Reddit, адже наразі проектування проводиться для створення специфічного одягу для вузького використання, а саме: археологічних розкопок. Таким чином, стандартний аналіз трендових матеріалів та оздоблень використовувати в даній роботі не доцільно, навпроти, врахування думки безпосередньо споживача превалює.

В межах опитування було опрацьовано питання, які тканини краще себе показали протягом професійної кар'єри. Результати опитування виявилися неочікуваними: половина вважає, що найкращими є натуральні тканини: бавовна (у тому числі і джинс), льон, ситець, вовна. Половина споживачів підкреслила надійність непромокнух спеціальних тканин: оксфорд, ріп-стоп, Gore-Tex [3, 44-54]. Варто зазначити, що це спеціальні багатошарові тканини з комбінованими нитками, які частіше за все використовують для виготовлення туристичного і військового одягу та спорядження. Відповідно, їх дизайн близький до спортивного. Це, здебільшого, одяг великих спортивних брендів, що використовують спеціальні матеріали із мембранами, що не можна порівнювати із синтетикою, пропонованою масмаркетом.

Таблиця 4.4

Тканини для використання у колекції за результатами опитування

Натуральні тканини	Зображення тканини	Штучні тканини	Зображення тканини
бавовна		оксфорд	
Льон		ріп-стоп	
ситець		Gore-Tex	
Вовна		матеріали із мембранами	

Використовуючи літературні джерела та інформацію, отриману в рамках експериментального опитування, було складено характеристику запропонованих матеріалів (Табл.4.5).

Таблиця 4.5

Структурні параметри текстильних матеріалів

№ п/п	Назва тканини	Призначення	Оформлення поверхні	Переплетення ниток	Сировинний склад, %	Ширин а, см
1	Бавовна	Брюки, сорочки, куртки	Гладке	Саржеве, полотняне	Бавовна, 100%	140-150
2	Льон	Брюки, сорочки	Гладке	Полотняне	Льон, 100%	130-150
3	Ситець	сорочки	Гладке	Полотняне	Бавовна, 100%	90-220
4	Вовна	Брюки, куртки	Гладке	Мілкоузорча сте	Вовна, 100%	140-150
5	Оксфорд	Плащі, куртки	Гладке	Рогожка	П/е, 100%	150
6	Ріп-стоп	Спецодяг, військова форма, туристичне спорядження	Гладке	Комбіноване	П/е, 100%	150
7	Gore-Tech	Спецодяг, військова форма, туристичне спорядження	Гладке	Комбіноване	П/е, 100%	150
8	Матеріал і з мембрана ми	Спецодяг, військова форма, туристичне спорядження	Гладке	Комбіноване	П/е, 100% + TPU membrana	150

В залежності від сировинного складу матеріалів, з яких виготовляється виріб, визначено їх споживацькі властивості та сформульовано рекомендації за доглядом за одягом та розробити етикетку, згідно ДСТУ 2122-93

«Матеріали для одягу. Символи та вимоги для одягу», ГОСТ ІСО 3758-2007
«Маркування символами по догляду» (табл. 4.6, 4.7).

Таблиця 4.6

Символи та вимоги догляду на етикетці курток

Символи по догляду	Значення символів
	Режим прання
	Не відбілювати
	Прасування до 150
	Помірна сушка

Таблиця 4.7

Символи та вимоги догляду на етикетці брюк

Символи по догляду	Значення символів
	Режим прання
	Прасування до 150
	Помірна сушка

Можливий сировинний склад і основні вимоги до ниток і фурнітури, призначення можливих оздоблювальних матеріалів надано нижче у табличній формі (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Характеристика ниток і фурнітури

Назва	Призначення	Характеристика
Нитки швейні - Guttermann, Німеччина	З'єднання деталей, обметування, оздоблювальні строчки	Поліестер – 100% Номинальна лінійна щільність – 34,5 Текс; (0550)
Кнопки	Застібання виробу	Кнопки отвори, виготовлені із пластику
Застібка-блискавка	Застібання виробу	Основа 100% п/е, спіральна, 60 см довжиною
Застібка-блискавка брючна	Застібання виробу	Основа 100% п/е, спіральна, 20 см довжиною

4.3 Вибір способу розробки об'ємно-просторової форми моделей колекції

На підставі аналізу обраних моделей, для отримання креслення базової конструкції (БК) жіночих плечових та поясних виробів було обрано методику центру розвитку моди (ЦРМ) [56; 38, с. 43] (рис.4.5, 4.6). Обраний метод відносять до розрахунково-графічних. Формули, які рекомендуються у зазначеній методиці, є результатом аналізу і математичної обробки антропометричних й експериментальних даних. Відповідно до цього методу, будують геометричні та графічні розробки згладжених контурів статури людини з відповідними прибавками на вільне й декоративне облягання. Під час побудови вузла конструкції, відповідно до вимірювання, використовують графічний метод. Якщо для побудови якоїсь ділянки потрібно два вимірювання, то для утворення точок використовують геодезичний метод, або метод засічок. У Центрі розвитку моди в м. Києві, конструювання розроблено для відносно вертикальної площини для однієї половини тулуба.

Будь-які моделі створюють на основі креслення на стандартну фігуру [4, 38]. Для побудови базової конструкції за методом ЦРМ розроблено вихідні дані, що подані в таблиці 4.9.

Таблиця 4.9

Вихідні дані для побудови креслення БК за методом ЦРМ

Номер	Назва розмірної ознаки	Умовне позначення	Цифрове значення
1.	Напівобхват шиї	Сш	36
2.	Напівобхват грудей третій	СгІІІ	88
3.	Напівобхват талії	Ст	68
4.	Напівобхват стегон	Сс	92
5.	Ширина грудей перша	ШгІ	17
6.	Ширина грудей	Шг	20.5
7.	Центр грудей	Цг	9.5
8.	Ширина плечового Ската	Шп	12
9.	Довжина рукава	Др	60
10.	Обхват плеча	Оп	26
11.	Довжина спинки до талії перша	ДтсІ	40.5
12.	Довжина переду до талії	Дтп	42
13.	Висота грудей	Вг	25
14.	Висота скосу плеча спереду	Впкп	23.5
15.	Ширина спинки	Шс	18
16.	Довжина спинки до лінії талії		38
17.	Висота плеча скосу спинки	Впкс	41.5
18.	Довжина спідниці	Дс	По моделі
19.	Висота бочка	Вб	19
20.	Висота сидіння	Вс	26
21.	Довжина брюк	Дбр.	100
22.	Обхват стегна	Ос	48
23.	Зріст	Р	176

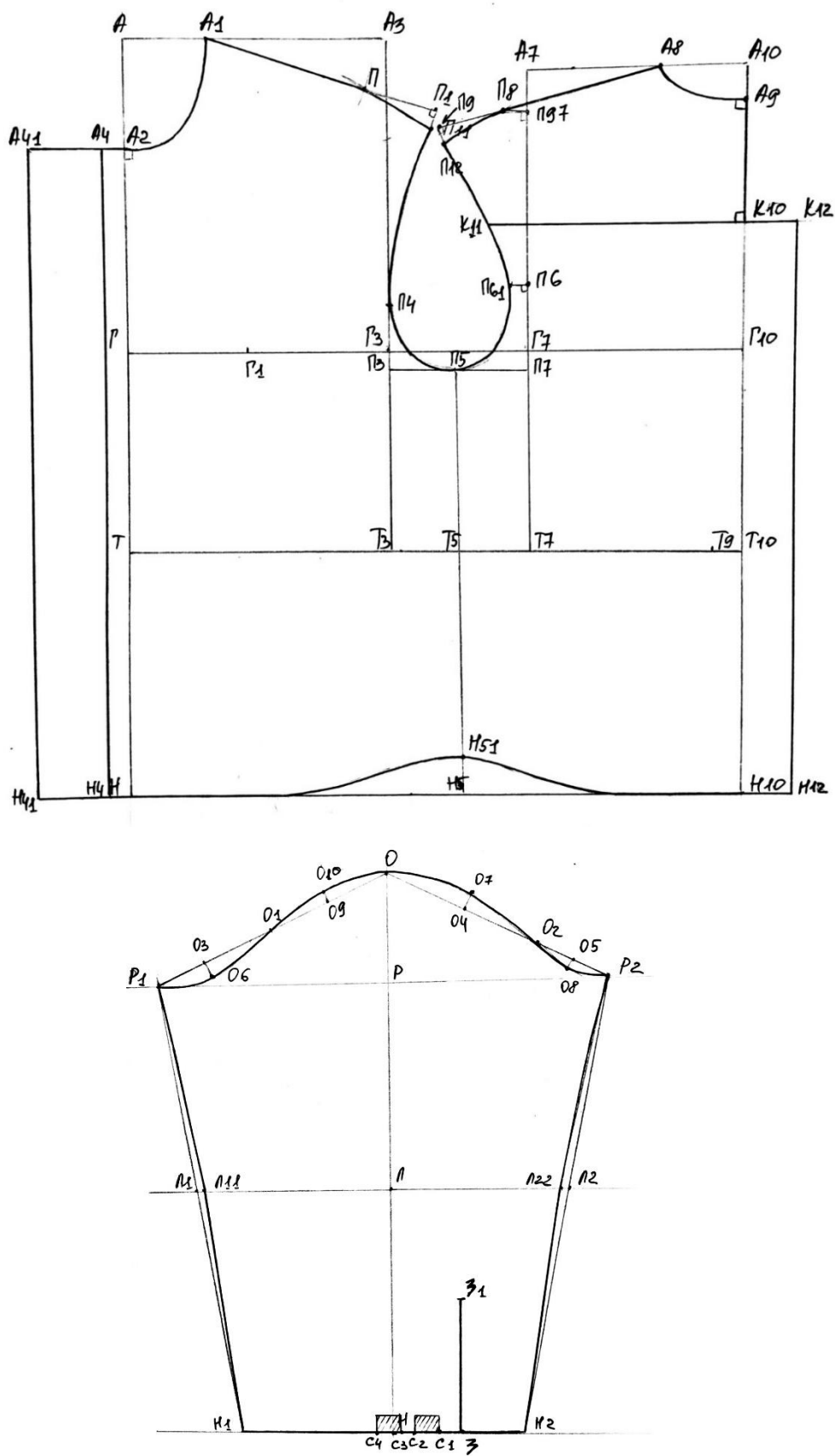

Рис. 4.5. Схематичне зображення базової конструкції унісекс сорочки-куртки

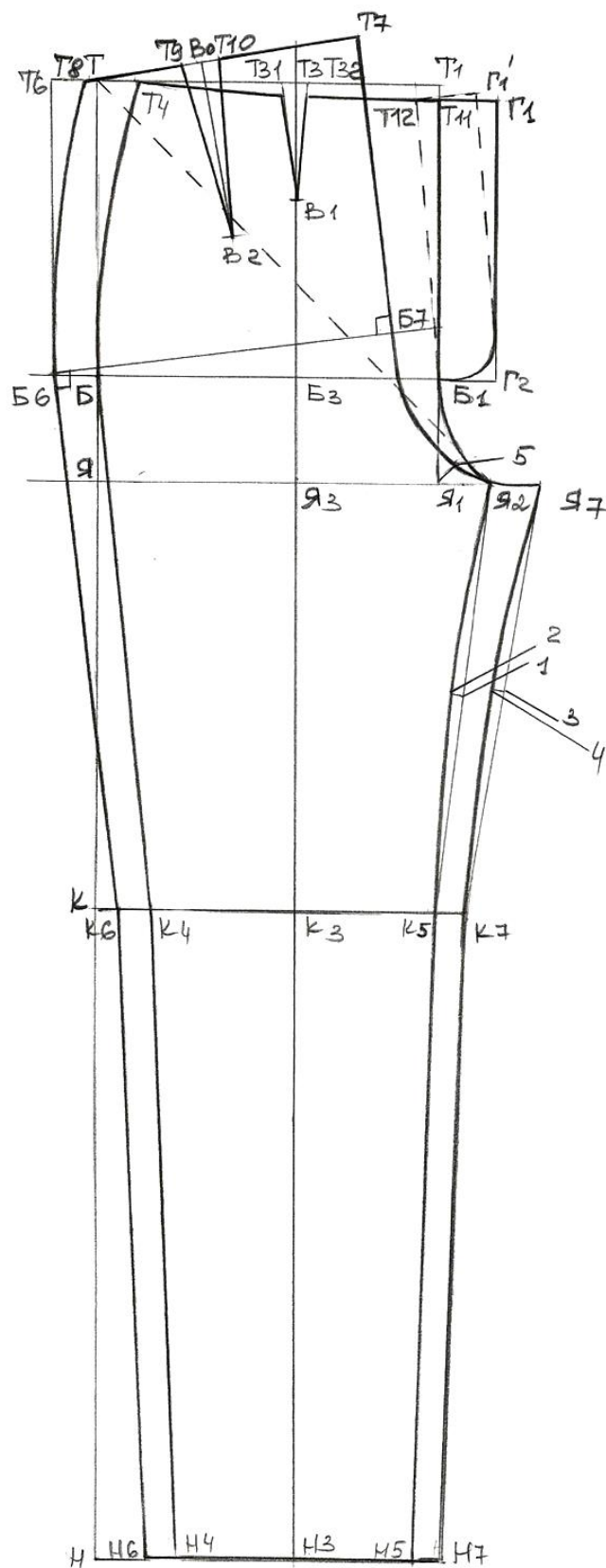

Рис. 4.6 Схематичне зображення базової конструкції брюк

4.4. Розробка конструкції моделей колекції

Для моделювання деталей крою для всіх комплектів було використано базову конструкцію куртки та брюк. На основі однієї базової форми стало можливим отримання усіх подальших деталей шляхом графічної добудови (лацканів, припусків на застібку, краю борту), нанесенням лілій членувань на розрізом по ним. Всі зміни відбулися без зміни силуетної форми.

Детально в роботі розглянуто моделювання куртки та штанів першої моделі. Так як базова конструкція куртки та брюк пласка, то моделювання було зроблено шляхом простого членування форми. Так, на пілочці базової конструкції куртки було нанесено членування фігурної кокетки, повздовжніх рельєфів, відрізного поясу. На спинці спроектовані кокетка, повздовжні рельєфи та відрізний пояс, а на рукаві – фігурна відрізна частина, розріз.

На штанах були нанесені лінії кишень, розрізні лінії рельєфів по лінії середини брюк та лінії членувань над коліном.

На основі базової конструкції куртки другого комплекту було добудовано лінію борту та нанесені лінії членувань без зміни силуетної форми: плечові рельєфи пілочки та спинки, діагональні рельєфи пілочки, що виходять 7 см вище лінії талії збоку та сходяться в нижній точці з плечовими рельєфами. Рукава залишились без змін, було добудовано комір-стійку ломберного типу. На брюках було нанесено лінії членувань та частково суміщено боковий шов. Деталі було розрізано.

Для отримання лекал куртки третьої моделі було використано моделювання, що зачіпає вузол «пройма – окат рукаву» за таким алгоритмом: спочатку було намічено кокетку пілочки та спинки, далі підставлено вшивний рукав та суміщено верхні ділянки у контрольних точках П4П6. На рукаві було намічено передні шви та суміщено нижні шви. У передніх швах рукава було намічено вентиляційні отвори. На пілочці та спинці було спроектовано повздовжні рельєфи без зміни силуетної форми. Також було добудовано комір «мандаринового» типу та край борту було змінено для супатної застібки. Для

моделювання штанів було використано також прості дії: намічено напрями членувань та кишень, розрізано по лініям.

У куртці четвертої моделі було спроектовано супатну застібку на пілочці, плечові рельєфи, відрізний пояс. На спинці намічено кокетку та повздовжні рельєфи. На рукавах було намічено передні шви та суміщено нижні шви. У передніх швах рукава було намічено вентиляційні отвори. Було побудовано стояче-відкладний комір. Для моделювання брюк було застосовано метод моделювання конструкції без зміни силуетної форми. Намічені кишені, членування 10 см над колінами. Деталі було розрізано за наміченими лініями.

Куртку п'ятого комплекту було смодельовано таким чином: Намічено плечові рельєфи пілочки та спинки, змінено лінію краю борту – побудовано лацкан, намічено членування на грудях на спроектовано вентиляційні отвори в них. На базовій конструкції брюк були намічені членування по лінії середини передніх половинок брюк, діагональні рельєфи, у яких побудовано припуск на шлиці внизу, кишені. Задні половинки – класичні.

Під час моделювання деталей крою всіх комплектів було перевірено спряження швів всіх деталей деталей лекал. Лекала-еталони зображено на рис. 4.7

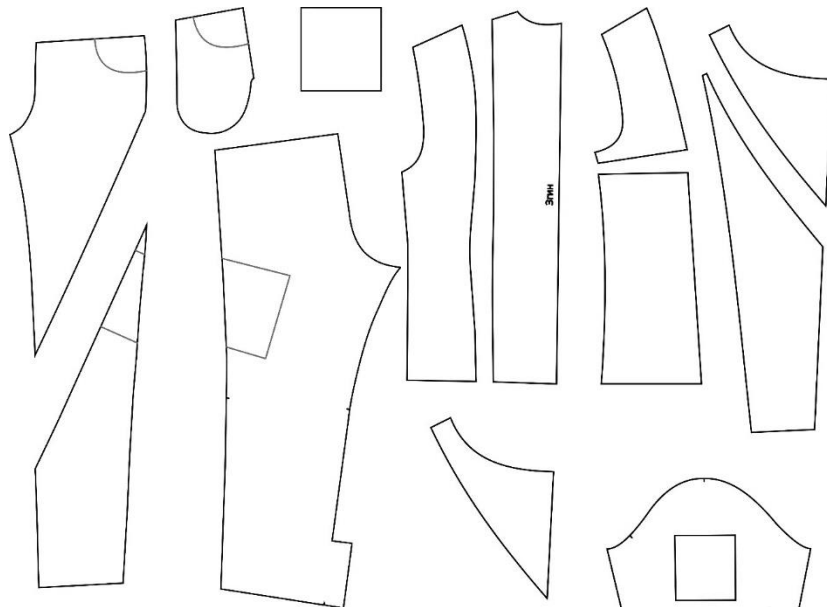

Рис 4.7. Пропорційне зображення лекал-еталонів для куртки та брюк

Специфікація деталей крою моделі наведена у типовій табличній формі (табл. 4.10, 4.11).

Таблиця 4.10

Специфікація деталей куртки з тканини верху

№	Найменування деталей	Кількість лекал	Кількість деталей крою
1	Пілочка	1	2
2	Спинка	1	1
3	Рукав	1	2
4	Накладна кишеня	1	2
5	Подборт	1	2
6	Куліска	1	1

Таблиця 4.11

Специфікація деталей брюк з тканини верху

№	Найменування деталей	Кількість лекал	Кількість деталей крою
	Найменування деталей брюк		
1	Передня половинка	4	8
2	Задня половинка	2	4
3	Пояс	1	1
4	Відкос	1	1

Виготовлення лекал на модель. Лекала-еталони розроблені на основні деталей з матеріалів верху та похідні деталі з матеріалів верху згідно із специфікацією лекал та деталей крою на модель. Лекала-еталони оформлені відповідно до існуючих технічних вимог. На лекала нанесені маркувальні знаки, написи, підписи, графічні позначення, припуски на шви та підгини. Комплекти лекал-еталонів з тонкого світлого паперу надані у додатках до дипломної [4]. Конфекційні карти для виготовлення моделей колекції представлено у Додатку В.

Висновки до розділу 4

В цьому розділі обґрунтовано вибір п'яти моделей для виконання в матеріалі. Розроблено технічні ескізи, технічні рисунки моделей на стандартній фігурі, складено технічний опис зовнішнього вигляду моделей з урахуванням сучасних вимог до оформлення графічних і текстових технологічних документів. До обраних моделей було надано опис їх художньо-технічного оформлення.

Обґрунтовано вибір методу отримання конструкції (ЦРМ) та надано схематичне зображення базової конструкції із розрахунками до побудови кресленика.

Розроблено та описано схему моделювання первинної форми, де описано усі етапи перетворення деталей базової конструкції. На основі деталей базової або типової конструкції, відповідно до схеми моделювання, було виконано конструктивне моделювання та отримано первинний кресленик деталей конструкції, який було перевірено на спряження перерваних ліній. Специфікація деталей крою моделі наведена в типовій табличній формі.

Також було виготовлено комплект лекал-еталонів з тонкого світлого паперу та надано їх у додатках до дипломного бакалаврського проєкту. Описано структуру пакету матеріалів, характерну для виробів даного асортиментного виду. Наведено основні вимоги до матеріалів верху. Також студенткою було розроблено конфекційні карти до обраних моделей одягу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Охарактеризовано, що один із перших і найбільш стійких маркерів створення іміджу у суспільстві – це одяг. Саме за допомогою одягу можна привернути увагу суспільства до тієї чи іншої рідкісної професії, в нашому випадку – польової археології. Значну частину робочого часу вони проводять у експедиціях, займаючись дослідженнями та розкопками. Археологія – професія, що поєднує у собі інтелектуальне та фізичне навантаження. Зокрема, потребує не тільки активної роботи у польових та лабораторних умовах, але й відповідної презентабельності зовнішнього вигляду.
2. Обґрунтовано, після здійснено аналізу літератури та інших творчих джерел за темою, що, на жаль, спеціально розробленого робочого одягу для польових археологів, сьогодні не існує. Фахівці комбінують своє спорядження та «робочу форму» із спортивного одягу, одягу для хайкінгу, садового чи будівельного одягу.
3. Сформовано та опубліковано опитування археологічної спільноти Reddit з теми професійного польового одягу та одержано позитивні відгуки та результати, з якими можна ознайомитися за посиланням.
4. Класифіковано сучасний спортивний одяг у фото-масиви даних; виконано комплексний морфологічний аналіз певних груп сучасного спортивного одягу, виокремлено популярні його конструктивні рішення, що було продемонстровано у авторських замальовках; розглянуто сучасні інноваційні технології, що застосовують у компресійному одязі та категорії одягу outdoor.
5. Запропоновано введення автентичного трипільського орнаменту для підсилення семантичного та естетичного навантаження розробленої колекції та обрано для вивчення та аналізу орнаментальні комплекси кераміки трипільської культури. Застосувавши структурні та предметно-аналітичні

методи, орнамент Трипілля було стилізовано та на його основі розроблено авторський патерн для комп'ютерної вишивки.

6. Проаналізовано вимоги щодо створення спеціального одягу для археологів та розроблено унікальні комплекти та ансамблі для вузького кола споживача, відповідно до їх вподобань, потреб та способу життя.
7. На основі морфологічного аналізу сучасного спортивного одягу та адаптації творчо-проектних властивостей першоджерела (спіральних та зміїних мотивів орнаменту Трипілля) розроблено чотири блоки колекції робочого одягу для польової т праці археологів. Всі блоки пов'язані єдиною ідеєю та символікою у вигляді орнаментальних композицій, призначенням, а також кольором. Зв'язок колекції будується на використанні різних відношень та ритмічної організації елементів форми: силуету, ліній, кольору, оздоблення. Вироби в поєднуються за принципом пропорційного співвідношення та пластичного спряження форми.
8. Розроблену колекцію структуровано таким чином: перший блок, робочий польовий одяг для археологів, призначено для роботи в ареалах з помірними чи високими температурними умовами (Італія, Іспанія, Мексика, Японія, країни Азії, тощо); другий блок призначено для польових робіт в холодні сезони чи в ареалі (Англія, Нова Зеландія, Нідерланди, Північна Америка, Норвегія, Швеція, тощо); третій блок колекції – компресійний чоловічий та жіночий одяг, термобілизна для польової археології; четвертим блоком є натільна спортивна жіноча та чоловіча білизна, розроблена за спец вимогами умов праці польового археолога.
9. У колекції зроблено акцент на трансформативних функціях та можливостях одягу, надано їй практичності в питанні експлуатації – кожен предмет одягу легкий та простий у догляді. Також було розширено колористичну базу за особистими вподобаннями фахівців (за результатами опитування). Дизайн-проекти обраних для виконання в матеріалі п'яти моделей одягу вже були впроваджені у виробництво компанії I-CHEFF, українського бренду професійного одягу та текстилю у сфері NoRECa.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авторське опитування археологів.
2. URL: <https://www.reddit.com/r/Archaeology/s/KnTGxf4HeC>;
<https://www.reddit.com/r/Archaeology/s/tIqCbgV1N4> (дата звернення 12.08.2024)
3. Аналіз прийомів конструктивного моделювання деталей конструкцій першого виду. Методичні вказівки до виконання лабораторної та самостійних робіт з дисципліни «Конструювання виробів» з розділу «Конструктивне моделювання одягу» для студентів напряму 6.051602 «Технології виробів легкої промисловості» усіх форм навчання. / Упор. О. І. Поліщук, О. Л. Трунова, І. П. Скульська. Київ: КНУТД, 2010. 83 с.
4. Чупріна Н.в, Струмінська Т.В. Сучасні технології дизайн-діяльності: навч. пос. Київ: КНУТД. 2017. 416 с.
5. Археологія, музеєзнавство, пам'яткознавство: освітній та дослідницький аспекти. *Vita Antiqua*. 2019. №11. С. 43.
6. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали. Ін-т археології НАН України; відп. ред. Д. Н. Козак. Київ: Корвін Пресс, 2004. 335 с.
7. Археологія Києва. Дослідження і матеріали : зб. наук. пр. редкол.: П. П. Толочко відп. ред., Я. Є. Боровський, С. О. Висоцький [та ін.]; *Академія наук Української РСР, Інститут археології*. Київ: Наукова думка, 1979. 124с.
8. Беднарчук М. Семак Б. Проблеми формування асортименту спортивного одягу та взуття. *Товари і ринки*. 2008, № 1. с. 35-38.
9. Чупріна Н., Терещенко О. Орнамента в сучасному етнодизайні одягу: розвиток та доцільність застосування. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*. 2024. №77. Т.3. С. 111-120.
10. Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. Трипільська культура: Спогади про золотий вік . Харків: ФОЛІО. 2007. 415 с.
11. Відейко М.Ю. Дослідження трипільської цивілізації у науковій спадщині археолога Вікентія Хвойки. Київ: НАН України, 2006, 233 с.

- 12.Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України : підруч. для студ. іст. спец. ВНЗ. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2008. 479 с.
- 13.Волошин П. Спецодяг та навіщо він потрібен. *Промисловий портал*.
- 14.URL: <https://uprom.info/news/speczodyag-ta-navishho-vin-potriben/>. (дата звернення 14.06.2024)
- 15.Всеукраїнська організація «Спілка Археологів України» / під ред. Я. Гершкович, Є. Синиця та ін. Львів, 2010. 26 с.
- 16.Гардабхадзе І. Сучасний одяг: науковий підхід до вирішення проблем дизайну. Київ: Видавничий дім Виниченко, 2013. 276 с.
- 17.Гершкович Я., Синиця Є. Всеукраїнська організація «Спілка Археологів України». Львів, 2010. 26 с.
- 18.Тимочко К., Клєшова С.Розробка методики підвищення художньої довершеності костюма. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2012. № 6. С. 100-105.
- 19.Жінки в археології: що одягати на розкопки.
- 20.URL: <https://womeninarchaeology.com/2018/06/19/the-art-of-crm-feild-tech-ing-pt-2-what-to-wear/> (дата звернення 25.04.2024)
- 21.Забезпечення безпеки робіт при проведенні польових досліджень. URL: <http://www.novaecologia.org/voecos-765-2.html> (дата звернення 22.09.2024)
- 22.Закон України «Про охорону археологічної спадщини». Київ: Корвін-Пресс, 2004. 22 с.
- 23.Залізняк Л. Л., Моця О. П., Зубар В. М. Археологія України: курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 2005, 502 с.
- 24.Інститут археології (Національна академія наук України). URL:<https://iananu.org.ua/struktura/naukovi-viddili/viddil-polovij-komitet?id=1036> (дата звернення 14.12.2023)
- 25.Інститут польової археології. URL: ifrglobal.org (дата звернення 20.01.2024)
- 26.История археологии: личности и школы.материалы Междунар. науч. конф. к 160-летию со дня рождения В. В. Хвойки, Киев, 5-8.10.2010 / НАН

- України, Ін-т археології; [редкол.: Н. И. Платонова (отв. ред.) и др.], 2011. 363 с.
27. Болтрик Ю.В., Мінаєв Н.І. Методика проєднання польових археологічних досліджень. Польовий комітет Інституту археології Національної академії наук України. Київ: Інститут археологій НАНУ. 2015. 24 с.
 28. Кодекс етики професійного археолога // НАНУ ІА. Київ, 2006. 42 с.
 29. Колосніченко М.В., Процик К. Л. Мода і одяг. Основи проєктування та виробництва одягу. Навчальний посібник. Київ: КНУТД, 2011. 238 с.
 30. Колосніченко М.В., Цесельська Н.В. Розробка конструкції та технології виготовлення універсального спецодягу. *Збірник Легка промисловість. Наукові праці молодих вчених та студентів*. Київ: ДАЛПУ, 2013 С. 29–30.
 31. Комарніцький О. Б. Охорона праці в галузі професійної діяльності випускників історичного факультету: Навчальний посібник для студентів історичних факультетів. Кам'янець-Подільський, 2019. 120 с.
 32. Литвинець А. Виноградський Б., Литвинець І. Еволюція жіночого спортивного одягу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорту*, 2014. вип. 118(2). с. 45-49.
 33. Лукашук В. І. Еволюція спортивного одягу: соціологічний аналіз. *Український соціум*. 2010. №1(32). С. 39–50.
 34. Методи польових досліджень. URL: https://iananu.org.ua/images/PolKom/Metod_pol_dosl.pdf (дата звернення 18.03.2024)
 35. Мусієнко О. В. Колір як засіб впливу на людину та вирішення завдань композиції костюма. *Вісник КНУТД: Дизайн та мистецтво*. №6, 2017. С. 194–200.
 36. Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, Історії та Філософії. Методика польових археологічних досліджень.

- 37.URL: <https://histfilos.cdu.edu.ua/kontakty/metodychne-zabezpechennia-navchalnoho-protsesu/osvitnia-prohrama-filosofii-mahistratura/587-metodyka-polovykh-arkheolohichnykh-doslidzhen.html> (дата звернення 12.11.2023)
- 38.Ніколаєва Т.В., Шафранська Т.В., Гайова І.Л. Дослідження історичного розвитку спортивного одягу в формоутворенні сучасного молодіжного костюма. Київ: Легка промисловість. 2018.
- 39.Ніколаєва Т. В. Основи теорії формоутворення костюма. Київ: КНУТД, 2004. 224 с.
- 40.Опитування: що носять археологи. URL: <https://trowelblazers.com/2022/07/26/what-do-archaeologists-wear/> (дата звернення 15.11.2023)
- 41.Опитування: Що взяти на польві розкопки: URL:https://www.caarcheology.org/pdf/education/hsfs/hsfs_field_gear_list.pdf (дата звернення 16.07.2024)
- 42.Опитування: який одяг та взуття взяти на розкопки. URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/1eqw02/what_sort_of_clothes_shoes_and_bags_should_i_look/?rdt=61112 (дата звернення 12.08.2024)
- 43.Опитування: археологічні штани. URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/uoapy/archaeology_pants/ (дата звернення 13.04.2024)
- 44.Опитування: запропонування одягу для роботи в полі. URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/25r0ds/those_with_dig_experience_clothing_suggestions/ (дата звернення 18.02.2024)
- 45.Опитування: одяг для польової школи. URL:https://www.reddit.com/r/AskAnthropology/comments/aeeg7/clothing_and_gear_for_field_school/ (дата звернення 17.08.2024)
- 46.Опитування: екіпірування для розкопок. URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/34ox03/attire_for_an_excavation/ (дата звернення 12.08.2023)

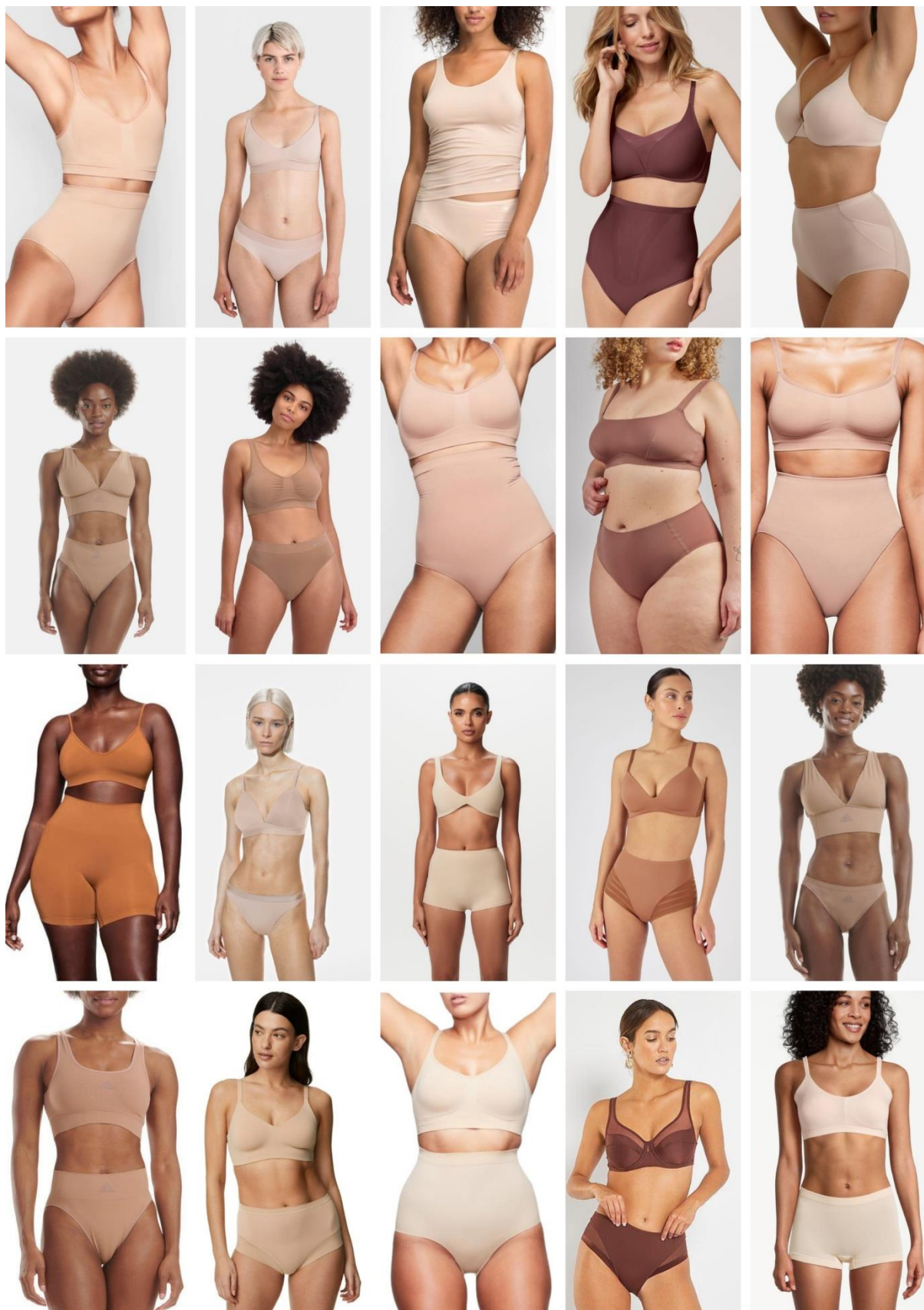
- 47.Опитування: рекомендації щодо одягу для польової праці.
URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/139httpw/clothing_recommendations/ (дата звернення 22.02.2024)
- 48.Опитування: Одяг та спорядження для польової школи.
URL:https://www.reddit.com/r/AskAnthropology/comments/aeezg7/clothing_and_gear_for_field_school/ (дата звернення 10.10.2023)
- 49.Опитування: шоппінг для польової праці.
URL:https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/vjhspl/shopping_for_fieldwork_supplies/ (дата звернення 16.01.2024)
- 50.Опитування: база спорядження для розкопок URL:
https://www.reddit.com/r/Archaeology/comments/139wy1l/crm_basics/ (дата звернення 17.08.2024)
- 51.Привала В.О. Багатофункціональний одяг як ознака сучасного життя. *Новітні технології, матеріали та дизайн в легкій промисловості та сервісі*. Тези наукової конференції. Хмельницький, 2011. С. 31–33.
- 52.Про охорону праці в археології. URL: <http://sps.ck.ua/?article=82> (дата звернення 25.08.2024)
- 53.Програма археологічної практики Полтавського державного педагогічного університету ім.. В. Г. Короленка URL:
<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Kovalenko9.doc> (дата звернення 18.08.2024)
- 54.Скакальська І. Б. Археологія : навч.-метод. посіб. Київ: КНТ, 2018. 136 с.
- 55.Історія міста Києва з найдавніших часів до 1861 року. Наук.-допом. бібліогр. покажчик у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. І. Кн. 1. К.: Інститут історії України. 2007. 412 с.
- 56.Супруненко, О. Б. Археологія в діяльності першого приватного музею України: Лубенський музей К. М. Скаржинської. Полтава: Археологія, 2000. 391 с
- 57.Терський С. В. Археологія доби Галицько-Волинської держави. Київ: Стародавній світ, 2014. 164 с.

- 58.Ткачук Т.М. Історія досліджень змістовного значення трипільсько-кукутенської орнаменталії. Київ: ЕТЦ, 2004. с. 434-448
- 59.Ткачук Т. М. Семіотичний аналіз трипільсько-кукутенських знакових систем (мальований посуд).Івано-Франківськ, 2000. 215 с.
- 60.Яковшина Я. Трипільський орнамент: Окремі аспекти історіографії та методики досліджень. Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. Київ, 2014.Вип. 18. с. 97–109.
- 61.Яненко, А. С. Історія музейної археології УСРР. *Ін-т археології НАН України, Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник*. Київ: Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник, 2016. 367 с.
- 62.Adidas sportswear. URL: <https://www.adidas.com> (дата звернення 15.01.2024)
- 63.ARC`TERYX outdoor wear. URL: <https://www.arcteryx.com> (дата звернення 14.01.2024)
- 64.Burton outdoor wear. URL: <https://www.burton.com> (дата звернення 20.02.2024)
- 65.Columbia outdoor wear. URL: <https://www.columbia.com> (дата звернення 15.03.2024)
- 66.Crawford O. G. S. Archaeology in the field. London, 1953ю 135 p.
- 67.Cutsey, Mike. What's New In Apparel Manufacturing Technology? URL:<https://www.fdm4.com/apparel-manufacturing-technology-trends-2020/> (дата звернення 25.02.2024)
- 68.Cubric, I. S., Cubric G.M., Vesna M. P. The comfort of knitted fabrics: interaction of sportswear and athlete's body. Communications in Development and Assembling of Textile Products. 2 (1): 70–79. URL:<https://cdatp.journals.qucosa.de/cdatp/article/view/38> (дата звернення 13.01.2024)
- 69.Helly Hansen outdoor wear. URL: <https://www.hellyhansen.com> (дата звернення 27.03.2024)
- 70.Fjallreven outdoor wear. URL: <https://www.fjallreven.com> (дата звернення 20.04.2024)

71. Jack Wolfskin outdoor wear. URL: <https://www.jackwolfskin.com> (дата звернення 14.02.2024)
72. Leroi-Gourhan A. Les fouilles préhistoriques (Technique et méthodes). Paris, 1950. 187 p.
73. Marmot outdoor wear. URL: <https://www.marmot.com> (дата звернення 21.01.2024)
74. Moncler outdoor wear. URL: <https://www.moncler.com> (дата звернення 13.02.2024)
75. Nike sportswear. URL: <https://www.nike.com> (дата звернення 25.01.2024)
76. Northland outdoor wear. URL: <https://www.northland.com> (дата звернення 24.12.2023)
77. Obermeyer outdoor wear. URL: <https://www.obermeyer.com> (дата звернення 21.01.2024)
78. Pasquarelli, Adrienne. Activewear makes it onto the runway. Crain's New York Business.
79. URL: <https://www.craigslist.com/article/20110710/SUB/307109990/active-wear-makes-it-onto-the-runway> (дата звернення 25.12.2023)
80. Puma sportswear. URL: <https://www.puma.com> (дата звернення 11.02.2024)
81. SAXX sportswear. URL: <https://www.saxx.com> (дата звернення 21.01.2024)
82. SKINS sportswear. URL: <https://www.skins.com> (дата звернення 14.01.2024)
83. The North Face outdoor wear. URL: <https://www.thenorthface.com> (дата звернення 20.02.2024)
84. Underarmour sportswear. URL: <https://www.underarmour.com> (дата звернення 15.03.2024)
85. What are the best fabrics that'll cool you down in hot weather? Experts weigh in TODAY.com. URL: <https://www.today.com/shop/best-fabrics-hot-weather-t285517> (дата звернення 25.01.2024)
86. Wheeler R. E. M. Archaeology from the Earth. Harmondsworth, 1956
87. Woolley C. L. Digging up the Past. London, 1954. 152 p.
88. 2XU sportswear. URL: <https://www.2xu.com> (дата звернення 15.03.2024)

ДОДАТКИ

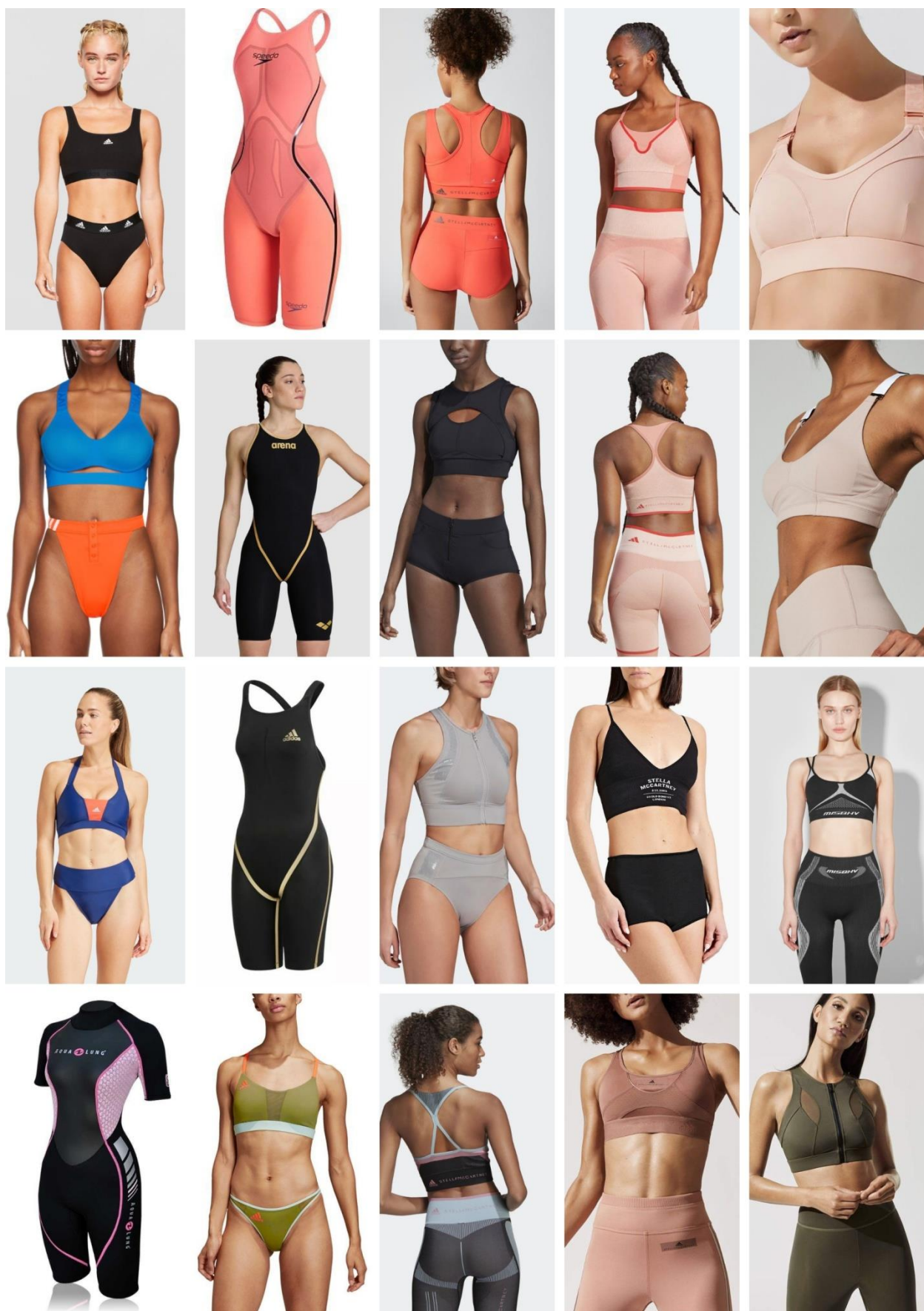
Додаток А. Масиви фото даних для морфологічного аналізу

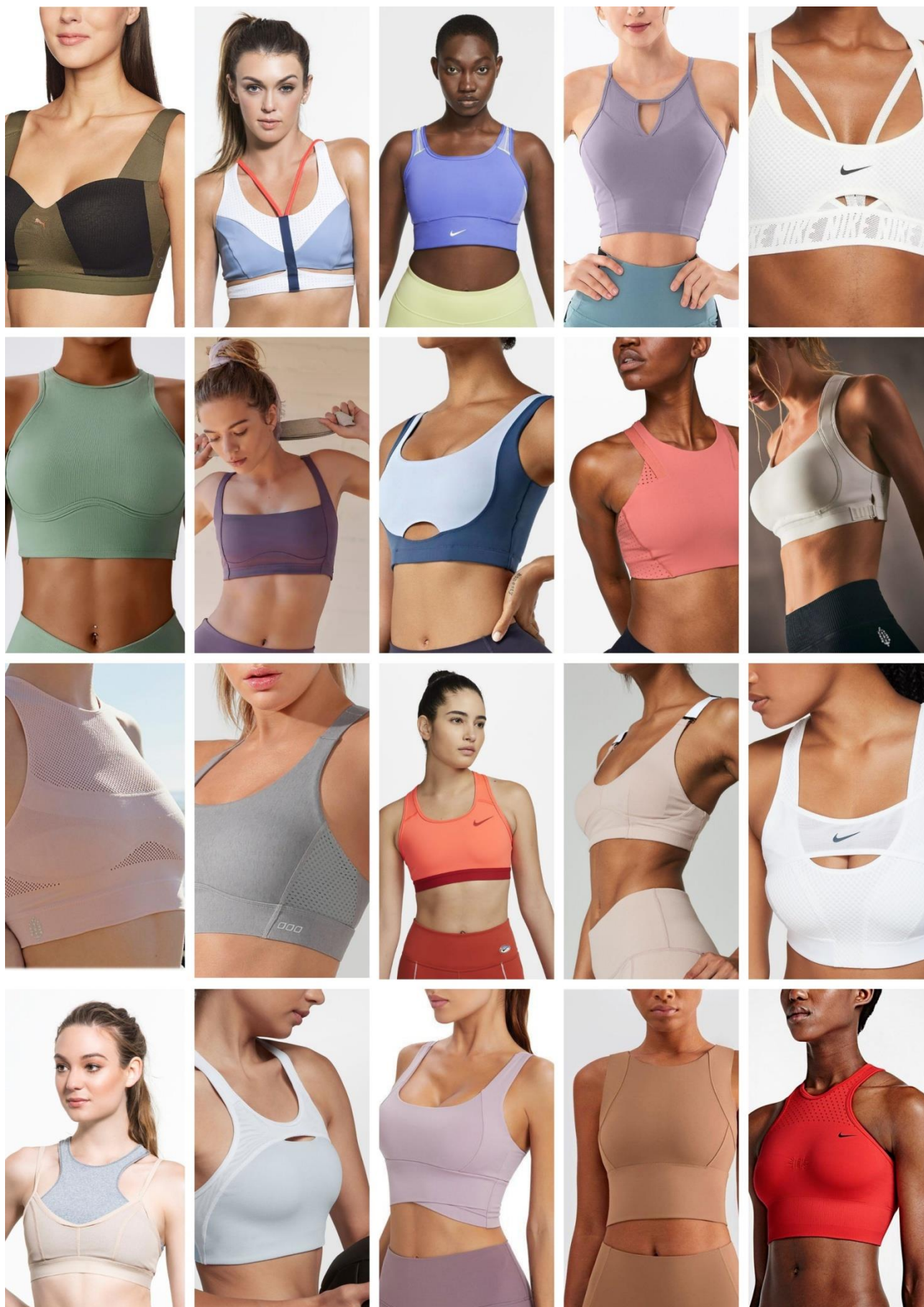
A1. Жіноча спортивна натільна білизна [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

A2. Чоловіча спортивна білизна [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А3. Жіноча спортивна білизна [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

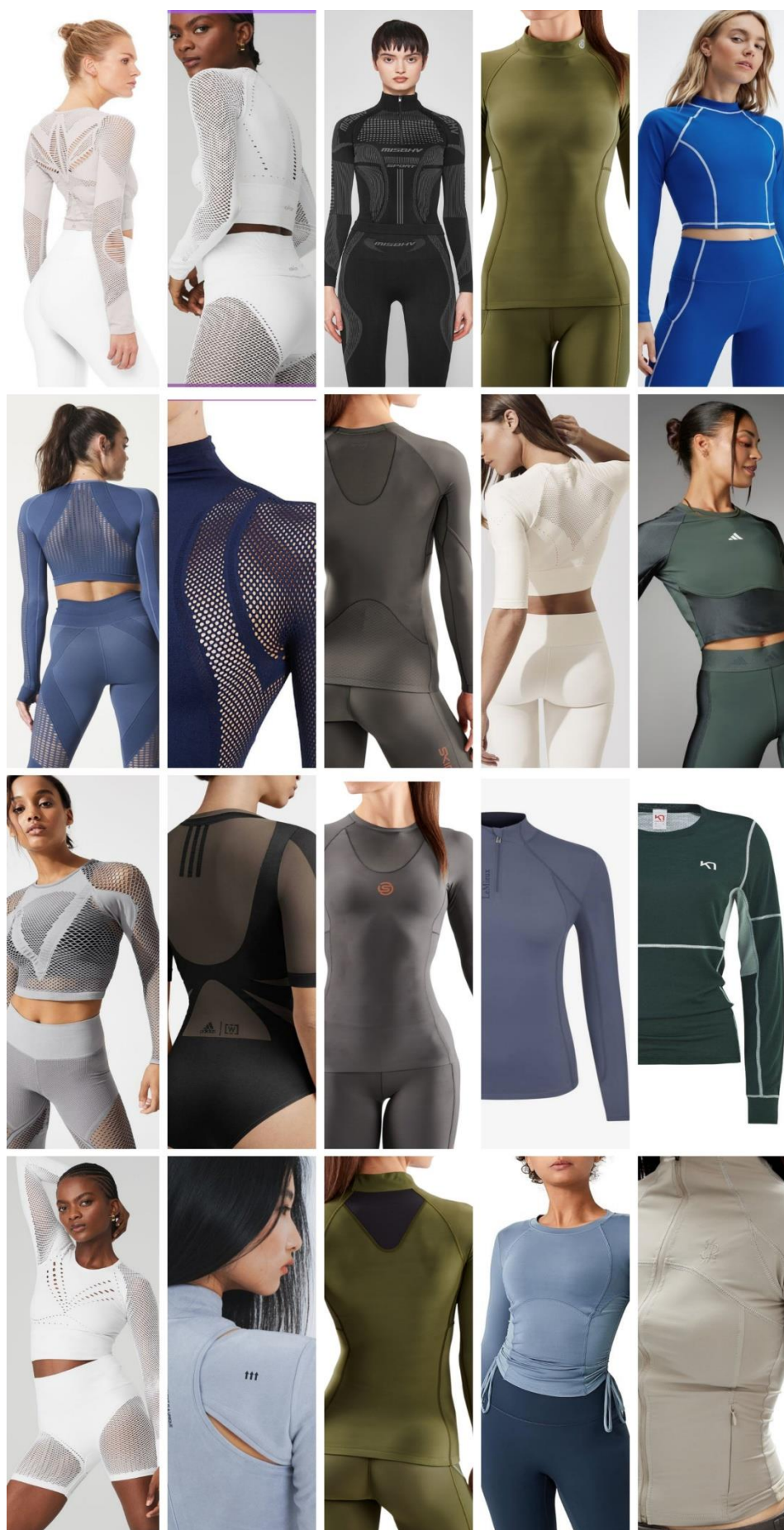
А4. Жіночі спортивні топи маїчної форми [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

A5. Оформлення спинки жіночих спортивних топів [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А6. Чоловічий плечовий компресійний термоодяг [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А7. Жіночий плечовий компресійний термоодяг [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А8. Жіночий поясний компресійний одяг [67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А9. Оформлення верху поясного компресійного одягу

[67, 80, 88, 84, 92, 86, 85]

А.10. Чоловічий поясний одяг для хайкінку [68-70,74-79,81, 82, 87]

А.11. Жіночий поясний одяг для хайкінку [68-70,74-79,81, 82, 87]

А.12. Чоловічий плечовий одяг для хайкінгу [68-70,74-79,81, 82, 87]

А.13. Жіночий плечовий одяг для хайкінку [68-70,74-79,81, 82, 87]

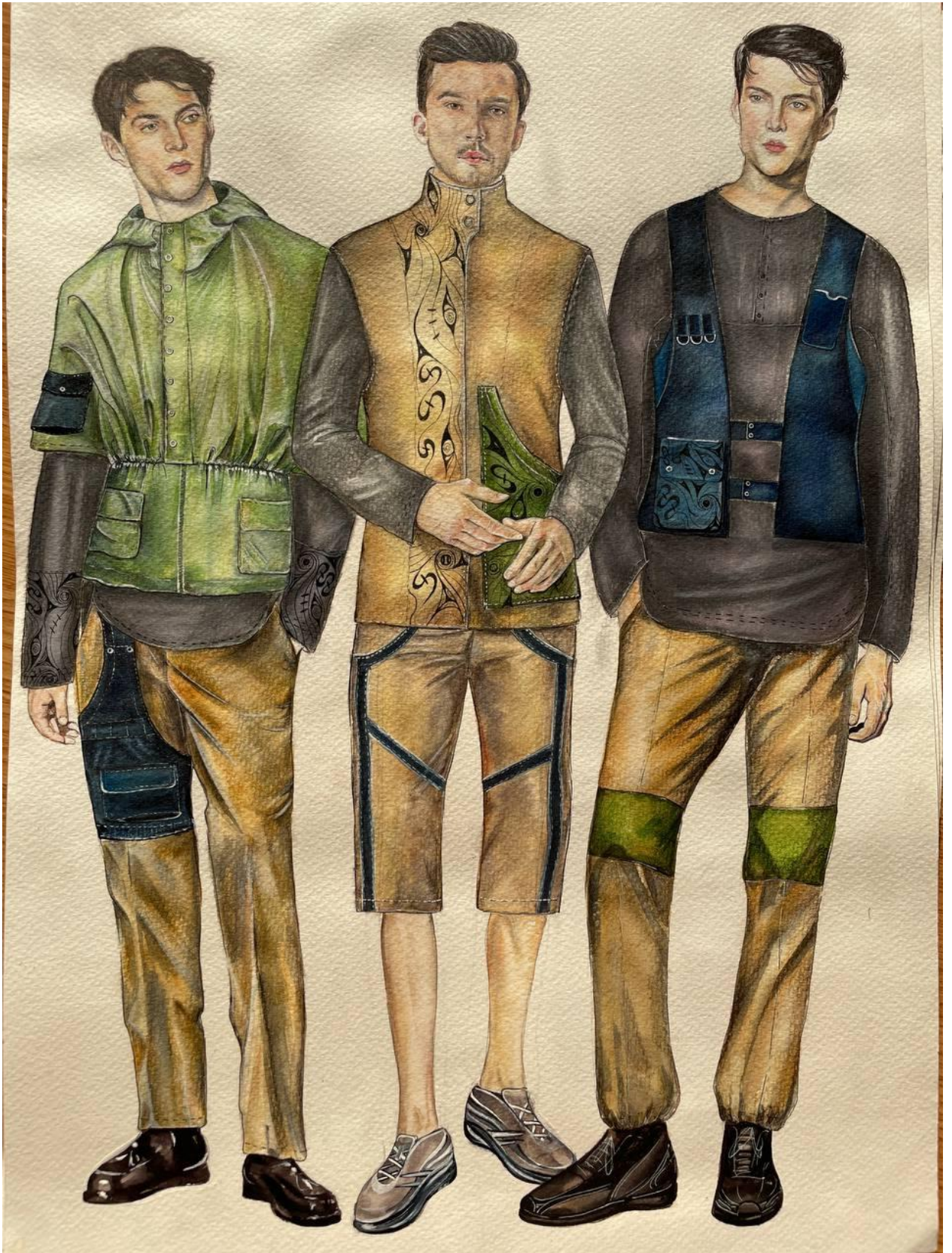
А.14. Деталі спортивного одягу категорії outdoor [68-70,74-79,81, 82, 87]

Додаток Б. Ескізи колекції

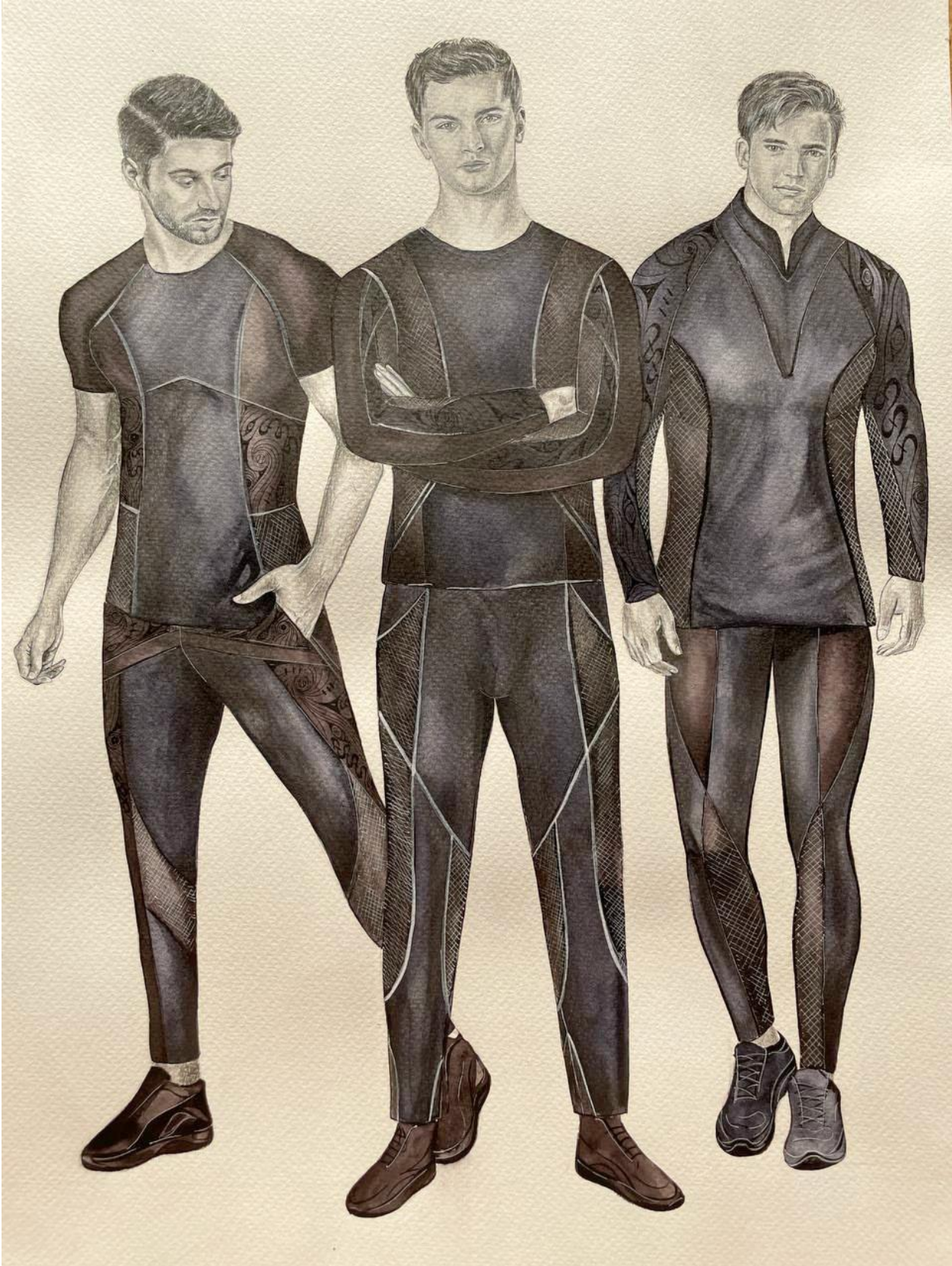

Додаток В.

Побудова креслення базової конструкції брюк моделей колекції

Таблиця В1

Розрахунки до побудови креслення деталей базової конструкції брюк

№	Найменування та умовне позначення виміру	Розрахункова формула
1	2	3
1	Довжина	Дбр = 104
2	Ширина по лінії талії	Шл.т = Ст+Пт= = 34 + 10 = 44
3	Ширина по лінії стегон	Шл.ст=Сб+Пст= = 47 + 10 = 57
4	Висота поясу	4
5	Ширина по лінії низу	32

Додаток Г Фотофіксація лекал виробів

Додаток Д
Фотофіксація процесу виконання моделей

Додаток Е
Фотографії моделей, виконаних в матеріалі

Додаток Ж

Апробація результатів дослідження та дизайн-проектування колекції спеціального одягу для археологів

- Ж.1. Публікація тез у VI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну» (Київ, КНУТД, 25 квітня, 2024р.)
- Ж.2. Публікація тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку хімічної, харчової та парфумерно-косметичної галузей промисловості» (Херсон, ХНТУ, 21 травня 2021р.)
- Ж.3. Програма The V-th International Symposium «Creativity. Technology. Marketing» (Кишинів, ТУМ, 31 березня 2023р.)
- Ж.4. Сертифікат учасника конкурсу стартапів КНУТД III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості» (Київ, КНУТД, 17 листопада 2022р.)
- Ж.5. Дипломи учасника та переможця Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2022р.), Міжнародного конкурсу одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я Каштан» (Київ, КНУТД, 2021, 2022рр.)
- Ж.6. Диплом переможця XXIV Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2024р.)
- Ж.7. Диплом переможця II Міжнародного конкурсу наукових робіт здобувачів вищої освіти з напрямку «Art and Design»
- Ж.8. Довідка про прийняття до публікації статті за результатами дослідження

УДК 7.012:687

ПЕРЕДУМОВИ ДИЗАЙНУ КОЛЕКЦІЇ ОДЯГУ ДЛЯ ПОЛЬОВИХ РОБІТ АРХЕОЛОГІВ

ЧУПРИНА Наталія¹, СКІЧКО Діана¹, МАХІНЬКО-ДУМІХ Ірина²,
ДАВИДЕНКО Ірина¹

¹Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

²Студія фирмового одягу «I-CHEF by Iryna Makhinko»
dianaskichko@gmail.com, choupprina@ukr.net

Обґрунтовано значення розробки робочого одягу для польових робіт археологів як напряму дизайну одягу спеціального призначення. Визначено основні категорії вимог до одягу для польових робіт. Проведено опитування професійної цільової аудиторії та визначено засоби композиційного рішення та декоративного оздоблення моделей одягу. Розроблено практичні рекомендації до розробки одягу польового археолога та створено ескізи-пропозиції моделей одягу.

Ключові слова: дизайн одягу, автентична вишивка, комплексне проектування, колекція, робочий одяг.

ВСТУП

Археологія вивчає історію суспільства за матеріальними пам'ятками життя і діяльності людей, досліджуючи як окремі артефакти, так і комплекси, що відкриваються завдяки археологічним розкопкам. Послідовність робіт полягає в попередньому аналізі місцевості, розкопках, класифікації, датуванню та інтерпретації знахідок [1]. Одним із основних методів археологічних досліджень є так звана польова археологія, серед основних практик якої – відновлення та аналіз людської матеріальної культури шляхом огляду та розкопок. Археологія є професією, що поєднує фізичну активність у несприятливих умовах та інтелектуальну роботу. Нажаль, сьогодні у фешн-індустрії не існує достатньої кількості брендів, що створюють спеціалізований одяг саме для археологів. Фахівці користуються комбінаціями спортивного, робочого одягу, одягу для садівництва чи хайкінгу, взуття та аксесуарів, що можуть частково закрити їх потреби.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Тема спеціального та робочого одягу не є популярною, тому з позицій дизайну модного одягу розкрита досить мало. А тема спеціального одягу для польової археології – майже не представлена у офіційних чи книжкових виданнях. Так, існує багата кількість літератури про створення термозахисного спеціального одягу, про забезпечення безпеки робіт при проведенні польових досліджень, про археологію в цілому та про методи проведення археологічних розкопок та розвідок. Автори ретельно розглянули специфіку,

396

методику розкопок, спорядження. Але, нажаль, тема одягу для археологів – зовсім не згадується. Тож, визначення основних критеріїв його розробки є завданням даного дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Основна складова специфічного одягу для археологів – практична, тому що він має, у першу чергу, відповідати вимогам зручності та безпеки на робочому місці. Для того, щоб створити практичний одяг із особливим значенням, варто розглянути детальніше специфіку діяльності археологів та зробити висновки про основні запити спеціалістів. Це дозволить розробити оптимальний крій одягу, спроектувати необхідні аксесуари, дібрати колірну палітру, визначити сировинний склад тканин.

Вочевидь, науковці вважають, що тема одягу не є важливою, що є дуже дивним, адже комфортні умови праці можуть забезпечити ліпші результати досліджень, або, навіть, прискорити розкопки. Зокрема, маючи комфортний одяг, археологу не знадобиться припиняти роботу через несприятливі погодні умови.

Для того, щоб краще зрозуміти реальні потреби фахівців, було проведено опитування серед представників спільноти археологів на форумі Reddit, що нараховує 3800 археологів з усього світу, яка об'єднує професіоналів незалежно від їх наукових інтересів та типу діяльності – камеральних та польових археологів, реставраторів, керамістів, реконструкторів тощо. Члени спільноти мають різний вік, стать, працюють у різних кутках світу, де відрізняється клімат та специфіка нерухомих пам'яток, які безпосередньо визначають тип робочої активності в польовий сезон. Серед питань, що викликали найактивніше обговорення фахівців-практиків, для яких проводиться розробка форменого одягу, зустрічаються такі: який асортимент, аксесуари доцільні в розробці польового одягу; якими властивостями та колоритом мають бути наділені матеріали; який ступінь трансформативності та комбінаторності елементів доцільний при проведенні польових робіт тощо.

Для детальнішого визначення найбільш доцільних характеристик дизайну одягу для польових археологічних робіт нами було проведено опитування археологів-практиків, що складають професійну спільноту на форумі Reddit. На опитування радо відгукнулися практикуючі археологи з усіх кутків світу. Вони радо поділилися своїм досвідом роботи в різних погодних умовах та дали цінні поради щодо дизайну та особистих вподобань.

На основі відповідей археологів можна зробити висновки, що одяг для польових археологів має ряд вимог, які чітко висвітлені в інструкціях з охорони праці. Так потрібно звернути увагу на небезпечні та шкідливі фактори, до яких відносять можливі враження струмом від техніки тощо [2]. Крім того, небезпечними для праці археологів є метеорологічні умови, у яких проводяться дослідження. Часто археологи проводять земляні роботи у відкритому полі, що небезпечно під час гроз, коли підвищується ймовірність враження блискавкою. Також небезпечним для та життя фактором є тривалий вплив прямих сонячних променів та висока температура навколишнього середовища. Якщо брати до уваги весь світ, то небезпечними також можуть виявитись отруйні рослини, комахи, тварини. До того ж, більшість

397

Стан і перспективи розвитку хімічної, харчової та парфумерно-косметичної галузей промисловості: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон, ХНТУ, 2021. – 93 с.

Відповідальний за випуск:
зав.каф. ХТЕБХП

д.т.н., проф. Сарібскова Д.Г.

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:
Сарібскова Діана Георгіївна - д.т.н., професор, зав. кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ.

Члени оргкомітету:
Кулігін М.Л. – професор кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ;
Салєба Л.В. – доцент кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ;
Рапук М.Є. – доцент кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ;
Повстяної В.М. – доцент кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ;
Куник О.М. – доцент кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ;
Юрова Т.А. – ст. викладач кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ.
Семешко О.Я. – ст. викладач кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ.
Гаргаун Р.В. – асистент кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції ХНТУ.

Збірник містить тези IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку хімічної, харчової та парфумерно-косметичної галузей промисловості». Запропоновані матеріали є цікавими для фахівців, що працюють в галузі хімічних технологій, легкої і текстильної промисловості, харчової хімії і біотехнологій, хімічних технологій виробництва харчових добавок, косметичних засобів та експертизи харчових продуктів.

Матеріали надруковані мовою оригіналу. Тези публікуються в авторській редакції. Редакція не несе відповідальності за зміст тез.

УДК 398.332.12

СКІЧКО Д.О., ДЗИКОВИЧ Т.А., ГАЛАВСЬКА Л.Є.
Київський національний університет технологій та дизайну

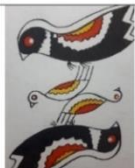
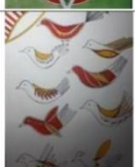
СТИЛІЗАЦІЯ ОРНАМЕНТІВ ПИСАНОК

Здобутки минулого є невичерпним джерелом інформації для створення сучасних предметів повсякденного вжитку. Тому щоб не копіювати, а робити щось нове, використання прийому стилізації стало основою дизайну. Надзвичайно багатим першоджерелом для вивчення символіки, орнаментів та побуту в Україні є писанки, адже в кожному регіоні писанкарство розвивалося по-різному та набувало своїх особливих ознак. Велика кількість робіт майстринь стала не тільки культурною спадщиною України, але й базою для нових проектів, колекцій та робіт.

Здавна писанки вважалися сильним оберегом, всі узори набували певного сакрального значення і були певним побажанням мати хороший урожай, здоров'я, щастя у родині та інше. Хоч сучасна людина не є такою віруючою як наші предки, символи все ще викликають у нас певні асоціації. За способом виготовлення писанки поділяються на декілька видів: писанки, солом'янки, мальованки, крапанки, крапанки, дряпанки та бісерки; також сучасні майстри почали створювати нові види декорування яєць, такі роботи безперечно є унікальними витворами та потребують детального розгляду як пошук нових стилів та ідей. Головним інструментом для виготовлення писанки є писачок. Для деяких видів цих творчих робіт також використовували сірники або шпильки. Принцип розпису є досить простим: на яйце розтопленим воском наноситься візерунок, потім роботу занурюють у фарбу (синтетичну або натуральну) і так шар за шаром, цей витвір мистецтва набуває свого фінального вигляду. Орнаменти можуть бути геометричні, рослинні, жанрові, анімалістичні також зображували декоративні плями, зображення споруд та церковна символіка. Зазвичай, як принцип стилізації використовується: узагальнення форми, зміна обрису, спрощення конструкції, зміна характеру форми на більш декоративну, розбір на площини або зміна силуету, також лінійно-спрощена стилізація та деформація кольору разом з текстурою.

На кафедрі технологій та дизайну текстильних матеріалів у рамках практичних робіт з дисципліни «Прикладне мистецтво» реалізовано проект «Стилізація елементів рослинного і тваринного світу України для створення візерунків писанкарства та виробів з їх використанням». В таблиці 1 представлено авторська стилізація орнаментів писанок Київщини, Полтавщини, Гуцульщини, Чернігівщини, Центральної Галичини. На основі орнаменту писанки Центральної Галичини розроблено ескізний проект та відповідні аксесуари (рис.1).

Таблиця 1– Стилізація орнаментів писанок

Писанка	стилізація	Писанка	стилізація
			
			
			
			
			

Таку писанку кладуть в колиску до народження немовляти. Зозуленька на писанці пишеться без ділення яйця на сектори – одна пташка і гілочка.

Рис. 1. Ескізний проект «Писанка», асортимент аксесуарів

Метод стилізації, як пошук нових форм та засіб творчого розвитку є найкращим способом для пошуку стилістично цілісного дизайну предметів, естетичного та конкурентоспроможного на ринку продукції товарів легкої промисловості.

Література:

1. Біняшівський Е. Українські писанки / Е. Біняшівський. – К. : Мистецтво, 1968. – 92 с.
2. Світ української писанки / [упоряд. С. П. Сітко, Т. Є. Русанова]. – К. : Кондор, 2005. – 96 с.
3. Писанка – унікальний витвір українського народного мистецтва: історія, традиції, сучасність / Р. Р. Михайлишин // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 2. - С. 191-196.

Ж.2. Публікація тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку хімічної, харчової та парфумерно-косметичної галузей промисловості» (Херсон, ХНТУ, 21 травня 2021р.)

The V-th International Symposium
Creativity. Technology. Marketing

CREATIVITY TECHNOLOGY MARKETING

PROGRAM

31 March 2023
Chişinău

The V-th International Symposium
Creativity. Technology. Marketing

-
- 14:30-17:30 **Arsenii ARABULI, Vladimir BAJZIK, Olena KYZYMCHUK**
Thermal properties of hybrid knitted fabrics for electromagnetic field shielding
- Natalia CHUPRINA, Diana SKICHKO, Khan CHZHAN**
Design features of special clothing for archeologists
- Natalia CHUPRINA, Olha TERESHCHENKO, Kristina BILAS**
Modern urban stylistics of the military
- Svetlana CANGAŞ, Elena FLOREA-BURDUJA**
Poziţionarea gulerelor cu revere în produsele de îmbrăcăminte
- Olha MYKHAILIUK, Olha TERESHCHENKO, Anastasiia MAMLAI**
The use of the structure of natural forms in the collections of modern designers
- Mălina-Ioana ROŞCA, Ana-Diana VATRĂ, Manuela-Lăcrămioara AVĂDANEI, Florentina LUPOAE**
Stil şi eleganţă – produse vestimentare pentru persoane cu dizabilităţi locomotorii
- Ilona MANDYRADZHY, Anna KOSTOCHKA, Olena KOLOSNIHENKO, Natalia CHUPRINA**
Ethnic preconditions for designing contemporary eco-clothing
- Angela DOINA-BEZUŢCHI, Marina MALCOCI**
Studiul metamorfozelor stilului etnic
- Elena EŢCU**
Interferenţa codificării în ornamentarea vestimentaţiei românească
- Viorica CAZAC, Lucia ADASCALIŢA**
Analiza diversităţii feţelor de pernă din interiorul tradiţional
-

Ж.4. Сертифікат учасника конкурсу стартапів КНУТД ІІІ Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості» (Київ, КНУТД, 17 листопада 2022р.)

Ж.5. Дипломи учасника та переможця Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2022р.),
Міжнародного конкурсу одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я Каштан» (Київ, КНУТД, 2021, 2022рр.)

Ж.5. Дипломи учасника та переможця Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2022р.),
Міжнародного конкурсу одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я Каштан» (Київ, КНУТД, 2021, 2022рр)

Ж.6. Диплом переможця XXIV Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські каштани» (Київ, КНУТД, 2024р.)

Ж.7. Диплом переможця II Міжнародного конкурсу наукових робіт здобувачів вищої освіти з напрямку «Art and Design»

Редакція наукового збірника «Актуальні питання гуманітарних наук»
вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська область, Україна, 82100

№ 80-249 від «30» жовтня 2024 р.

ДОВІДКА

Стаття Скічко Діани Олегівни, Чуприни Наталії Владиславівни та Давиденко Ірини Володимирівни на тему: «Дизайн та формування одягу для польових археологічних робіт» прийнята редакцією та буде опублікована в науковому збірнику «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» № 80 (2024 р.).

Співредактор
Наукового збірника
«Актуальні питання гуманітарних наук:
міжвузівський збірник наукових праць
молодих вчених
Дрогобицького державного педагогічного
університету
імені Івана Франка»
доктор педагогічних наук, професор

Зінюмря І. М.

Ж.8. Довідка про прийняття до публікації статті за результатами дослідження